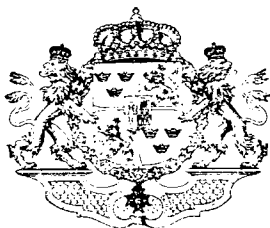

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

FATTIGVÅRDEN

ÅR 1943

AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1945

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

451768

INLEDNING

TILL

Fattigvården / Kungl. Socialstyrelsen = [Public assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1920-1958. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1918-1956.

År 1918-1935, år 1920-1937 utgiven av Statistiska centralbyrån. 1918-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

År 1935-1949 med parallelltitel på franska: Assistance publique.

År 1950-1956 med parallelltitel på engelska: Public assistance.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. U, Kommunernas fattigvård och finanser. – Stockholm, 1877-1920.

Täckningsår: 1874-1917

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

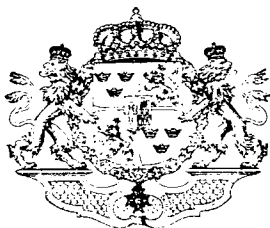
Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

Fattigvården år 1943.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

FATTIGVÅRDEN

ÅR 1943

AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1945

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

451768

ASSISTANCE PUBLIQUE EN 1943

Pour la table des matières voir page	5
Pour le résumé en français voir page	7

Socialstyrelsen får härmed överlämna berättelse angående kommunernas fattigvård år 1943. I huvudsak ansluter sig densamma till motsvarande berättelse för närmast föregående år. En preliminär redogörelse för undersökningens huvudresultat har tidigare lämnats i Sociala Meddelanden (årg. 1944 sid. 912).

Berättelsen har utarbetats av amanuensen Curt Olsson, som inom styrelsen handhaft den närmaste ledningen av hithörande arbeten.

Stockholm i april 1945.

KARL J. HÖJER.

BERTIL NYSTRÖM.

Innehållsförteckning.

Text.	Sid.
Sammanfattning på franska	7
Sammanfattning på svenska	9
I. <i>Primärmaterialet och bearbetningen</i>	13
Principerna för redovisningen	13
Bearbetningen av materialet	13
II. <i>Fattigvårdssamhällen</i>	15
III. <i>Antalet understödsfall och understödsfallens fördelning på olika familjetyper</i>	17
Antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	17
Antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna, fördelade efter familjetyper	18
Av fattigvårdsstyrelserna understödda familjer, fördelade efter barnantal	21
IV. <i>Understödsfallens fördelning efter hemortsrättsledarens ålder</i>	26
Åldersfördelning	26
Relativa antalet understödsfall inom olika åldrar	29
V. <i>Understödsstagarnas antal och andel av befolkningen</i>	32
Antalet personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	32
Understödsstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd	34
Antal understödsstagare i förhållande till folkmängden	36
Särskilt fattigvårdstygda kommuner	42
VI. <i>Understödsstagare med tilläggs pension samt barn med barnbidrag eller bidragsförskott inom fattigvårdsklientelet</i>	44
Antal understödsstagare med tilläggs pension	45
Antal familjer resp. barn med barnbidrag eller bidragsförskott jämte understöd av fattigvårdsstyrelserna	49
VII. <i>Fördelningen av understödsfallen efter understödets beskaffenhet</i>	52
Fattigvårdens huvudformer	52
Förekomsten av hemunderstöd	53
Förekomsten av anstaltsvård	57
Förekomsten av »annan hjälp»	58
VIII. <i>Vård på fattigvårdsanstalt</i>	59
Antal vårdtagare m. m.	59
Antal vård dagar och vårdens värde	62
IX. <i>Vård på sjukvårdsanstalt</i>	65
Antal vårdtagare m. m.	65
Antal vård dagar och vårdens värde	68
X. <i>Hemunderstöd</i>	72
Antal understödsfall m. m.	72
Understödet varaktighet	76
Understödet värde	78
XI. <i>Annan hjälp</i>	85
Antal understödsfall m. m.	85
Understödet värde	86
XII. <i>Understödet rättsliga form och totala värde</i>	86
Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form	86
Understödet totala värde	89
XIII. <i>Fattigvårdens omfattning och kostnader m. m. under åren 1923—1943</i>	93

Tabellbilaga.

Tab. 1. Fattigvårdssamhällena, fördelade efter folkmängden länsvis den 1 januari 1943 . . .	107
2. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn år 1943, länsvis . . .	108
3. Anstaltsvården år 1943, länsvis . . .	110
4. Hemunderstöd och »annan hjälp» år 1943, länsvis . . .	112
5. Antal understödstagare med tilläggs pension, antal barn i understödda familjer med barnbidrag eller bidragsförskott samt understödsfallens fördelning med avseende på understödets rättsliga form år 1943, länsvis . . .	114
6. Det totala värdet av understöd, som meddelats av fattigvårdsstyrelserna år 1943, samt dess procentuella fördelning på olika understödsformer, länsvis . . .	116

Diagram.

Diagram I. Antal understödstagare i procent av folkmängden inom olika kommungrupper, länsvis år 1943 . . .	39
II. Antal understödstagare vid fattigvården åren 1923—1943 . . .	97
III. De olika hjälpformernas utveckling åren 1923—1943 . . .	101
IV. Fattigvårdsunderstödens totala värde (brutto) åren 1923—1943 . . .	102

Table des matières.

<i>Texte.</i>	Page
Résumé en français . . .	7
Résumé en suédois . . .	9
I. <i>Données primaires et méthodes utilisées pour l'établissement des statistiques</i> . . .	13
Principes du compte-rendu . . .	13
Méthodes d'établissement des statistiques . . .	13
II. <i>Collectivités d'assistance</i> . . .	15
III. <i>Nombre et répartition des cas d'assistance d'après les types de familles</i> . . .	17
Nombre des familles secourues par les Directions de l'Assistance publique . . .	17
Nombre des familles secourues par les Directions de l'Assistance publique réparties d'après les types de familles . . .	18
Familles secourues par les Directions de l'Assistance publique réparties d'après le nombre des enfants . . .	21
IV. <i>Répartition des cas d'assistance d'après l'âge de l'assisté dont le domicile légal détermine celui de la famille</i> . . .	26
Répartition des âges . . .	26
Pourcentage des cas d'assistance dans les différents âges . . .	29
V. <i>Nombre des assistés et pourcentage par rapport à la population</i> . . .	32
Nombre des personnes secourues par les Directions de l'Assistance publique . . .	32
Répartition des assistés en enfants et adultes et d'après leur état-civil . . .	34
Nombre des assistés en pour cent de la population . . .	36
Communes dont les charges d'assistance sont particulièrement lourdes . . .	42
VI. <i>Assistés bénéficiant d'un supplément à la pension nationale et enfants avec allocations ou avances d'allocations dans la clientèle de l'Assistance publique</i> . . .	44
Nombre des assistés avec supplément de pension . . .	45
Nombre des familles, respectivement des enfants, avec allocations pour enfants ou avances d'allocations et secourues par les Directions de l'Assistance publique . . .	49

	Page
VII. Répartition des cas d'assistance d'après la forme des secours	52
Principales formes de l'assistance	52
Secours fournis à domicile	53
Hospitalisation dans des asiles et établissements médicaux	57
Assistance sous «autres formes»	58
VIII. Hospitalisation dans des asiles	59
Nombre des hospitalisés etc.	59
Nombre des journées d'hospitalisation et valeur de cette assistance	62
IX. Hospitalisation dans les établissements médicaux	65
Nombre des hospitalisés etc.	65
Nombre des journées d'hospitalisation et valeur de cette assistance	68
X. Secours à domicile	72
Nombre des cas d'assistance, etc.	72
Durée de l'assistance	76
Valeur de l'assistance	78
XI. Autres formes des secours	85
Nombre des cas d'assistance, etc.	85
Valeur de l'assistance	86
XII. Forme juridique et valeur globale des secours	86
Répartition des cas d'assistance d'après la forme juridique des secours	86
Valeur globale des secours	89
XIII. Etendue de l'action exercée par l'Assistance publique, ses dépenses etc. pendant les années 1923—1943	93

Tableaux annexés.

Tableau 1. Collectivités d'assistance, réparties d'après la population par département au 1 ^{er} janvier 1943	107
2. Nombre des cas d'assistance avec répartition d'après les types de familles et nombre des assistés avec répartition en hommes et femmes adultes et en enfants, en 1943, par département	108
3. Hospitalisation, en 1943, par département	110
4. Secours à domicile et «autres formes d'assistance», en 1943, par département	112
5. Nombre des assistés avec supplément de pension, nombre d'enfants dans les familles assistées avec allocations pour enfants ou avances d'allocations et répartition des cas d'assistance d'après la forme juridique des secours, en 1943, par département	114
6. Valeur globale des secours fournis par les Directions de l'Assistance en 1943, et leur répartition en pour cent d'après les différentes formes des secours, par département	116

Diagrammes.

Diagramme I. Nombre des assistés en pour cent de la population dans certains groupes de communes, par département, en 1943	39
II. Nombre des personnes secourues par l'Assistance publique pendant les années 1923—1943	97
III. Le mouvement des différentes formes d'assistance pendant les années 1923—1943	101
IV. Valeur globale (brute) des secours fournis par l'Assistance publique pendant les années 1923—1943	102

Résumé.

D'après les données contenues dans la statistique de l'Assistance publique pour l'année 1943, environ 240 200 familles, au sens juridique de ce mot dans la législation sur l'assistance aux indigents, ont bénéficié de secours des Directions de l'Assistance publique.¹ Leur nombre avait diminué sensiblement depuis 1942, à savoir de 18 500, soit de 7 %. Des familles secourues, les femmes seules et les hommes seuls sans enfants constituaient respectivement 39 et 28 %, les couples mariés avec enfants 15 % et les couples mariés sans enfants 12 %. Les femmes seules avec enfants représentaient un peu plus de 6 %, tandis que les groupes hommes seuls avec enfants et enfants seuls représentaient réunis moins de 1 % de l'ensemble.

Au total, environ 53 000 familles avec enfants de moins de 16 ans ont bénéficié en 1943 de secours des Directions de l'Assistance publique. Le nombre des familles avec enfants secourues avait, depuis l'avant-dernière année, diminué de 8 000, soit de 13 %, et le nombre des familles sans enfants diminué de 10 000, soit de 5 %. Des familles avec enfants, environ 35 000 avaient un ou deux enfants et 18 000 trois ou plus de trois. Le nombre de familles ayant des enfants était relativement peu élevé dans les villes, en particulier à Stockholm, et élevé à la campagne, où les enfants sont plus nombreux, surtout dans le Norrland. De toutes les familles secourues, 9 % à la campagne et 6 % dans les villes avaient trois ou plus de trois enfants de moins de 16 ans.

Ce qui caractérise la répartition des âges dans la clientèle de l'Assistance publique est que les groupes d'âges élevés y sont bien plus largement représentés que dans la population. Des chefs de famille assistés, 13 % étaient âgés de 16 à 30 ans, 13 % de 30 à 40 ans, 14 % de 40 à 50 ans, 26 % de 50 à 67 ans et 34 % de plus de 67 ans. Les assistés hommes seuls et femmes seules sont en nombre particulièrement grand dans les groupes d'âges élevés. Parmi les hommes mariés assistés, la répartition des âges correspond

de près à la répartition des hommes mariés dans la population. A la campagne, surtout dans les communes agricoles, les vieillards assistés sont proportionnellement plus nombreux que dans les villes.

Le nombre total des personnes secourues par les Directions de l'Assistance publique en 1943 a dépassé un peu 422 000, dont 132 000 hommes adultes, 172 000 femmes adultes et 118 000 enfants de moins de 16 ans. Le nombre total des assistés a diminué depuis 1942 d'environ 46 000, soit de 10 %. Le nombre des enfants mineurs secourus directement ou indirectement a diminué dans une proportion beaucoup plus forte (de 19 000, soit de 14 %) que le nombre des adultes secourus (de 28 000, soit de 8 %). Le mouvement du nombre des assistés pendant les années 1923 —1943 ressort du diagramme II, p. 97.

Par rapport à la population tout entière, le nombre des assistés représentait un peu plus de 6,5 %. Les villes indiquaient un chiffre supérieur (6,7 %) à celui des communes rurales (6,4 %). Des différences assez sensibles règnent entre les communes rurales selon leur caractère économique. Les communes agricoles montraient le pourcentage le plus faible (5 %) et les communes forestières le plus élevé (8 %). Les communes industrielles ou autres occupaient une situation intermédiaire (7 %). Des différences importantes existent aussi entre les diverses régions du pays. Les départements de la Suède centrale avaient, en général, par rapport à leur population, plus d'assistés que ceux de la Suède du Sud. Les départements du Norrland en avaient proportionnellement le nombre le plus élevé. En ce qui concerne la fréquence de l'assistance dans les différents départements, voir diagramme I, p. 39. Les charges qui incombent aux différentes collectivités d'assistance varient grandement. La dispersion est plus marquée à la campagne que dans les villes. Des 2 391 collectivités d'assistance situées à la campagne, près de $\frac{1}{3}$ avaient au plus 3 assistés par 100 habitants, près de $\frac{1}{3}$ entre 3 et 5, $\frac{1}{6}$ entre 5 et 7 et $\frac{1}{6}$ plus de 7. Dans 36 communes

¹ Sur les principes ayant présidé à l'élaboration de ce compte-rendu et les méthodes employées, voir le Résumé dans *Fattigvården åren 1938—1939*, pages 8 et suivantes.

rurales, le nombre des assistés constituait plus de 15 % de la population.

Près de 145 000 personnes bénéficiant d'un supplément à la pension nationale, motivé par l'âge ou l'invalidité, avaient reçu pendant l'année un secours complémentaire des Directions de l'Assistance publique.¹ Elles constituaient environ 49 % du total des adultes secourus par l'Assistance publique, et environ 29 % de tous les bénéficiaires de supplément de pension. La proportion des bénéficiaires de supplément de pension parmi les assistés adultes était plus élevée à la campagne (51 %) que dans les villes (45 %), ce qui tient aux différences d'âges, de condition de famille, etc. dans la clientèle de l'Assistance publique.

Les familles avec enfants avaient, dans un certain nombre de cas, reçu en plus du secours de l'Assistance des allocations pour enfants ou des avances d'allocations¹. Le nombre des enfants bénéficiaires d'allocations ou d'avances d'allocations dans la clientèle de l'Assistance publique était respectivement d'environ 19 900 et 6 900, constituant 16 et 6 % du total des enfants des familles assistées et environ 37 et 26 % de tous les enfants bénéficiaires d'allocations ou d'avances d'allocations.

De toutes les familles secourues par les Directions de l'Assistance publique, 62 % avaient obtenu des secours à domicile, tandis que 16 % avaient été hospitalisées dans des asiles et 28 % dans des établissements médicaux. En outre, 15 % avaient été assistées sous différentes formes (pension chez des particuliers, indemnités de déplacement, apprentissage d'un métier, etc.). Les secours à domicile étaient beaucoup plus fréquents dans les villes (70 %) que dans les communes rurales (56 %). Dans les communes agricoles, l'hospitalisation dans des établissements était la forme la plus ordinaire du secours (55 %), contrairement à ce qui était le cas pour les autres communes.

Plus de 38 000 personnes ont reçu des soins dans les établissements communaux de l'Assistance publique, y compris leurs sections d'aliénés et de malades chroniques. Plus de la moitié des assistés dans ces établissements y ont séjourné l'année entière tandis que, pour un cinquième, la durée de l'hospitalisation n'a pas dépassé 90 jours. Le nombre de journées d'hospitalisation par assisté a été en moyenne de 272.

Le nombre de personnes qui, entièrement ou

partiellement aux frais des Directions de l'Assistance publique, ont été soignées dans les hôpitaux départementaux, infirmeries, sanatoriums, asiles d'aliénés, asiles d'anormaux, etc. s'est élevé à environ 68 000. Un peu plus d'un tiers avaient bénéficié de ces soins pendant l'année entière et environ la moitié pendant trois mois au plus. Le nombre des journées d'hospitalisation par assisté a été en moyenne de 174.

Des secours à domicile, sous différentes formes, en espèces ou en nature avaient été consentis à un peu plus de 148 000 familles, comprenant environ 290 000 personnes, soit 69 % de tous les assistés. Les femmes seules sans enfants constituaient le groupe le plus considérable (39 %), comme c'était le cas pour l'ensemble de la clientèle de l'Assistance publique. Par contre, les hommes seuls sans enfants étaient en nombre sensiblement moindre, proportionnellement, à celui qu'ils occupaient dans l'ensemble de la clientèle assistée (19 % contre 28 %). Les couples mariés avec enfants étaient dans la proportion de 18 % (contre 15 %).

De toutes les familles secourues à domicile, plus de $\frac{1}{2}$ l'avaient été pendant l'année entière. D'autre part, $\frac{2}{3}$ aussi avaient reçu des secours pendant au plus 7 mois et, pour près de $\frac{1}{4}$, la durée de l'assistance avait été d'un mois au plus. Plus des $\frac{2}{3}$ des bénéficiaires de supplément de pension assistés à domicile avaient reçu des secours pendant l'année entière. Des autres assistés, $\frac{1}{3}$ avaient été secourus pendant toute l'année et environ $\frac{1}{4}$ avaient reçu un secours temporaire pendant au plus un mois. La durée moyenne de l'assistance pour les pensionnés avec supplément de pension était de 9 $\frac{1}{2}$ mois. Pour les autres assistés, cette durée était en moyenne de 6 mois mais présentait, contrairement à ce qui était le cas des pensionnés, d'assez grandes variations selon les types différents de familles. La durée la plus longue des secours concernait, parmi le reste des assistés, les femmes seules sans enfants (8 mois) et la durée la plus courte (environ 4 à 5 mois) les hommes seuls sans enfants. Pour les couples mariés avec enfants, la durée moyenne de l'assistance était de 4 à 5 mois.

La valeur moyenne des secours à domicile par mois s'élevait, pour l'ensemble des cas, à 41 couronnes, dans les communes rurales à 30 couronnes et dans les villes à 54 couronnes.

Les secours les moins élevés étaient ceux accordés aux bénéficiaires de supplément de pen-

¹ En ce qui concerne les suppléments de pension, les allocations pour enfants, etc. voir »L'Œuvre sociale en Suède», page 142 et suivantes.

sion et les plus élevés au reste des assistés. Les secours les plus bas étaient ceux fournis aux bénéficiaires de supplément de pension sans allocations pour enfants ou avances d'allocations (en moyenne 31 cour. par mois). La valeur moyenne des secours pour cette catégorie d'assistés était en moyenne d'environ 42 % inférieure à la valeur des secours fournis aux autres assistés. Le niveau des secours fournis, d'une part, au groupe relativement peu nombreux de familles pensionnées recevant des allocations pour enfants ou des avances d'allocations et, d'autre part, au reste des assistés diffère extrêmement peu. Dans le premier cas, un secours complémentaire de l'Assistance publique a été en moyenne de 54 cour. par mois et, dans le second cas, le secours de l'Assistance a été en moyenne de 57 cour. par mois, qu'il y ait eu ou non allocations pour enfants ou avances d'allocations.

Les hommes seuls et les femmes seules sans enfants recevaient en moyenne les secours les moins élevés (en moyenne pour tout le pays de 35 à 34 cour.) et les couples mariés avec enfants les plus élevés (68 cour.). Ces chiffres représentent cependant une moyenne des secours qui, parfois, varient grandement entre eux. Ils ne représentent pas non plus ce dont les assistés disposaient pour vivre, puisque la plupart d'entre eux avaient d'autres revenus.

La valeur globale des secours consentis par les Directions de l'Assistance publique pendant l'année, 1943 s'est chiffrée à 106 millions de couronnes. Cette somme surpassait de 1 million de cour., soit d'environ 1 %, la somme des secours fournis en 1942. De la valeur totale des secours de l'Assistance publique en 1943, 50 millions de cour., soit environ la moitié étaient constitués par les secours à domicile.

Sammanfattning.

Enligt uppgifterna till 1943 års fattigvårdsstatistik erhöles under redogörelseåret omkring 240 200 familjer i fattigvårdsrättslig mening understöd av fattigvårdsstyrelserna.¹ Deras antal hade sedan år 1942 minskat avsevärt, nämligen med 18 500 eller 7 %. Av de understödda familjerna utgjorde ensamma kvinnor utan barn och ensamma män utan barn 39 % respektive 28 %, medan gifta par med barn utgjorde 15 % och gifta par utan barn 12 %. Ensamma kvinnor med barn omfattade drygt 6 %, medan ensamma män med barn och ensamma barn tillsammans omfattade mindre än 1 % av hela antalet.

Inalles åtnjöt under 1943 omkring 53 000 familjer med barn under 16 år understöd av fattigvårdsstyrelserna. De understödda barnfamiljernas antal hade sedan nästföregående år minskat med 8 000 eller 13 %, medan de barnlösa familjernas antal nedgått med 10 000 eller 5 %. Av barnfamiljerna hade c:a 35 000 ett eller två barn och 18 000 tre eller flera. Antalet barnfamiljer var relativt litet i städerna, särskilt i Stockholm, och stort på den mera barnrika landsbygden, framför allt i Norrland. Av samtliga understödda familjer voro på landsbygden 9 % och i städerna 6 % barnrika (tre eller flera barn under 16 år).

Det utmärkande för åldersfördelningen inom

fattigvårdsklientelet är, att de äldre åldersklasserna äro avsevärt starkare representerade än inom befolkningen. Av familjeförsörjarna med fattigvårdsunderstöd voro 13 % 16—30 år, 13 % 30—40 år, 14 % 40—50 år, 26 % 50—67 år och 34 % över 67 år. Särskilt ensamstående manliga och kvinnliga understödstagare äro starkt övertaliga i de högre åldrarna. Bland de gifta manliga understödstagarna överensstämmer åldersfördelningen rätt nära med de gifta männens inom befolkningen. På landsbygden, särskilt i jordbrukskommunerna, äro åldringarna talrikare företrädade bland understödstagarna än i städerna.

Hela antalet personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna uppgick år 1943 till drygt 422 000, varav 132 000 vuxna män, 172 000 vuxna kvinnor och 118 000 barn under 16 år. Sedan 1942 har totala antalet understödda minskat med cirka 46 000 eller 10 %. Antalet direkt eller indirekt understödda minderåriga barn har minskat väsentligt kraftigare (med 19 000 eller 14 %) än antalet vuxna understödstagare (med 28 000 eller 8 %). Utvecklingen av antalet understödstagare under åren 1923—1943 framgår av diagram II, sid. 97.

I förhållande till hela folkmängden utgjorde antalet understödstagare 6,5 %. Städerna uppvisa de en högre siffra (6,7 %) än landskommunerna

¹ Beträffande redovisningsprinciperna och bearbetningsmetoderna hänvisas till sammanfattningen i »Fattigvården åren 1938—1939», sid. 8 o. f.

(6.4 %). Rätt avsevärda olikheter råda mellan landskommuner med olikartat näringsliv. Det lägsta procenttalet uppvisade jordbrukskommunerna (5 %) och det högsta (8 %) skogskommunerna. En mellanställning intogo industri- och övriga kommuner (7 %). Betydande olikheter framträdde också mellan olika landsdelar. De mellansvenska länen hade i stort sett flera understödstagare i förhållande till folkmängden än de sydsvenska. De norrländska länen uppvisade största relativa antalet understödstagare. Beträffande fattigvårdsfrekvensen i de särskilda länen, hänvisas till diagram I, sid. 39. — Stora växlingar förekomma i understödsverksamhetens omfattning inom olika fattigvårdssamhällen. Spridningen är större på landsbygden än i städerna. Av de 2 391 fattigvårdssamhällena på landsbygden hade nära $\frac{1}{3}$ högst 3 understödstagare per 100 invånare, knappt $\frac{1}{3}$ mellan 3 och 5, $\frac{1}{3}$ mellan 5 och 7 samt $\frac{1}{3}$ mer än 7. I 26 landskommuner utgjorde antalet understödstagare mer än 15 % av folkmängden.

Nära 145 000 personer med tilläggspension¹ till följd av hög ålder eller invaliditet hade erhållit kompletterande hjälp av fattigvårdsstyrelserna under året. Dessa utgjorde ungefär 49 % av samtliga vuxna understödstagare vid fattigvården och ungefär 29 % av alla tilläggspensionärer i riket. Andelen tilläggspensionärer bland de vuxna understödstagarna var större på landsbygden (51 %) än i städerna (45 %), vilket sammanhänger med olikheter i fattigvårdsklienteletets sammansättning med avseende på ålder, familjeförhållanden m. m.

Familjer med barn hade i en del fall utöver fattigvårdsunderstödet uppburit barnbidrag eller bidragsförskott.¹ Antalet barn med barnbidrag resp. bidragsförskott inom fattigvårdsklientelet uppgick till c:a 19 900 resp. 6 900. De utgjorde 16 resp. 6 % av hela antalet barn inom de fattigvårdsunderstödda familjerna och ungefär 37 resp. 26 % av samtliga barn med barnbidrag eller bidragsförskott i riket.

Av samtliga familjer, som erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelserna hade 62 % fått hemunderstöd, medan 16 % och 28 % hade åtnjutit personlig vård på fattigvårdsanstalter, respektive sjukvårdsanstalter. Dessutom hade 15 % åtnjutit annan hjälp i olika former (inackordering i enskilt hem, resekostnader, yrkesutbildning o. s. v.). Understöd i hemmet var väsentligt vanligare i städerna (70 %) än i landskommunerna (56 %). I jordbrukskommunerna var anstalts-

vården den vanligaste hjälpformen (55 %) i olikhet med vad fallet var i andra kommuner.

Över 38 000 personer åtnjöt vård å kommunernas fattigvårdsanstalter, deras avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka inräknade. Över halva antalet vårdtagare på dessa anstalter hade vistats där hela året, medan för en knapp femtedel vårdtiden ej översteg 90 dagar. Antalet vård-dagar per vårdtagare utgjorde i genomsnitt 272.

Antalet personer, som helt eller delvis på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad åtnjöt vård på läns-lasarett, sjukstugor, sanatorier, sinnessjukhus, sinnesslöanstalter etc. uppgick till cirka 68 000. Drygt en tredjedel hade åtnjutit dylik vård under hela året, medan ungefär hälften vårdats under högst 3 månader. Vårdtiden för vårdtagare uppgick i medeltal till 174 dagar.

Understöd i hemmet i olika former, kontant eller in natura, hade utgått till drygt 148 000 familjer, omfattande cirka 290 700 personer eller 69 % av samtliga understödstagare. Ensamma kvinnor utan barn utgjorde den största gruppen (39 %), liksom fallet var inom fattigvårdsklientelet i dess helhet. Däremot voro ensamma män utan barn betydligt färre, relativt sett, än vad fallet var inom hela fattigvårdsklientelet (19 % mot 28 %). Gifta par med barn utgjorde 18 % (mot 15 %).

Av samtliga familjer med hemunderstöd hade över hälften erhållit dylik hjälp under hela året. Å andra sidan hade nära $\frac{1}{3}$ erhållit dylik hjälp under högst 7 månader, och för omkring $\frac{1}{3}$ uppgick understödtiden till högst 1 månad. Över $\frac{1}{3}$ av de hemunderstödda tilläggspensionärerna hade erhållit understöd hela året. Av övriga understödstagare hade $\frac{1}{3}$ fått hjälp hela året och ungefär $\frac{1}{4}$ ett tillfälligt understöd under högst en månad. Den genomsnittliga understödtiden uppgick för tilläggspensionärer till $9\frac{1}{2}$ månader. För övriga understödstagare utgjorde densamma i medeltal 6 månader, men visade i motsats till vad fallet var bland pensionärerna rätt stora variationer för olika familjetyper. Den längsta understödtsiden uppvisade bland övriga understödstagare ensamma kvinnor (8 månader) och den kortaste (4 à 5 månader) ensamma män utan barn och gifta par med barn.

Hemunderstödet genomsnittliga värde per månad belöpte sig för samtliga understödsfall till 41 kr., i landskommunerna till 30 kr. och i städerna till 54 kr.

De lägsta hemunderstöden uppvisa tilläggs-

¹ Beträffande tilläggspension och barnbidrag Sverige», sid. 127 o. f.

m. m. se »Sociallagstiftning och socialt arbete i

pensionärerna, de högsta övriga understöds- tagare. Lägst äro understöden bland tilläggs- pensionärer utan barnbidrag eller bidragsförskott (i medeltal 31 kr. per månad). De genomsnittliga understödsbeloppen äro för denna kategori av understödstagare i medeltal cirka 42 % lägre än för övriga. Den relativt fåtaliga gruppen av pensionärsfamiljer med barnbidrag eller bidragsför- skott skiljer sig högst oväsentligt från övriga familjer i sin understödsstandard. I förra fallet har i kompletterande hjälp från fattigvården utgått i genomsnitt 54 kr. per månad och i det senare har fattigvårdsunderstödet utgjort i medel- tal 57 kr. per månad, vare sig barnbidrag (resp. bidragsförskott) utgått eller inte.

Ensamstående män och kvinnor utan barn

erhöll i medeltal de minsta understödsbeloppen (i medeltal för hela riket 35 à 34 kr.) och makar med barn de högsta, makar med 1—2 barn 63 kr. och med 3 el. flera barn 74 kr. Dessa be- lopp utgöra emellertid medeltal av understöd, som stundom äro inbördes mycket skiftande till sin storlek. De utgöra icke något mått på vad under- stödstagarna hade att leva av, eftersom flertalet även hade andra inkomster.

Det totala värdet av den hjälp, som fattig- vårdsstyrelserna lämnade under år 1943, har upp- givits till 106 milj. kr. Denna summa var 1 milj. kr. eller ungefär 1 % lägre än år 1942. Av fattigvårdens totala värde år 1943 utgjordes 50 milj. kr. eller knappt hälften av hem- understöd.

I. Primärmaterialet och bearbetningen.

Principerna för redovisningen. Fattigvårdsstatistiken grundar sig sedan den år 1939 genomförda omläggningen av densamma på uppgifter hämtade ur det socialregister, som enligt lagen den 20 mars 1936 (SFS 1936: 56) skola föras i varje kommun. Statistiken omfattar alla de familjer (och personer), som under redogörelseåret erhållit understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning.

De principer, som gälla för redovisningen till fattigvårdsstatistiken, äro densamma, som ligga till grund för socialregistrets förande. Enhet vid redovisningen av understödstagarna och av dem uppburna understöd utgör familjen i fattigvårdsrättslig mening. Familjen omfattar enligt fattigvårdslagen hufvudpersonen, som kan vara man eller kvinna, samt de personer, som härleda sin hemortsrätt från honom eller henne, d. v. s. hustru samt barn och adoptivbarn under 16 år. Barn, som fyllt 16 år och enligt lagen äro självständiga hemortsrättsledare, redovisas för sig, dock endast om de erhållit för dem själva avsedd hjälp av fattigvården, eljest icke alls. Understöden redovisas alltså familjevis, vare sig familjen i dess helhet eller endast hemortsrättsledaren själv eller i förekommande fall endast hustrun eller de minderåriga barnen blivit delaktiga därav. I fråga om personlig vård, som meddelats någon av familjemedlemmarna på fattigvårdsanstalt eller sjukvårdsanstalt, lämnas dock i varje särskilt fall uppgift om antalet personer, som åtnjutit dylik vård, med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn.

De redovisade understödsfallen hänföras till endera av följande sju familjetyper, nämligen ensam man utan barn, ensam man med barn, ensam kvinna utan barn, ensam kvinna med barn, gift par (eller samboende) utan barn, gift par (eller samboende) med barn samt ensamma barn. I fråga om familjer med barn uppgives i varje särskilt fall antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade minderåriga barn. Härjämte lämnas även uppgift om de av familjens barn under 16 år, som omhändertagits av barnavårdsnämnd.

Det för 1943 års fattigvårdsstatistik använda frågeformuläret överensstämmer i allt väsentligt med det, som användes för 1942 års statistik.

Bearbetningen av materialet. Bearbetningen har bedrivits i två olika etapper. För det första har, efter erforderlig granskning och komplettering av primärmaterialet, uppgifterna för varje kommun hopsummerats. På grundval av dessa kommunsummer har en preliminär berättelse angående fattigvården år 1943 utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden (årg. 1944, sid. 912 o. f.). Därjämte ha vissa uppgifter angående antalet understödstagare i de

särskilda kommunerna sammanställts för publicering i Årsbok för Sveriges kommuner 1945. Kommunsummorna ligga vidare till grund för tabellerna 2—6 i tabellbilagan till denna berättelse.

Den andra etappen har — liksom tidigare alltsedan berättelsen för år 1939 — utgjorts av en representativ undersökning, omfattande vart femte av de redovisade understödsfallen. För denna bearbetning har använts hålkortsmetoden. Huvudresulteten meddelas i form av texttabeller, som ingå i den följande berättelsen.

Omfattningen av det urval, som gjorts för den representativa undersökningen framgår av följande siffror.

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par el. samboende		Ensamma barn	Samtliga familjer	
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		utan barn	med barn
<i>Landsbygden.</i>									
Antal understödsfall . .	38 728	859	50 122	8 123	16 965	21 882	424	105 815	31 288
därav i repr.undersökn.	7 752	167	9 981	1 642	3 400	4 422	78	21 133	6 309
d:o i %	20·0	19·4	19·9	20·2	20·0	20·2	18·4	20·0	20·2
<i>Städerna.</i>									
Antal understödsfall . .	27 585	415	42 453	7 162	11 425	13 963	129	81 463	21 669
därav i repr.undersökn.	5 568	86	8 451	1 450	2 234	2 818	24	16 253	4 378
d:o i %	20·2	20·7	19·9	20·2	19·6	20·2	18·6	20·0	20·2
<i>Hela riket.</i>									
Antal understödsfall . .	66 313	1 274	92 575	15 285	28 390	35 845	553	187 278	52 957
därav i repr.undersökn.	13 320	253	18 432	3 092	5 634	7 240	102	37 386	10 687
d:o i %	20·1	19·9	19·9	20·2	19·8	20·2	18·4	20·0	20·2

Härav framgår, att urvalet av undersökningsobjekt i stort sett motsvarar en femtedel av hela antalet understödsfall. I de skilda familjetyperna äro avvikelserna från 20-procentsregeln relativt sett ringa, varför urvalet även härutinnan kan anses motsvara kraven på representativitet. Detta gäller också i fråga om fördelningen på olika hjälpformer, såsom framgår av följande tablå.

	Antal vårdtagare på						Hemunderstödda familjer		
	fattigvårdsanstalt			sjukvårdsanstalt					
	hela antalet	därav i repr. undersökn.		hela antalet	därav i repr. undersökn.		hela antalet	därav i repr. undersökn.	
		antal	%		antal	%		antal	%
Landsbygden . .	21 854	4 291	19·6	42 815	8 689	20·2	76 422	15 341	20·1
Städerna	16 553	3 318	20·0	24 927	5 000	20·1	72 072	14 446	20·0
Hela riket	38 412	7 609	19·8	67 742	13 689	20·2	148 494	29 787	20·1

Urvalets representativitet bestyrkes för övrigt i flera sammanhang i det följande. Fördelningssiffror och medeltal kunna sålunda vid en jämförelse konstateras vara i det närmaste exakt desamma i tabeller, vilka härröra från den representativa undersökningen, som i tabeller, vilka grunda sig på hela materialet.

De på hela materialet grundade uppgifterna återgivas länsvis med fördelning på landsbygd och städer, varjämte särskilda uppgifter lämnas för de större städerna. Bearbetningen av det representativa materialet har däremot huvudsakligen inriktats på studiet av förhållandena i olika landsdelar och i kommuner med olikartat näringsliv.

Landsbygden har indelats i landsdelar, enligt den indelning, som använts vid 1936 års särskilda folkräkning.¹ Landskommunerna ha därvid hänförs till fem riksområden: 1) Mälarlänen (omfattande Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Örebro och Västmanlands län), 2) Östra Götaland (Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län), 3) Skåne, Halland och Blekinge, 4) Bohuslän och Vänerlänen (Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län) samt 5) Dalarna och Norrland. Städerna ha uppdelats så, att Stockholm, Göteborg och Malmö redovisas var för sig, medan övriga större städer över 30 000 invånare och mindre städer förts till var sin grupp.

Med avseende på olikheter i näringslivet ha landskommunerna indelats i fem kommuntyper: jordbrukskommuner, skogskommuner, blandade kommuner, industrikommuner och övriga kommuner, varvid följts den indelning, som gjordes vid 1940 års folkräkning. Till jordbrukskommuner ha räknats kommuner, där minst 75 % av befolkningen tillhör jordbruk med binärningar. Av dessa kommuner ha emellertid en del, belägna i Kopparbergs och Värmlands läns samt Norrlands skogsbygder, förts till en särskild grupp, skogskommuner. Inom ingen av sistnämnda kommuner överstiger åkerarealen 3 % av den totala landarealen. Såsom »blandade» kommuner ha räknats kommuner, i vilka 50—75 % av befolkningen tillhöra jordbruk med binärningar, och såsom industrikommuner betecknats kommuner, i vilka mindre än 50 % av befolkningen tillhöra jordbruk med binärningar och befolkningen till minst $\frac{2}{3}$ är agglomererad (boende i tätorter). Till en särskild grupp »övriga» kommuner ha slutligen förts alla landskommuner, i vilka mindre än 50 % av befolkningen tillhöra jordbruk med binärningar samt i vilka ej ingå tätorter. Antalet fattigvårdssamhällen av olika slag, grupperade efter näringsförhållanden och invånarantal, framgår av tab. 1 i tabellbilagan.

II. Fattigvårdssamhällen.

Antalet fattigvårdssamhällen, varom uppgifter lämnas i tab. 1, uppgick år 1943 till 2 512, av vilka 2 391 tillhöra landsbygden och 121 utgjordes av städer. Enär dels två kommuner i vart och ett av Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Kalmar län, dels ytterligare fem kommuner i Kalmar län sammanslutit sig till fattigvårdssamhällen enligt 6 § fattigvårdslagen, är antalet fattigvårdssamhällen på landsbygden 8 mindre än antalet landskommuner. Sedan år 1942 har antalet fattigvårdssamhällen minskat med fyra; antalet landskommuner har minskat med sex och antalet städer ökat med två. Vid års-

¹ Jfr Särskilda folkräkningen 1935/36, del II, sid. 20*.

skiftet 1942/43 ha inträffat bl. a. följande förändringar i den administrativa indelningen, nämligen att Solna socken bildat Solna stad, Arnö kommun i Uppsala län införlivats med kommunerna Kungs-Husby, Vallby och Aspö, Sandseryd och del av Barnarps kommun i Jönköpings län bildat Norrahammars köping, Aseda köping utbrutits ur Aseda kommun i Kronobergs län, Bå kommun i Värmlands län inkorporerats med Säffle köping, Degerfors socken i Örebro län bildat Degerfors köping, Almby och Ansta kommuner inkorporerats med Örebro, Svedvi socken i Västmanlands län bildat Hallstahammars köping samt Högbo kommun och Sandvikens köping tillsammans bildat Sandvikens stad.

Med avseende på storleken, räknat efter antalet invånare den 1 januari 1943, fördelade sig fattigvårdssamhällena länsvis såsom framgår av tab. 1 i tabellbilagan. Följande tablå visar i sammandrag fördelningen av fattigvårdssamhällena efter invånarantalet på landsbygden och i städerna:

	Antal fattig- vårdssam- hällen	Därav med nedanstående antal invånare den 1/1 1943											
		—249— 499	250— 499	500— 749	750— 999	1000— 1499	1500— 1999	2000— 2999	3000— 3999	4000— 4999	5000— 9999	10000— 14999	15000—
<i>Landsbygden.</i>													
Antal fattigvårdssamhällen	2 391	124	396	365	282	423	235	267	112	57	101	25	4
Procentuell fördelning		5.2	16.5	15.3	11.8	17.7	9.8	11.2	4.7	2.4	4.2	1.0	0.2
<i>Städerna.</i>													
Antal fattigvårdssamhällen	121	—	—	—	—	8	1	13	3	7	39	19	31
Procentuell fördelning		—	—	—	—	6.6	0.8	10.8	2.5	5.8	32.2	15.7	25.6

Växlingarna i fattigvårdssamhällenas befolkningsstorlek äro mycket stora. Särskilt är detta fallet på landsbygden. Av tablå framgår, att 520 av landsbygdens fattigvårdssamhällen eller 22 % av samtliga hade en folkmängd under 500. I 124 av dessa fattigvårdssamhällen understeg folkmängden 250 personer. I 647 fattigvårdssamhällen var invånarantalet mellan 500 och 1 000. varför 1 167 fattigvårdssamhällen eller nästan hälften av samtliga å landsbygden hade en folkmängd ej uppgående till 1 000 personer. I synnerhet på Gotland och i Skaraborgs län dominerade dylika små fattigvårdssamhällen (93 resp. 82 %). Även inom Uppsala, Älvsborgs, Malmöhus, Östergötlands och Hallands län hade mer än hälften av landsbygdens fattigvårdssamhällen mindre än 1 000 invånare. Minsta folkmängden hade Norra Säms fattigvårdssamhälle i Älvsborgs län med endast 80 invånare. De folkrikaste — såväl som de till arealen största — förekomma mest i de nordliga delarna av riket. Den största folkmängden av alla landskommuner hade Skellefteå landskommun (24 926 inv.). Ytterligare tre kommuner, nämligen Gällivare, Jukkasjärvi och Domnarvet,¹ hade mer än 15 000 invånare.

Av fattigvårdssamhällena på landsbygden utgjordes 832 eller 35 % av jordbrukskommuner, 55 eller 2 % av skogskommuner, 953 eller 40 % av blandade kommuner, 150 eller 6 % av industrikommuner samt 401 eller 17 % av övriga kommuner.

¹ Sedan den 1/1 1944 bilda Domnarvets socken och Borlänge köping tillsammans Borlänge stad.

III. Antalet understödsfall och understödsfallens fördelning på olika familjetyper.

Antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. I tab. 2 i tabellbilagan redovisas antalet familjer, vilka under 1943 erhöilo understöd av fattigvårdsstyrelserna i någon form, jämte understödsfallens fördelning på olika familjetyper dels länsvis, dels i de större städerna. Antalet av fattigvården understödda familjer var c:a 240 200, som fördelade sig på landsbygd och städer samt efter familjetyper på följande sätt.

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftn par el. samboende		Ensamma barn	Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygden.</i>								
Antal understödsfall	38 728	859	50 122	8 123	16 965	21 882	424	137 103
Ökning el. minskn. sedan 1942	-2 355	- 121	-1 536	- 827	-1 220	-3 866	- 10	-9 935
D:o i %	- 5·7	-12·3	- 3·0	- 9·2	- 6·7	- 15·0	- 2·3	- 6·8
<i>Städerna.</i>								
Antal understödsfall	27 585	415	42 453	7 162	11 425	13 963	129	103 132
Ökning el. minskn. sedan 1942	-2 275	+ 7	-1 281	- 512	-1 594	-2 826	- 128	-8 609
D:o i %	- 7·6	+ 1·7	- 2·9	- 6·7	- 12·2	- 16·8	-49·8	- 7·7
<i>Hela riket.</i>								
Antal understödsfall	66 313	1 274	92 575	15 285	28 390	35 845	553	240 235
Ökning el. minskn. sedan 1942	-4 630	- 114	-2 817	-1 339	-2 814	-6 692	- 138	-18 544
D:o i %	- 6·5	- 8·2	- 3·0	- 8·0	- 9·0	- 15·7	- 20·0	- 7·2

Från 1942 till 1943 har de understödda familjernas antal minskat med omkring 18 500 eller med icke mindre än 7·2 %. På landsbygden har deras antal avtagit med cirka 9 900 eller 6·8 % och i städerna med 8 600 eller 7·7 %. Nedgången har framförallt gällt familjer med barn. Antalet familjer med barn har minskat med cirka 8 300 (till 53 000) eller 13·5 % och antalet familjer utan barn med ungefär 10 300 (till 187 300) eller 5·2 %. Nedgången har alltså, relativt sett, varit nära tre gånger större i förra fallet än i det senare. I allmänhet äro barnfamiljerna underkastade större variationer från år till år än de övriga, beroende på att försörjarna i förra fallet väsentligen utgöras av yngre eller medelålders arbetsföra män, medan understödsfallen i senare fallet till större delen bestå av ensamstående åldersstigna och arbetsoförmögna.

Antalet understödsfall på landsbygden i olika landsdelar och inom olika kommuntyper samt i städer av olika storlek framgår av tab. A, som även visar de absoluta och relativa förändringarna i de understödda familjernas antal sedan 1942. Som denna tabell visar har minskningen i antalet understödsfall sedan nästföregående år varit ganska betydande inom samtliga kommungrupper och landsdelar. Den starkaste nedgången i understödsverksamheten framträder inom de större städerna samt bland industrikommuner på landsbygden. Utvecklingen av antalet understödsfall sedan år 1939 redovisas i kap. XIII, sid. 94.

Tab. A. Antalet understödsfall i olika landsdelar och kommuntyper år 1943.

Landsdelar och kommuntyper	Antal understödsfall	Ökning (+) eller minskning (-) sedan 1942	
		antal	%
<i>Landsbygden.</i>			
Mälarlänen	25 670	- 3 070	- 10·7
Östra Götaland	20 567	- 1 064	- 4·9
Skåne, Blekinge och Halland	17 150	- 584	- 3·3
Bohuslän och Västmanlands län	22 656	- 1 339	- 5·6
Dalarna och Norrland	51 060	- 3 878	- 7·1
Jordbrukskommuner	18 231	- 987	- 5·1
Skogskommuner	5 819	- 307	- 5·0
Blandade kommuner	48 902	- 2 911	- 5·6
Industrikommuner	23 513	- 3 763	- 13·8
Övriga kommuner	40 638	- 1 967	- 4·6
<i>Städerna.</i>			
Stockholm	28 665	- 3 845	- 11·8
Göteborg	14 745	- 1 703	- 10·4
Malmö	5 021	- 981	- 16·2
Övriga städer över 30 000 inv.	17 752	- 1 581	- 8·2
Städer under 30 000 inv.	36 949	- 499	- 1·3

Antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna, fördelade efter familjetyper. Med avseende på familjetyper fördela sig de understödda familjerna länsvis såsom framgår av tab. B. Ensamma kvinnor utan barn utgjorde den största gruppen (39 %) och ensamma män utan barn den näst största (28 %). Ungefär vart sjunde (15 %) av understödsfallen tillhörde gruppen äkta makar (eller samboende) med barn, medan vart åttonde fall (12 %) representerade gifta par utan barn. Ensamma kvinnor med barn utgjorde drygt 6 %, ensamma män med barn samt ensamma barn vardera mindre än 1 %. Ensamstående kvinnor omfattade totalt 45 % av samtliga understödda familjer, äkta makar (eller samboende) 27 % och ensamstående män 28 %. Andelen ensamma kvinnor har stigit något och andelen gifta par har avtagit i motsvarande mån sedan nästföregående år.

Skilnaderna i fördelningen på familjetyper äro rätt små mellan landsbygden i dess helhet och samtliga städer. De enda nämnvärda olikheterna bestå däri, att städerna ha flera ensamma kvinnor utan barn bland understödstagarna men färre ensamma män utan barn och gifta par med barn än landsbygden. De största olikheterna i understöds klienteletts sammansättning mellan de olika länens landsbygd hänför sig till grupperna ensamma kvinnor utan barn samt gifta par med barn. I synnerhet i Jönköpings, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Örebro och Västmanlands län utgör den förra gruppen en relativt stor andel av understödsfallen, medan den senare gruppens andel är i motsvarande mån mindre. De norrländska länen, främst Norrbottens län, utmärkas däremot av ett stort antal gifta par med barn och färre ensamma kvinnor utan barn. Beträffande städerna var i Stockholm andelen av ensamma män och kvinnor utan barn bland de understödda större men i fråga om gifta par mindre än vad fallet var i övriga städer. Göteborg och Malmö hade bägge i jämförelse med övriga stä-

Tab. B. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper, länsvis år 1943.

L ä n	Antal under- stödsfall	Därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par eller samboende		en- samma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Landsbygden.</i>								
Stockholms län . . .	7 633	27·2	0·2	34·0	6·1	15·8	16·4	0·3
Uppsala „ . . .	3 292	27·9	0·3	39·2	4·9	15·1	12·0	0·6
Södermanlands „ . . .	4 522	27·5	0·4	39·4	5·1	16·4	10·8	0·4
Östergötlands „ . . .	6 832	28·4	0·5	38·2	4·9	15·5	12·3	0·2
Jönköpings „ . . .	3 179	30·5	0·6	43·6	5·1	9·1	10·6	0·5
Kronobergs „ . . .	3 450	32·5	0·7	39·4	4·7	8·9	13·0	0·8
Kalmar „ . . .	6 129	28·6	0·6	38·2	4·9	12·8	14·4	0·5
Gotlands „ . . .	977	30·0	0·6	33·8	7·2	12·7	14·8	0·9
Blekinge „ . . .	4 470	26·6	0·6	37·9	5·4	12·6	16·7	0·2
Kristianstads „ . . .	4 994	30·9	0·6	38·4	6·6	9·4	13·8	0·3
Malmöhus „ . . .	5 381	29·1	0·5	42·1	4·7	12·3	11·0	0·3
Hallands „ . . .	2 305	33·1	0·7	41·6	3·7	9·3	11·1	0·5
Göteborgs o. Bohus „ . . .	4 596	30·3	0·6	39·2	4·6	11·7	13·5	0·1
Älvsborgs „ . . .	5 311	30·7	0·6	40·6	4·8	10·6	12·4	0·3
Skaraborgs „ . . .	4 286	30·6	0·8	41·5	4·8	10·8	10·9	0·6
Värmlands „ . . .	8 463	26·5	0·6	40·0	6·4	12·5	13·8	0·2
Örebro „ . . .	5 974	27·5	0·2	43·8	4·4	13·9	10·0	0·2
Västmanlands „ . . .	4 249	27·0	0·2	41·2	5·7	14·2	11·2	0·5
Kopparbergs „ . . .	8 018	30·2	0·6	37·4	6·5	11·7	13·5	0·1
Gävleborgs „ . . .	9 045	26·0	0·8	31·6	8·2	12·7	20·3	0·4
Västernorrlands „ . . .	14 325	26·2	0·5	34·0	6·7	13·3	19·1	0·2
Jämtlands „ . . .	3 933	32·3	1·0	29·2	7·1	11·0	19·1	0·3
Västerbottens „ . . .	5 570	29·4	0·8	28·9	6·8	10·0	23·9	0·2
Norrbottnens „ . . .	10 169	25·2	1·3	25·7	7·2	9·9	30·5	0·2
Hela landsbygden 1943	137 103	28·2	0·6	36·6	5·9	12·4	16·0	0·3
1942	147 088	27·9	0·7	35·1	6·1	12·4	17·5	0·3
<i>Städerna.</i>								
Stockholm	28 665	30·2	0·5	43·1	7·6	8·9	9·5	0·2
Göteborg	14 745	27·4	0·4	35·4	8·0	12·3	16·4	0·1
Malmö	5 021	24·0	0·8	37·9	6·5	12·8	18·0	0·0
Övriga städer över 30 000 inv.	17 752	24·9	0·3	41·8	5·9	11·9	15·2	0·0
Städer under 30 000 inv. . .	36 949	25·0	0·3	42·1	6·6	11·7	14·1	0·2
Samtliga städer 1943	103 132	26·7	0·4	41·2	7·0	11·1	13·5	0·1
1942	112 161	26·7	0·4	39·0	6·9	11·7	15·1	0·2
<i>Hela riket.</i>								
1943	240 235	27·6	0·5	38·6	6·4	11·8	14·9	0·2
1942	259 199	27·4	0·5	36·8	6·4	12·1	16·5	0·3

der en mindre andel ogifta kvinnor utan barn men flera gifta par såväl med barn som utan barn.

Det sammanlagda antalet familjer med barn (inräknat ensamma barn) uppgick på landsbygden till 23 %, i städerna till 21 % av hela antalet understödda familjer. De flesta barnfamiljer tillhörde familjetypen gifta par med barn, vilken omfattade i landskommunerna 16 % och i städerna 14 % av samtliga. För landsbygdens vidkommande finner man i samtliga norrlandslän höga frekvens-tal (27—39 %) för antalet barnfamiljer inom understöds klientelet. I övrigt hade endast landskommunerna i Stockholms och Blekinge län flera barnfamiljer

Tab. C. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper bland tillägspensionärer och övriga understödstagare i olika landsdelar och kommuntyper.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal under- stöds- fall (1/2)	Därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		en- sam- ma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
1. Understödstagare med tillägspension.								
Landsbygden	16 485	33·3	0·3	45·5	1·3	14·6	5·0	—
Mälardalen	3 327	32·2	0·2	46·9	1·0	16·5	3·2	—
Östra Götaland	2 703	33·6	0·2	45·9	0·9	14·7	4·7	—
Skåne, Blekinge och Halland	2 292	33·6	0·1	47·7	1·5	12·9	4·2	—
Bohuslän och Västernorrland	2 880	33·1	0·3	48·7	1·3	12·6	4·0	—
Dalarna och Norrland	5 283	33·8	0·5	41·9	1·5	15·1	7·2	—
Jordbrukskommuner	2 226	37·0	0·1	44·7	1·7	11·4	5·1	—
Skogskommuner	542	42·4	0·4	35·4	1·8	12·4	7·6	—
Blandade kommuner	5 963	34·6	0·3	44·3	1·2	14·1	5·5	—
Industrikommuner	2 672	28·9	0·2	47·9	1·1	17·9	4·0	—
Övriga kommuner	5 082	31·5	0·3	47·3	1·1	15·1	4·7	—
Städerna	10 664	29·9	0·2	53·8	1·1	12·1	2·9	—
Stockholm	2 649	30·7	0·2	56·6	1·3	9·5	1·7	—
Göteborg	1 438	32·5	0·1	48·3	1·4	13·7	4·0	—
Malmö	425	27·5	—	49·4	0·9	16·5	5·7	—
Övriga städer över 30 000 inv.	2 203	27·5	0·2	56·8	0·8	12·1	2·6	—
Städer under 30 000 inv.	3 949	30·1	0·2	52·7	1·0	12·7	3·3	—
Hela riket	27 149	32·0	0·2	48·8	1·2	13·6	4·2	—
2. Övriga understödstagare.								
Landsbygden	10 957	20·7	1·1	22·5	13·1	9·1	32·8	0·7
Mälardalen	1 814	19·2	0·4	25·6	13·9	11·1	28·9	0·9
Östra Götaland	1 422	20·4	1·3	24·9	13·0	9·7	29·4	1·3
Skåne, Blekinge och Halland	1 140	20·3	1·1	23·8	12·1	8·9	32·9	0·9
Bohuslän och Västernorrland	1 656	20·4	1·1	25·1	14·4	9·5	28·8	0·7
Dalarna och Norrland	4 925	21·5	1·3	19·6	12·6	8·1	36·5	0·4
Jordbrukskommuner	1 417	21·1	1·4	22·3	12·9	8·3	32·4	1·6
Skogskommuner	618	24·3	1·6	17·2	9·4	8·6	38·3	0·6
Blandade kommuner	3 703	21·0	1·1	22·4	12·9	8·1	33·7	0·8
Industrikommuner	2 098	20·9	0·5	24·9	12·3	10·6	30·4	0·4
Övriga kommuner	3 121	19·3	1·3	22·3	14·6	9·7	32·3	0·5
Städerna	9 967	23·9	0·7	27·2	13·4	9·5	25·1	0·2
Stockholm	3 084	29·8	0·7	31·4	13·0	8·5	16·3	0·3
Göteborg	1 512	23·3	0·6	22·5	14·2	10·4	28·9	0·1
Malmö	578	19·0	1·0	29·9	9·7	8·7	31·7	—
Övriga städer över 30 000 inv.	1 784	21·6	0·7	24·3	13·7	9·2	30·4	0·1
Städer under 30 000 inv.	3 009	20·3	0·6	26·5	13·9	10·4	27·9	0·4
Hela riket	20 924	22·2	0·9	24·8	13·2	9·3	29·1	0·5
3. Samtliga understödstagare.								
Landsbygden	27 442	28·2	0·6	36·4	6·0	12·4	16·1	0·3
Städerna	20 631	27·0	0·4	41·0	7·0	10·8	13·7	0·1
Hela riket	48 073	27·7	0·5	38·4	6·4	11·7	15·1	0·2

än landsbygden i dess helhet. Lägst var andelen av barnfamiljer i Södermanlands, Jönköpings, Skaraborgs, Hallands och Örebro län.

Emellertid består fattigvårdens understöds klientel — såsom visas i det följande — till en mycket stor del (56 % av samtliga understödsfall) av personer, som på grund av ålder eller invaliditet åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd. Dessa — i det följande för korthetens skull kallade tilläggspensionärer — skilja sig såväl med avseende på sin sammansättning i familjehänseende som i andra avseenden väsentligt från övriga understödstagare. Skiljakigheterna mellan tilläggspensionärer och övriga understödstagare med hänsyn till deras fördelning på familjetyper framgår av de siffror, som sammanställts i tab. C på grundval av det representativa materialet.

Tilläggspensionärerna bestå till största delen av åldringar, varför de barnlösa familjetyperna dominera i ännu högre grad än bland samtliga understödda familjer. Tillsammans omfatta de barnlösa familjetyperna på landsbygden 93 % och i städerna 96 %. I landskommunerna tillhöra 46 % och i städerna 54 % av samtliga understödsfall med tilläggspension gruppen ensamkvinnor utan barn. Minst var denna andel i Dalarna och Norrland (42 %), särskilt i skogskommunerna (35 %). Därefter kommer i andel gruppen ensamkvinnor utan barn, vilka utgöra på landsbygden cirka 33 % och i städerna 30 % av samtliga hithörande understödsfall. I övrigt utgjordes i landskommunerna 15 % och i städerna 12 % av pensionärsfamiljerna av makar utan barn. Barnfamiljer bland tilläggspensionärer förekomma blott i de fall, då någon av familjeförsörjarna är invalid. Endast i ett fåtal fall funnos därför minderåriga barn att försörja, på landsbygden 7 % och i städerna 4 %. Antalet barnfamiljer bland tilläggspensionärerna är störst i Dalarna och Norrland (9 %), framför allt i skogskommunerna (10 %) och minst i Stockholms stad med 3 %.

Bland understödstagarna utan tilläggspension eller invalidunderstöd utgöra gifta par (eller samboende) med barn den största gruppen, på landsbygden 33 % och i städerna 25 % av samtliga fall inom denna kategori. De ensamkvinnorna utan barn äro ungefär lika talrika som de ensamkvinnorna utan barn, i landskommunerna 21 % och i städerna 24 %. Äkta makar utan barn utgjorde knappt en tiondel av samtliga understödsfall inom gruppen. En mycket stor del av huvudpersonerna i dessa övriga familjer har minderåriga barn att försörja. Barnfamiljerna (inräknat ensamkvinnor utan barn) utgjorde i landskommunerna 48 % och i städerna 39 % av samtliga understödsfall. Motsvarande procenttal är högst i de sydligaste länen samt i Dalarna och Norrland (50 %).

Av fattigvårdsstyrelserna understödda familjer, fördelade efter barnantal. Fördelningen av de genom fattigvårdsstyrelserna understödda familjerna efter barnantal framgår av tab. D, som grundar sig på den representativa undersökningen. Vid grupperingen av familjerna efter barnantal ha medräknats samtliga redovisade barn under 16 år, såväl hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn, som av barnavårdsnämnderna omhändertagna och i fosterhem, barnhem eller annan anstalt utackorderade barn. Barnfamiljerna ha grupperats i två grupper, nämligen på familjer med 1 eller 2 barn

Tab. D. Antal fattigvårdsunderstödda familjer inom olika familjetyper för-

Representativa

Landsdelar och kommuntyper		Ensamma män				Ensamma kvinnor			
		Antal under- stödsfall (1/5)	Därav, i %, med			Antal under- stödsfall (1/5)	Därav, i %, med		
			0 barn	1—2 barn	3 el. fl. barn		0 barn	1—2 barn	3 el. fl. barn
1. Understödstagare m. tilläggspension.									
1	Landsbygden	5 532	99·1	0·8	0·1	7 719	97·3	2·4	0·3
2	Mälardalen	1 077	99·4	0·6	—	1 592	97·9	1·8	0·3
3	Östra Götaland	914	99·4	0·5	0·1	1 264	98·2	1·8	—
4	Skåne, Blekinge och Halland	772	99·6	0·3	0·1	1 127	97·0	2·5	0·5
5	Bohuslän och Västergötland	960	99·2	0·8	—	1 440	97·4	2·3	0·3
6	Dalarna och Norrland	1 809	98·7	1·2	0·1	2 296	96·5	3·1	0·4
7	Jordbrukskommuner	826	99·6	0·4	—	1 032	96·4	3·4	0·2
8	Skogskommuner	232	99·1	0·9	—	202	95·0	4·0	1·0
9	Blandade kommuner	2 079	99·1	0·9	0·0	2 716	97·8	2·3	0·4
10	Industrikommuner	779	99·2	0·8	—	1 309	97·7	1·9	0·4
11	Övriga kommuner	1 616	98·9	0·8	0·3	2 460	97·7	2·1	0·2
12	Städerna	3 208	99·5	0·5	—	5 854	98·0	1·8	0·2
13	Stockholm	819	99·3	0·7	—	1 534	97·7	2·2	0·1
14	Göteborg	469	99·8	0·2	—	715	97·2	2·5	0·3
15	Malmö	117	100·0	—	—	214	98·1	1·4	0·5
16	Övriga städer över 30 000 inv.	609	99·4	0·3	0·3	1 270	98·6	1·3	0·1
17	Städer under 30 000 inv.	1 194	99·5	0·4	0·1	2 121	98·2	1·7	0·1
18	Hela riket	8 740	99·3	0·6	0·1	13 573	97·6	2·1	0·3
2. Övriga understödstagare.									
19	Landsbygden	2 387	95·0	3·3	1·7	3 904	63·3	28·7	8·0
20	Mälardalen	355	98·0	1·1	0·9	716	64·8	29·2	6·0
21	Östra Götaland	309	93·9	3·9	2·2	539	65·7	27·4	6·9
22	Skåne, Blekinge och Halland	244	95·1	2·9	2·0	409	66·3	23·7	10·0
23	Bohuslän och Västergötland	355	94·9	3·4	1·7	654	63·4	28·6	8·0
24	Dalarna och Norrland	1 124	94·3	3·8	1·9	1 586	60·9	30·2	8·9
25	Jordbrukskommuner	319	93·7	3·5	2·8	499	63·3	27·7	9·0
26	Skogskommuner	160	93·7	3·8	2·5	164	64·6	23·2	12·2
27	Blandade kommuner	818	95·1	3·2	1·7	1 307	63·4	27·6	9·0
28	Industrikommuner	449	97·6	2·2	0·2	781	66·8	27·4	5·8
29	Övriga kommuner	641	93·9	3·9	2·2	1 153	60·5	32·0	7·5
30	Städerna	2 446	97·2	2·2	0·6	4 047	67·0	27·3	5·7
31	Stockholm	943	97·6	2·1	0·3	1 371	70·7	25·1	4·2
32	Göteborg	361	97·5	2·5	—	554	61·4	31·4	7·2
33	Malmö	116	94·8	3·5	1·7	229	75·5	18·8	5·7
34	Övriga städer över 30 000 inv.	399	96·7	2·3	1·0	678	63·9	29·8	6·3
35	Städer under 30 000 inv.	627	97·1	1·9	1·0	1 215	65·6	28·0	6·4
36	Hela riket	4 833	96·1	2·7	1·2	7 951	65·2	27·9	6·9
3. Samtliga understödstagare.									
37	Landsbygden	7 919	97·9	1·5	0·6	11 623	85·9	11·2	2·9
38	Städerna	5 654	98·5	1·2	0·3	9 901	85·4	12·2	2·4
39	Hela riket	13 573	98·1	1·4	0·5	21 524	85·6	11·7	2·7

delade efter barnantalet inom skilda landsdelar och kommungrupper år 1948.

undersökningen.

Gifta par eller samboende				Ensamma barn			Samtliga familjer			
Antal under- stödsfall (1/s)	Därav, i %, med			Antal under- stödsfall (1/s)	Därav, i %,		Antal under- stödsfall (1/s)	Därav, i %, med		
	0 barn	1—2 barn	3 el. fl. barn		1—2 barn	3 el. fl. barn		0 barn	1—2 barn	3 el. fl. barn
3 234	74.3	16.8	8.9	—	—	—	16 465	93.4	4.7	1.9
658	83.6	10.8	5.6	—	—	—	3 327	95.6	3.1	1.3
525	75.8	15.2	9.0	—	—	—	2 703	94.2	4.7	1.1
393	75.3	15.8	8.9	—	—	—	2 292	94.2	4.0	1.8
480	75.8	16.9	7.3	—	—	—	2 880	94.4	4.2	1.4
1 178	67.6	21.0	11.4	—	—	—	5 283	90.8	6.4	2.8
368	68.7	19.6	11.7	—	—	—	2 226	93.0	5.0	2.0
108	62.0	16.7	21.3	—	—	—	542	90.2	5.2	4.6
1 168	71.9	18.1	10.0	—	—	—	5 963	92.9	4.9	2.2
584	81.9	14.0	4.1	—	—	—	2 672	94.7	4.2	1.1
1 006	76.1	15.8	8.1	—	—	—	5 082	93.8	4.4	1.8
1 602	80.3	15.2	4.5	—	—	—	10 664	95.8	3.4	0.8
296	84.8	11.5	3.7	—	—	—	2 649	96.8	2.8	0.4
254	77.6	18.1	4.3	—	—	—	1 438	94.6	4.5	0.9
94	74.5	18.1	7.4	—	—	—	425	93.4	4.7	1.9
324	82.4	14.5	3.1	—	—	—	2 203	96.4	3.0	0.6
634	79.2	15.8	5.0	—	—	—	3 949	95.5	3.6	0.9
4 836	76.3	16.3	7.4	—	—	—	27 149	94.4	4.2	1.4
4 588	21.7	39.2	39.1	78	100.0	—	10 957	52.3	28.1	19.6
727	27.8	39.9	32.3	16	100.0	—	1 814	55.9	28.6	15.5
555	24.7	35.7	39.6	19	100.0	—	1 422	54.9	26.5	18.6
477	21.4	36.3	42.3	10	100.0	—	1 140	53.1	25.2	21.7
635	24.9	43.0	32.1	12	100.0	—	1 656	55.0	29.2	15.8
2 194	18.1	39.4	42.5	21	100.0	—	4 925	49.2	28.6	22.2
576	20.3	33.5	46.2	23	100.0	—	1 417	51.7	25.7	22.6
290	18.3	32.4	49.3	4	100.0	—	618	50.0	23.0	27.0
1 550	19.4	37.4	43.2	28	100.0	—	3 703	51.5	26.9	21.6
860	25.8	45.4	28.8	8	100.0	—	2 098	56.3	29.7	14.0
1 312	23.1	41.3	35.6	15	100.0	—	3 121	51.3	30.5	18.2
3 450	27.5	47.9	24.6	24	100.0	—	9 967	60.6	28.4	11.0
762	34.3	46.5	19.2	8	100.0	—	3 084	69.7	23.5	6.8
595	26.6	50.6	22.8	2	100.0	—	1 512	56.2	32.1	11.7
233	21.4	46.8	31.8	—	—	—	578	57.6	27.0	15.4
706	23.2	49.3	27.5	1	100.0	—	1 784	55.1	31.4	13.5
1 154	27.2	46.9	25.9	13	100.0	—	3 009	57.2	30.1	12.7
8 038	24.2	42.9	32.9	102	100.0	—	20 924	56.3	28.2	15.5
7 822	43.5	29.9	26.6	78	100.0	—	27 442	77.0	14.0	9.0
5 052	44.2	37.6	18.2	24	100.0	—	20 631	78.8	15.5	5.7
12 874	43.8	32.9	23.3	102	100.0	—	48 073	77.8	14.6	7.6

samt med 3 eller flera barn, de senare i det följande även kallade flerbarnsfamiljer.

Av samtliga understödda familjer hade 15 % 1 eller 2 barn och hälften så många eller 8 % 3 eller flera barn. Störst är barnförekomsten givetvis bland gifta par, av vilka 33 % hade 1 eller 2 barn och 23 % 3 eller flera barn.

Av undersökningar, som verkställdes i 1939 och 1940 års fattigvårdsberättelser, framgick, att andelen ett- och tvåbarnsfamiljer bland understödsfallen vid fattigvården var i stort sett densamma som inom befolkningen, under det att relativa antalet familjer med tre eller flera barn var väsentligt större i fattigvårdsklientelet.¹ Inom befolkningen hade enligt 1936 års partiella folkräkning på landsbygden 17 % och i städerna 16 % av samtliga familjer 1—2 minderåriga barn, vilket mycket nära överensstämmer med andelen ett- och tvåbarnsfamiljer inom fattigvårdsklientelet, vilken var i förra fallet 17 % och i det senare 19 %. Flerbarnsfamiljerna voro däremot bland understödsfallen på landsbygden två gånger och i städerna nära tre gånger så talrika, relativt sett, som inom befolkningen. Antalet familjer med tre eller flera barn var nämligen bland understödsfallen i landskommunerna 10·5 % och i städerna 7·1 % mot 5·3 resp. 2·6 % bland samtliga familjer över huvud. — Giftna understödstagare med barn voro på landsbygden nära dubbelt och i städerna nära tre gånger så många bland fattigvårdsfallen som bland befolkningen i allmänhet. I fråga om äkta makar med flera barn än tre voro dessa relationstal ännu större. Giftna par med fem eller flera barn på landsbygden voro tre à fyra gånger och i städerna nära fem gånger så vanliga bland de fattigvårdsunderstödda familjerna som bland äktenskap i allmänhet. Fattigvårdsbehovet stiger sålunda mycket starkt med den ökade försörjningsbörda, som ett större antal barn medför. I fråga om andra familjer än gifta par var förhållandet mellan antalet familjer med tre eller flera barn inom fattigvårdsklientelet och inom befolkningen ännu större än bland äkta makar. Andelen familjer med tre eller flera barn bland de fattigvårdsunderstödda familjerna var sålunda bland ensamstående män 3 à 4 gånger och bland ensamstående kvinnor 4 à 6 gånger större än för motsvarande familjetyper inom hela befolkningen i landskommuner resp. städer.

Bland tilläggspensionärer, vilka uppburit kompletterande understöd av fattigvården, förekom — såsom framgår av tab. D — barn mycket sällan. Drygt 4 % av dessa familjer hade 1 eller 2 barn och cirka 1½ % hade flera barn. Här var det endast den jämförelsevis fåtaliga gruppen av äkta makar, som uppvisade någon större andel barnfamiljer. Av dessa hade 16 % 1 eller 2 barn, medan ungefär 7 % voro flerbarnsfamiljer. Att barnförekomsten bland de giftna tilläggspensionärerna är så stor som fallet är, sammanhänger med att i en stor del av dessa familjer båda makarna äro relativt unga eller i medelåldern. I mer än hälften av samtliga understödsfall i denna familjetyp åtnjöt sålunda endast den ena maken pension, nämligen mannen, som på grund av invaliditet uppbär

¹ Jämför de utförliga redogörelserna för dessa undersökningar i Fattigvården år 1939 sid. 51 o. f. samt Fattigvården år 1940 sid. 33 o. f. För år 1943 ha motsvarande undersökningar icke kunnat verkställas, på grund av att uppgifter saknas om befolkningens sammansättning med avseende på familjetyper och barnantal.

invalidunderstöd eller blindhetsersättning. En närmare undersökning visar, att det med avseende på frekvensen av barn råder en väsentlig skillnad mellan denna och den andra gruppen av äkta makar bland pensionärerna, där båda — i det övervägande antalet fall till följd av ålder — uppburit tilläggspension, såsom framgår av följande siffror.

	Ä k t a m a k a r					
	endera med tilläggspension			båda med tilläggspension		
	Lands- bygden	Städerna	Hela riket	Lands- bygden	Städerna	Hela riket
Antal understödsfall ($\frac{1}{2}$)	1 723	742	2 465	1 511	860	2 371
Därav, i %, med 0 barn	56·9	64·3	59·1	94·3	94·2	94·2
1—2 „	27·4	27·6	27·5	4·6	4·5	4·6
3 el. fl. „	15·7	8·1	13·4	1·1	1·3	1·2

Övriga understödttagare, som icke åtnjutit tilläggspension, utmärkas av relativt stor barnrikedom; 28 % av familjerna hade 1 eller 2 barn och ungefär 16 % hade 3 eller flera barn. Andelen flerbarnsfamiljer inom denna kategori av understödttagare var sålunda tio gånger större än bland tilläggspensionärerna. Av de äkta makarna hade 43 % 1 eller 2 barn och 33 % 3 eller flera barn. Drygt en tredjedel av de ensamma kvinnorna hade minderåriga barn att försörja, omkring 28 % 1 eller 2 barn och 7 % 3 eller flera. Endast ungefär 4 % av de ensamma männen hade minderåriga barn.

Mellan landsbygd och städer liksom mellan olika landsdelar och kommuntyper äro skillnaderna ifråga om förekomsten av barnfamiljer i fattigvårdsklientelet stundom rätt stora. Störst äro dessa olikheter, relativt sett, med avseende på familjer med tre eller flera barn. Inskränker man sig till en jämförelse av antalet flerbarnsfamiljer inom familjetypen gifta par bland understödttagare utan tilläggspension, finner man följande. På landsbygden hade 39 % av de äkta makarna tre eller flera barn mot icke fullt 25 % i städerna. Det lägsta antalet flerbarnsfamiljer förekom i Stockholm och Göteborg (19 à 23 %). På landsbygden var frekvensen av flerbarnsfamiljer endast i industrikommunerna ungefär lika låg som i städerna (29 %). Betydligt högre var andelen av flerbarnsfamiljerna i jordbrukskommunerna och de blandade kommunerna (46 resp. 43 %). I skogskommunerna slutligen hade nära hälften (49 %) av de understödda gifta paren 3 eller flera barn. Antalet äkta makar med tre eller flera barn med understöd av fattigvården var högst i Dalarna och Norrland samt i de sydligaste länen (42 %), och lägst i Mälarlänen samt i Bohuslän och Vänerlänen (32 %).

Hela antalet barnfamiljer, som någon gång under 1943 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick enligt tab. 2 till i runt tal 53 000, varav på landsbygden 31 000 och i städerna 22 000. Antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn i dessa familjer var 118 000, därav i landskommunerna 77 000 och i städerna 41 000. Enligt beräkningar, utförda på grundval av den representativa undersökningen, fördela

sig de understödda barnfamiljerna resp. barnen på följande sätt på ett- och tvåbarnsfamiljer resp. flerbarnsfamiljer:

	Landsbygden	Städerna	Hela riket	
			1943	1942
Antal barnfamiljer	31 000	22 000	53 000	61 000
Därav med				
1—2 barn	19 000	16 000	35 000	40 000
3 el. fl. barn	12 000	6 000	18 000	21 000
Antal barn	77 000	41 000	118 000	137 000
Därav i familjer med				
1—2 barn	26 000	20 000	46 000	55 000
3 el. fl. barn	51 000	21 000	72 000	82 000

IV. Understödsfallens fördelning efter hemortsrättsledarens ålder.

Åldersfördelning. Enligt formuläret för fattigvårdsstatistiken skall för varje familj, som åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgivas huvudpersonens eller hemortsrättsledarens födelseår. På grundval härav verkställdes i 1941 års berättelse en ingående undersökning av understödsfallens åldersfördelning, varvid också jämförelse gjordes med befolkningens åldersfördelning enligt uppgifter ur 1940 års folkräkning.¹

Enligt de undersökningar, som verkställdes i 1941 års fattigvårdsberättelse, utmärkes åldersfördelningen inom fattigvårdsklientelet av att de äldre åldersklasserna äro avsevärt starkare representerade än inom befolkningen. Detta visade sig emellertid härröra från det förhållandet, att ensamstående män och kvinnor äro starkt övertaliga i de högre åldrarna bland understödstagarna i jämförelse med vad fallet är inom dessa befolkningsgrupper över huvud. Bland de gifta manliga understödstagarna överensstämde åldersfördelningen däremot rätt nära med de gifta männens inom hela befolkningen. På landsbygden voro åldringarna inom samtliga familjetyper talrikare företrädade än i städerna såväl inom fattigvårdsklientelet som inom befolkningen. Den större andelen ålderstigna bland understödstagarna på landsbygden var särskilt framträdande i jordbrukskommunerna, men detta förhållande hade också sin motsvarighet inom befolkningen. Av de olika landsdelarna uppvisade Mälarlänen samt de sydligaste länen de relativt sett flesta åldringarna bland understödstagarna, särskilt bland de ensamstående. Skogskommunernas understödsklientel bestod inom samtliga familjetyper i relativt större utsträckning än inom andra slag av landskommuner av personer i arbetsför ålder och i mindre omfattning av åldringar. Detsamma var också fallet i Dalarna och Norrland över huvudtaget i jämförelse med andra landsdelar. Detta visade sig i viss utsträckning sammanhänga med skiljaktigheter i befolkningens åldersfördelning mellan landsdelarna. Av städerna hade Stockholm och Göteborg relativt sett flera

¹ Jfr härom Fattigvården år 1941, sid. 32 o. f.

Tab. E. Understödsfallens fördelning efter försörjarens ålder åren 1942 och 1943.

Representativa undersökningen.

Å l d e r	Tilläggs- pensionärer		Övriga understödstagare		Samtliga understödsfall	
	1942	1943	1942	1943	1942	1943
<i>Landsbygden.</i>						
Antal understödsfall (1/5)	16 850	16 485	12 615	10 957	29 465	27 442
Därav, i %, där försörjaren var i åldern						
intill 16 år	—	—	0·6	0·8	0·3	0·3
16—30 „	5·7	5·8	22·4	22·4	12·9	12·4
30—40 „	7·6	7·1	20·6	20·3	13·1	12·4
40—50 „	9·2	9·3	23·2	21·9	15·2	14·3
50—60 „	11·3	11·5	18·2	18·1	14·2	14·2
60—67 „	11·9	11·6	9·8	10·4	11·0	11·1
67—75 „	22·4	22·7	3·0	3·5	14·1	15·0
75—80 „	14·0	13·4	1·0	1·1	8·5	8·5
80— „	17·9	18·6	1·2	1·5	10·7	11·8
<i>Städerna.¹</i>						
Antal understödsfall (1/5)	8 020	8 015	7 841	6 883	15 861	14 898
Därav, i %, där försörjaren var i åldern						
intill 16 år	—	—	0·3	0·2	0·1	0·1
16—30 „	5·2	4·6	21·5	22·3	13·3	12·8
30—40 „	6·4	5·8	22·5	21·6	14·4	13·1
40—50 „	8·2	8·1	20·4	20·0	14·2	13·6
50—60 „	11·0	11·5	19·0	18·4	14·9	14·7
60—67 „	13·6	14·0	12·0	12·3	12·8	13·2
67—75 „	26·1	26·7	2·3	3·2	14·4	15·8
75—80 „	14·8	14·1	1·1	0·9	8·0	8·0
80— „	14·7	15·2	0·9	1·1	7·9	8·7
<i>Hela riket.¹</i>						
Antal understödsfall (1/5)	24 870	24 500	20 456	17 840	45 326	42 340
Därav, i %, där försörjaren var i åldern						
intill 16 år	—	—	0·5	0·5	0·2	0·2
16—30 „	5·5	5·4	22·1	22·4	13·0	12·6
30—40 „	7·2	6·7	21·4	20·8	13·6	12·6
40—50 „	8·9	8·9	22·1	21·2	14·9	14·1
50—60 „	11·2	11·5	18·5	18·2	14·5	14·3
60—67 „	12·5	12·4	10·6	11·1	11·6	11·9
67—75 „	23·6	24·0	2·7	3·4	14·2	15·3
75—80 „	14·3	13·6	1·1	1·1	8·3	8·3
80— „	16·8	17·5	1·0	1·3	9·7	10·7

understödstagare i åldrarna 30—50 år och färre åldringar än övriga städer, vilket i viss mån motsvarades av att de arbetsföra åldrarna voro mer och de högre åldrarna mindre talrikt företrädde inom befolkningen i de två största städerna än i övriga städer.

Tab. E innehåller en jämförelse mellan åldersfördelningen de båda åren 1942 och 1943. Sedan 1942 har de yngre åldrarnas andel avtagit, medan de äldres relativa antal ökat något. Den starka nedgången i antalet understödsfall mellan 1942 och 1943 har främst ägt rum i åldrarna under 60 år.

Av tab. F framgår understödsfallens fördelning efter försörjarens ålder i olika delar av riket år 1943.

Åldersfördelningen bland tilläggs-pensionärerna är en helt annan än inom

¹ Utom Stockholms stad.

Tab. F. Understödsfallens fördelning efter försörjarens ålder landsdelsvis år 1943.
Representativa undersökningen.

Landsdelar	Antal under- stöds- fall (¹ / _s)	Därav, i %, där försörjaren var i åldern									
		-16 år	16-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	60-67 år	67-75 år	75-80 år	80- år	
<i>Landsbygden</i>	27 442	0·3	12·4	12·4	14·3	14·2	11·1	15·0	8·5	11·8	
Mälardalen	5 141	0·3	10·5	10·9	11·9	13·8	11·4	16·6	10·6	14·0	
Östra Götaland	4 125	0·6	10·6	11·9	13·6	13·7	11·7	15·7	9·1	13·1	
Skåne, Blekinge och Halland	3 432	0·2	10·6	10·1	13·1	14·8	12·1	15·9	8·7	14·5	
Bohuslän och Västergötland	4 536	0·3	10·0	11·6	14·1	14·5	11·3	15·9	9·2	13·1	
Dalarna och Norrland	10 208	0·2	15·9	14·4	16·4	14·3	10·3	13·2	6·8	8·5	
Jordbrukskommuner	3 643	0·5	13·5	11·7	15·1	15·0	10·5	13·0	7·0	13·7	
Skogskommuner	1 160	0·2	19·0	13·4	18·7	14·4	8·5	10·6	5·9	9·3	
Blandade kommuner	9 666	0·3	12·4	12·7	14·1	14·2	11·0	14·9	8·5	11·9	
Industrikommuner	4 770	0·2	12·5	12·5	13·7	13·9	12·0	16·4	9·3	9·5	
Övriga kommuner	8 203	0·3	11·1	12·1	14·0	13·9	11·3	15·8	9·1	12·4	
<i>Städerna</i> ¹	14 898	0·1	12·8	13·1	13·6	14·7	13·2	15·8	8·0	8·7	
Göteborg	2 950	0·0	13·4	14·8	15·3	17·7	13·8	14·2	5·3	5·5	
Malmö	1 003	—	13·1	15·2	12·9	13·6	16·1	17·2	6·8	5·1	
Övriga städer över 30 000 inv.	3 987	—	12·4	12·6	12·9	14·4	13·0	15·7	9·0	10·0	
Städer under 30 000 inv.	6 958	0·2	12·7	12·4	13·4	13·7	12·7	16·3	8·8	9·8	
<i>Hela riket</i> ¹	42 340	0·2	12·6	12·6	14·1	14·3	11·9	15·3	8·3	10·7	

gruppen övriga understödstagare såsom framgår av tab. G. Bland tilläggspensionärerna äro självfallet åldringarna starkt övertaliga. I mer än hälften (55 %) av samtliga understödsfall inom denna kategori av understödstagare var huvudpersonen 67 år och däröver och mer än $\frac{2}{3}$ voro över 60 år. Enligt uppgift från pensionsstyrelsen skulle cirka $\frac{2}{3}$ av samtliga tilläggspensionärer i riket vara 67 år och däröver. I jämförelse härmed skulle alltså tilläggspensionärerna i fattigvårdsklientelet vara i genomsnitt något yngre än samtliga. I fråga om understödstagare utan tilläggspension är det övervägande antalet (ungefär $\frac{2}{3}$) i åldern 16—50 år.

Vad olika familjetyper beträffar märker man för pensionärernas del särskilt den stora andelen åldringar (81 %) över 67 år bland gifta par, där båda makarna åtnjuta tilläggspension. Bland makar, av vilka endera åtnjuter tilläggspension, är däremot det övervägande antalet ($\frac{2}{3}$) av huvudpersonerna under 67 år. De ensamma männen uppvisa en något högre procent invalider (52 %) bland pensionärerna än kvinnorna (41 %). Beträffande understödstagare, som icke åtnjuta tilläggspension, äro bland ensamma män såväl de yngsta åldrarna (under 30 år) som de äldsta (över 67 år) starkare representerade än inom övriga hithörande familjetyper. I fråga om de gifta inom samma kategori av understödstagare äro de arbetsföra åldrarna relativt talrikare och de äldsta endast sparsamt företrädade i jämförelse med vad fallet är inom övriga familjetyper. De gifta männen voro sålunda i 58 % av samtliga fall mellan 30 och 50 år samt i ej fullt 3 % av fallen över 67 år.

¹ Utom Stockholms stad.

Tab. 6. Antalet understödsfall inom olika familjetyper, fördelade i procent efter försörjarens ålder bland tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare år 1943.

Representativa undersökningen.

Å l d e r	Understödstagare med tilläggs- pension				Övriga understödstagare						Samt- liga under- stöds- fall
	En- sam- ma män	En- sam- ma kvinnor	Giftna par el. samboende		Samt- liga familjer	En- sam- ma män	En- sam- ma kvinnor	Giftna par el. sam- bo- ende	En- sam- ma barn	Samt- liga familjer	
			endera m. till- läggs- pen- sion	båda m. till- läggs- pen- sion							
<i>Landsbygden.</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	5 532	7 719	1 723	1 511	16 485	2 387	3 904	4 588	78	10 957	27 442
Därav, i %, där försörja- ren var i åldern											
intill 16 år	—	—	—	—	—	0·2	0·2	0·1	100·0	0·8	0·3
16—30	9·8	5·0	1·6	0·1	5·8	43·3	25·2	9·5	—	22·4	12·4
30—40	10·6	5·9	7·5	0·5	7·1	14·0	16·1	27·4	—	20·3	12·4
40—50	11·7	7·5	16·6	1·4	9·3	11·0	18·1	31·3	—	21·9	14·3
50—60	11·1	10·6	23·2	4·9	11·5	11·9	20·6	19·6	—	18·1	14·2
60—67	8·9	12·0	17·8	12·5	11·6	9·8	12·1	9·3	—	10·4	11·1
67—75	17·3	23·0	22·5	40·0	22·7	5·2	4·1	2·1	—	3·5	15·0
75—80	12·1	14·2	6·4	22·1	13·4	2·0	1·3	0·5	—	1·1	8·5
80—	18·5	21·8	4·4	18·5	18·6	2·6	2·3	0·2	—	1·5	11·8
<i>Städerna.¹</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	2 389	4 320	655	651	8 015	1 503	2 676	2 688	16	6 883	14 898
Därav, i %, där försörja- ren var i åldern											
intill 16 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100·0	0·2	0·1
16—30	8·0	3·8	2·0	0·3	4·6	32·2	21·6	17·6	—	22·3	12·8
30—40	8·9	4·6	8·2	0·2	5·8	13·8	15·6	32·0	—	21·6	13·1
40—50	11·2	6·4	15·3	1·2	8·1	13·0	18·2	25·8	—	20·0	13·6
50—60	12·0	10·7	21·2	5·2	11·5	16·7	23·2	14·7	—	18·4	14·7
60—67	10·1	15·1	23·1	12·0	14·0	14·6	15·4	8·0	—	12·3	13·2
67—75	22·8	27·2	20·5	43·2	26·7	6·1	3·2	1·6	—	3·2	15·8
75—80	12·7	14·6	7·0	22·9	14·1	1·8	1·2	0·1	—	0·9	8·0
80—	14·3	17·6	2·7	15·0	15·2	1·8	1·6	0·2	—	1·1	8·7
<i>Hela riket.¹</i>											
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	7 921	12 039	2 378	2 162	24 500	3 890	6 580	7 276	94	17 840	42 340
Därav, i %, där försörja- ren var i åldern											
intill 16 år	—	—	—	—	—	0·1	0·1	0·1	100·0	0·5	0·2
16—30	9·3	4·6	1·7	0·1	5·4	39·0	23·7	12·5	—	22·4	12·6
30—40	10·1	5·4	7·7	0·4	6·7	14·0	15·9	29·0	—	20·8	12·6
40—50	11·5	7·1	16·2	1·4	8·9	11·7	18·1	29·3	—	21·2	14·1
50—60	11·4	10·6	22·6	5·0	11·5	13·8	21·7	17·8	—	18·2	14·3
60—67	9·3	13·1	19·2	12·4	12·4	11·7	13·5	8·8	—	11·1	11·9
67—75	19·0	24·6	22·0	41·0	24·0	5·5	3·7	1·9	—	3·4	15·3
75—80	12·2	14·3	6·6	22·3	13·6	1·9	1·3	0·4	—	1·1	8·3
80—	17·2	20·3	4·0	17·4	17·5	2·3	2·0	0·2	—	1·3	10·7

Relativa antalet understödsfall inom olika åldrar. Vid de undersökningar, som verkställdes till 1941 års fattigvårdsstatistik, beräknades även det procentuella antalet understödsfall inom varje särskild åldersgrupp och familjetyp.

¹ Utom Stockholms stad.

Tab. H. Antalet understödda familjer i procent av hela antalet familjer inom olika familjetyper och åldersgrupper, landsdelsvis år 1941.

Familjetyper Ålder	L a n d s b y g d						S t ä d e r					
	Mälar- länen	Östra Göta- land	Skåne, Ble- kinge, Hal- land	Bohus- län och Väner- länen	Da- larna och Norr- land	Hela lands- byg- den	Stock- holm	Göte- borg	Malmö	Övriga städer	Samt- liga städer	Hela riket
<i>Ensamma män</i>	6	5	5	5	7	6	11	10	7	7	8	7
i åldern 16—30 år	2	2	1	1	4	2	3	3	2	2	3	2
30—40 ,	5	4	4	4	7	5	9	9	7	7	8	6
40—50 ,	9	8	7	6	12	9	18	16	16	13	15	11
50—67 ,	14	11	11	10	14	12	30	28	18	21	24	16
67— ,	21	15	15	14	21	17	36	30	25	25	28	20
<i>Ensamma kvinnor</i>	11	8	7	7	11	9	10	11	8	9	9	9
i åldern 16—30 år	3	2	2	2	4	3	3	4	2	2	3	3
30—40 ,	8	7	6	6	12	8	7	10	7	7	7	8
40—50 ,	13	10	8	9	15	11	10	14	10	9	10	11
60—67 ,	18	13	11	12	21	15	16	21	14	17	17	16
67— ,	24	16	15	15	21	18	22	24	17	24	23	20
<i>Gifta par</i>	6	5	4	5	9	6	8	9	6	6	7	7
i åldern 16—30 år	5	4	3	4	7	5	8	12	7	6	7	6
30—40 ,	5	3	3	3	8	5	8	8	5	6	7	6
40—50 ,	5	4	4	5	9	6	8	7	4	5	6	6
50—67 ,	7	5	4	5	10	7	8	9	6	6	7	7
67— ,	13	7	6	6	12	9	10	16	11	12	12	10
<i>Samtliga familjer</i>	8	6	5	5	9	7	9	10	7	8	8	7
i åldern 16—30 år	2	2	2	2	4	3	4	4	3	3	3	3
30—40 ,	5	4	4	4	8	6	8	9	6	6	7	6
40—50 ,	7	6	6	6	11	7	10	10	7	7	8	8
50—67 ,	11	8	7	8	14	10	14	16	11	12	13	11
67— ,	20	12	12	12	18	15	21	23	17	20	21	17

Rörande de resultat, som framgick ur dessa undersökningar, kan i anslutning till de i tab. H sammanställda siffrorna anföras följande.

Relativa antalet av fattigvården understödda familjer utgjorde år 1941 i hela riket 7 %. Understödsfrekvensen var emellertid, såsom man kunde ha väntat, minst i de lägsta åldersklasserna. Av samtliga familjer, där huvudpersonen var i åldern 16—30 år, hade 3 % understöd av fattigvårdsstyrelserna. Med tilltagande ålder blev relativa antalet understödsfall allt större, och i familjer, där försörjaren uppnått 67-årsåldern, hade 17 % måst anlita fattigvårdens hjälp.

Vad de olika familjetyperna beträffar förefanns stora skillnader i understödsfrekvensen i olika åldrar mellan ensamstående å ena sidan och gifta par å den andra. Den med åldern stigande frekvensen av fattigvårdsunderstöd var särskilt utmärkande för de ensamstående. Relativa antalet understödsfall utgjorde för de yngsta åldrarna (16—30 år) av ensamma män 2 % och av ensamma kvinnor 3 %. Med tilltagande ålder växte antalet understödstagare successivt till 20 % bland åldringarna över 67 år inom båda familjetyperna. Ifråga om de gifta däremot, vilka hade 2 à 3 gånger flera understödsfall (6 %) än de ej gifta i ål-

dern under 30 år, visade sig det relativa antalet understödda familjer vara i stort sett oförändrade för alla åldersgrupper upp till 67-årsåldern och först över denna ålder undergå en mera avsevärd stegring till 10 %. I åldern 30—40 år skilde sig understödsfrekvensen för de gifta oväsentligt från de ensamstående. Över 40-årsåldern voro emellertid de understödda familjerna i förhållande till samtliga familjer i denna ålder nästan dubbelt så många bland de ensamstående som bland de gifta.

Ifråga om de ensamstående var antalet understödstagare på det hela taget större bland kvinnor än bland män, nämligen i förra fallet i medeltal 9 % mot 7 % i det senare. Detta var fallet i åldrarna under 40 år, under det att några skillnader icke förefinnas i högre åldrar. Serierna uppvisade i båda fallen samma stigande tendens med tilltagande ålder. En viss skillnad rådde dock mellan landsbygd och städer. I städerna förekommo bland ensamstående män relativt flera understödsfall än bland kvinnorna i varje åldersgrupp, till skillnad från vad fallet var på landsbygden.

Att understödsfrekvensen bland ensamstående under 30 år är så låg som fallet är i jämförelse såväl med övriga åldersgrupper inom dessa familjetyper som med de gifta, torde främst förskriva sig från det förhållandet, att de yngsta åldrarna sällan bildat egna hushåll utan bo hos och ha helt eller delvis gemensamt kosthåll med föräldrarna, hos vilka de stundom kunna stanna rätt långt upp i 20-årsåldern. Beteckning ensamstående är därför åtminstone för deras del rätt missvisande. Stundom underhållas också barnen helt eller delvis av föräldrarna, som väl också torde vara de, som få söka hjälp hos fattigvården för familjens uppehälle, när så erfordras. I de fall då dessa hemmaboende ogifta själva vända sig till fattigvården för hjälp, torde hjälpbehovet merendels vara föranlett av speciella omständigheter, såsom vid sjukdom, olycksfall e. d. och vid behov av kortare eller längre tids vård på anstalt.

De olikheter, som förefunnos mellan familjetyperna i avseende på antalet understödda i olika åldrar torde få anses tyda på att de orsaker, som föranlett hjälpbehovet, äro rätt väsentligt olika inom skilda familjetyper. Någon undersökning härav har icke kunnat verkställas, då uppgifter om orsakerna till understödsbehovet icke infordrats. Förhållandena tyda emellertid på att understödsbehovet bland de gifta till större delen förskriver sig från tillfälliga orsaker, såsom försörjarens arbetslöshet och akuta sjukdomsfall e. d. Den konstanta i understödsfrekvensen, som utmärker de gifta männen i arbetsföra åldrar talar för att de tillfälliga omständigheter, som föranlett hjälpbehovet, äro relativt konstanta och oberoende av åldern upp till 67 år, då sjukdom och arbetsoförmåga medför en ökning av hjälpfrekvensen. I fråga om de ej gifta männen och kvinnorna, särskilt över 40-årsåldern varest de största skillnaderna i understödsfrekvensen med de gifta förefinnas, tala flera omständigheter för att sådana orsaker, som ha en tendens att göra understödsbehovet permanent, såsom kroniska sjukdomar, invaliditet, svaga kroppskrafter, nedsatt arbetsförmåga e. d. varit mera förhärskande.

Beträffande de lokala olikheterna i antalet understödsfamiljer fann man följande. I städerna voro understödstagarna bland ensamma män i genomsnitt unge-

fär 30 % och bland gifta par drygt 15 % högre än på landsbygden, under det att talen för de ensamstående kvinnorna voro lika i de båda fallen. De skillnader, som förefanns mellan familjetyperna på landsbygd och i städer, voro i större eller mindre grad genomgående för samtliga åldrar. De voro i allmänhet relativt minst utpräglade i de lägre åldersklasserna, men ökades med tilltagande ålder. I Dalarna och Norrland samt Mälardalen var antalet understödda i olika familjetyper och åldrar väsentligt större än på landsbygden i övrigt. Övriga tre landsdelar företedde inga större skillnader härutinnan sinsemellan. Bland städerna hade Göteborg ett väsentligt större relativt antal understödsfall (10 %) än städerna i allmänhet (8 %) och även Stockholm hade något flera (9 %) än landsortsstäderna (8 %). I Stockholm fann man för de ensamstående männen en understödsfrekvens på icke mindre än 11 %, en siffra som var högre än inom någon annan familjetyper. Den översteg med drygt 50 % medeltalet för samma familjetyper i hela riket och i landsortsstäderna (7 %). Även Göteborg hade i denna familjetyper ett lägre medeltal (10 %) än Stockholm. Särskilt utpräglad var den högre understödsfrekvensen bland de ensamma männen i Stockholm i åldrarna över 50 år, där frekvenstalen med cirka 80 % överstego motsvarande riksmedeltal för samma familjetyper.

V. Understödstagarnas antal och andel av befolkningen.

Antalet personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Som understödda personer eller understödstagare betecknas i det följande de familjemedlemmar i de av fattigvården understödda familjerna, vilka utgöras av huvudpersonen (-erna), man och (eller) kvinna, jämte tillhörande hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn (under 16 år). Detta sker oavsett i vilken form understödet utgått och oavsett om familjen som helhet eller endast någon av familjemedlemmarna kommit i åtnjutande av hjälp eller vård. Även i fråga om vård på sjukvårdsanstalt och fattigvårdsanstalt redovisas sålunda i detta sammanhang — till skillnad från vad som var fallet före statistikens omläggning år 1939 — inte endast vårdtagarna såsom understödstagare utan hela familjen, i den mån anhöriga finnas. Vårdtagarna på dessa anstalter redovisas i annat sammanhang. Minderåriga barn, som omhändertagits av barnavårdsnämnd, medräknas däremot icke bland de av fattigvården understödda, ej heller hemmavarande barn över 16 år.

Antalet understödstagare uppgick under år 1943 i runt tal till 422 000. De fördelade sig på landsbygd och städer samt på män, kvinnor och barn under 16 år i enlighet med tablån å sid. 33, som även redovisar förändringen i antalet understödstagare av olika slag sedan föregående år.

Sedan år 1942 har antalet understödda personer minskat på landsbygden med ungefär 27 000 eller c:a 10 % och i städerna med 19 000 eller något

	Antal vuxna personer			Antal redovisade barn	Samtliga understödstagare
	Män	Kvinnor	Tillhoppa		
<i>Landsbygden.</i>					
Antal understödstagare	78 434	97 092	175 526	76 588	252 114
Ökning el. minskning sedan 1942 . .	- 7 562	- 7 449	- 15 011	- 12 305	- 27 316
D:o i %	- 8.8	- 7.1	- 7.9	- 13.8	- 9.8
<i>Städerna.</i>					
Antal understödstagare	53 388	75 003	128 391	41 525	169 916
Ökning el. minskning sedan 1942 . .	- 6 688	- 3 213	- 12 901	- 6 272	- 19 173
D:o i %	- 11.1	- 7.6	- 8.8	- 13.1	- 10.1
<i>Hela riket.</i>					
Antal understödstagare	131 822	172 095	303 917	118 113	422 030
Ökning el. minskning sedan 1942 . .	- 14 250	- 13 662	- 27 912	- 18 577	- 46 489
D:o i %	- 9.8	- 7.4	- 8.4	- 13.6	- 9.9

över 10 %. För hela riket uppgick nedgången i antalet understödstagare till 46 500 eller 10 %. Minskningen i antalet understödda personer är sålunda — relativt sett — i det närmaste halvannan gång större än nedgången i antalet understödsfall (se sid. 17). Detta sammanhänger med att antalet understödda familjer med barn enligt det föregående minskat väsentligt kraftigare än antalet barnlösa familjer. Till följd härav har också antalet understödda barn minskat väsentligt kraftigare (14 %) än antalet vuxna understödstagare (8 %). Utvecklingen av antalet understödstagare vid fattigvården sedan år 1923 redovisas i kap. XIII sid. 95.

Antalet understödstagare länsvis samt i de större städerna framgår av tab. 2 i tabellbilagan. I tab. I lämnas på grundval av dessa siffror en översikt av förändringarna i understödstagarnas antal i olika landsdelar och kommuntyper.

Tab. I. Antalet understödstagare i olika landsdelar och kommuntyper år 1943.

Landsdelar	Antal understödda personer	Ökning el. minskning sedan 1942	
		Antal	%
<i>Landsbygden.</i>			
Mälarlän	43 374	- 7 270	- 14.4
Östra Götaland	34 971	- 3 081	- 8.1
Skåne, Blekinge och Halland	29 910	- 1 914	- 6.0
Bohuslän och Vänerlän	37 919	- 3 780	- 9.1
Dalarna och Norrland	105 940	- 11 271	- 9.6
Jordbrukskommuner	32 190	- 2 719	- 7.8
Skogskommuner	13 266	- 846	- 6.0
Blandade kommuner	91 200	- 9 448	- 9.4
Industrikommuner	41 846	- 8 487	- 16.9
Övriga kommuner	73 612	- 5 816	- 7.3
<i>Städerna.</i>			
Stockholm	42 740	- 6 795	- 13.7
Göteborg	25 978	- 3 622	- 12.2
Malmö	9 080	- 1 733	- 16.0
Övriga städer över 30 000 inv. . . .	30 245	- 3 971	- 11.6
Städer under 30 000 inv.	61 873	- 3 052	- 4.7

Tab. J. Understödstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal understödstagare (%)	Därav, i %,						
		vuxna män			vuxna kvinnor			barn under 16 år
		ej gifta	gifta	samtliga	ej gifta	gifta	samtliga	
1. Understödstagare med tilläggs pension.								
<i>Landsbygden</i>	21 833	25·3	14·8	40·1	35·4	14·8	50·2	9·7
Mälardalen	4 254	25·3	15·5	40·8	37·4	15·5	52·9	6·3
Östra Götaland	3 551	25·7	14·8	40·5	35·6	14·8	50·4	9·1
Skåne, Blekinge och Halland	2 932	26·3	13·4	39·7	38·5	13·4	51·9	8·4
Bohuslän och Västmanland	3 652	26·3	13·1	39·4	39·5	13·1	52·6	8·0
Dalarna och Norrland	7 444	24·3	15·8	40·1	30·9	15·8	46·7	13·2
Jordbrukskommuner	2 901	28·5	12·7	41·2	35·5	12·7	48·2	10·6
Skogskommuner	779	29·8	13·9	43·7	25·9	13·9	39·8	16·5
Blandade kommuner	7 966	26·1	14·7	40·8	34·1	14·7	48·8	10·4
Industrikommuner	3 483	22·3	16·8	39·1	37·6	16·8	54·4	6·5
Övriga kommuner	6 704	24·1	15·0	39·1	36·7	15·0	51·7	9·2
<i>Städerna</i>	12 967	24·7	12·4	37·1	45·1	12·4	57·5	5·4
Stockholm	3 063	26·7	9·7	36·4	50·1	9·7	59·8	3·8
Göteborg	1 821	25·8	13·9	39·7	39·3	13·9	53·2	7·1
Malmö	573	20·4	16·4	36·8	37·4	16·4	53·8	9·4
Övriga städer över 30 000 inv.	2 636	23·1	12·3	35·4	48·2	12·3	60·5	4·1
Städer under 30 000 inv.	4 874	24·5	13·0	37·5	43·5	13·0	56·5	6·0
<i>Hela riket</i>	34 800	25·1	13·9	39·0	39·0	13·9	52·9	8·1
2. Övriga understödstagare.								
<i>Landsbygden</i>	28 798	8·3	15·9	24·2	13·6	15·9	29·5	46·3
Mälardalen	4 414	8·0	16·5	24·5	16·2	16·5	32·7	42·8
Östra Götaland	3 607	8·6	15·4	24·0	14·9	15·4	30·3	45·7
Skåne, Blekinge och Halland	3 034	8·1	15·7	23·8	13·5	15·7	29·2	47·0
Bohuslän och Västmanland	4 006	8·8	15·9	24·7	16·3	15·9	32·2	43·1
Dalarna och Norrland	13 737	8·2	16·0	24·2	11·5	16·0	27·5	48·3
Jordbrukskommuner	3 821	8·3	15·1	23·4	13·1	15·1	28·2	48·4
Skogskommuner	1 875	8·5	15·5	24·0	8·7	15·5	24·2	51·8
Blandade kommuner	10 073	8·1	15·4	23·5	13·0	15·4	28·4	48·1
Industrikommuner	4 919	9·1	17·5	26·6	15·9	17·5	33·4	40·0
Övriga kommuner	8 110	7·9	16·2	24·1	14·2	16·2	30·4	45·5
<i>Städerna</i>	21 021	11·6	16·4	28·0	19·3	16·4	35·7	36·3
Stockholm	5 402	17·5	14·1	31·6	25·4	14·1	39·5	28·9
Göteborg	3 376	10·7	17·6	28·3	16·4	17·6	34·0	37·7
Malmö	1 315	8·9	17·7	26·6	17·4	17·7	35·1	38·3
Övriga städer över 30 000 inv.	4 118	9·7	17·1	26·8	16·5	17·1	33·6	39·6
Städer under 30 000 inv.	6 810	9·2	16·9	26·1	17·9	16·9	34·8	39·1
<i>Hela riket</i>	49 819	9·7	16·1	25·8	16·0	16·1	32·1	42·1
3. Samtliga understödstagare.								
<i>Landsbygden</i>	50 631	15·7	15·4	31·1	23·0	15·4	38·4	30·5
<i>Städerna</i>	33 988	16·6	14·9	31·5	29·1	14·9	44·0	24·5
<i>Hela riket</i>	84 619	16·1	15·2	31·3	25·4	15·2	40·6	28·1

Understödstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd. En belysning av understödstagarnas fördelning på barn (under 16 år) och äldre samt på civilstånd lämnas på grundval av det representativa materialet i tab. J. Fördelning av de vuxna understödstagarna efter civilstånd grundar

sig på grupperingen av understödsfallen efter familjetyper. Ensamstående vuxna män och kvinnor ha hänförts till grupperna ej gifta män resp. kvinnor samt gifta par (eller samboende) till gifta män resp. kvinnor. I stort sett torde detta motsvara den verkliga fördelningen efter civilstånd.

Beträffande de vuxnas andel av samtliga understödda personer finner man av tab. J genomgående ett stort överskott av kvinnor, särskilt i städerna. De vuxna kvinnorna utgöra sålunda i landskommunerna 38 % och i städerna 44 % av samtliga understödstagare, de vuxna männen 31 resp. 32 %. Störst är kvinnoöverskottet bland tilläggs pensionärerna. Kvinnorna utgjorde på landsbygden 50 % och i städerna 58 % av samtliga understödda personer inom denna kategori av understödstagare, männen däremot 40 resp. 37 %. Även i avseende på de vuxna understödstagarnas fördelning efter civilstånd råda vissa olikheter mellan olika kategorier av understödstagare samt mellan skilda delar av landet. Därvid förtjänar särskilt framhållas det stora antalet ej gifta personer bland tilläggs pensionärerna, särskilt bland kvinnorna i städerna. Andelen gifta personer visar mindre olikheter mellan tilläggs pensionärer och övriga understödstagare.

Barnen utgöra en avsevärd del av understödstagarna. Av samtliga understödda personer voro på landsbygden 31 % och i städerna 25 % barn. Relativa antalet barn var minst bland tilläggs pensionärerna; de utgjorde i landskommunerna 10 % och i städerna ungefär 5 % av samtliga understödda personer inom denna kategori av understödstagare. Bland övriga understödstagare (utan tilläggs pension) voro barnen desto talrikare och utgjorde här i landskommunerna icke mindre än 46 % och i städerna 36 % av understödstagarna. Största relativa antalet understödda barn förekom i de tre sydsvenska länen och i Dalarna och Norrland; i senare fallet voro de särskilt talrika i skogskommunerna.

Bland understödstagarna ha endast inräknats de minderåriga barn, vilka vistats i hemmet eller på fattigvårdens bekostnad åtnjutit vård utom hemmet. Dessa utgjorde inalles 118 113 varav i landskommunerna 76 588 och i städerna 41 525. I vissa fall hade emellertid de understödda familjerna dessutom barn, vilka voro omhändertagna av barnavårdsnämnd för skyddsuppföstran eller samhällsvård och på barnavårdsnämndernas bekostnad vårdades i fosterhem eller barnhem eller på annan anstalt. Antalet dylika barn redovisas länsvis i tab. 2 i tabellbilagan. De ha uppgivits till 5 567 varav på landsbygden 2 594 och i städerna 2 973. Tillsammans uppgick sålunda hela antalet minderåriga barn i de av fattigvården understödda familjerna till 123 680 därav 79 182 på landsbygden och 44 498 i städerna. I tab. K meddelas för olika landsdelar och kommuntyper en översikt över de understödda familjernas hela barnantal och barnens fördelning på sådana, som voro direkt eller indirekt understödda av fattigvården, och sådana, som voro omhändertagna av barnavårdsnämnderna.

De barn i de av fattigvården understödda familjerna, som voro omhändertagna av barnavårdsnämnderna, utgjorde 4·5 % av familjernas hela barnantal. De voro relativt talrikare i städerna (6·7 %) än på landsbygden (3·3 %) och talrikast i Malmö (13·3 %) och Stockholm (8·5 %).

Hela antalet barn, som voro omhändertagna av barnavårdsnämnderna under

Tab. K. Barnen i de fattigvårdsunderstödda familjerna fördelade på sådana, som voro direkt eller indirekt understödda av fattigvården, och sådana, som voro omhändertagna av barnavårdsnämnd.

Landsdelar och kommuntyper	B a r n					
	som vistades i hemmet eller av fattigvården vårdades utom hemmet		som voro omhändertagna av barnavårdsnämnd		tillsamman	
	antal	%	antal	%	antal	%
<i>Landsbygden</i>	76 588	96·7	2 594	3·3	79 182	100·0
Mälarlän	10 713	96·0	452	4·0	11 165	100·0
Östra Götaland	9 288	97·0	291	3·0	9 579	100·0
Skåne, Blekinge och Halland	8 616	96·6	303	3·4	8 919	100·0
Bohuslän och Värmlän	9 794	96·4	368	3·6	10 162	100·0
Dalarna och Norrland	38 177	97·0	1 180	3·0	39 357	100·0
Jordbrukskommuner	9 493	96·1	387	3·9	9 880	100·0
Skogskommuner	5 484	97·8	123	2·2	5 607	100·0
Blandade kommuner	28 772	96·9	925	3·1	29 697	100·0
Industrikommuner	11 148	96·3	428	3·7	11 576	100·0
Övriga kommuner	21 691	96·7	731	3·3	22 422	100·0
<i>Städerna</i>	41 525	93·3	2 973	6·7	44 498	100·0
Stockholm	8 825	91·5	820	8·5	9 645	100·0
Göteborg	7 011	94·2	434	5·8	7 445	100·0
Malmö	2 516	86·7	387	13·3	2 903	100·0
Övriga städer	23 173	94·6	1 332	5·4	24 505	100·0
<i>Hela riket</i>	118 113	95·5	5 567	4·5	123 680	100·0

år 1943, uppgick enligt preliminära siffror till 39 000, därav cirka 20 000 i landskommunerna och 19 000 i städerna. I relation härtill utgöra de av barnavårdsnämnderna omhändertagna barnen i de fattigvårdsunderstödda familjerna år 1943 i hela riket 14 %, på landsbygden 13 % och i städerna 17 %.

Antal understödstagare i förhållande till folkmängden. Antalet understödstagare i procent av folkmängden (den 1 januari 1943) på landsbygden resp. i städerna länsvis samt i landskommuner av olika näringstyp framgår av tab. L. I diagram I åskådliggöres grafiskt understödstagarfrekvensens storlek inom skilda kommungrupper och län. Utvecklingen sedan år 1939 redovisas i kap. XIII, sid. 97.

Förhållandet mellan antalet understödstagare och folkmängden visar en väsentlig nedgång från 7·4 % år 1942 till 6·5 % år 1943. Fattigvårdens hjälpverksamhet har alltid på det hela taget varit av större omfattning i städerna än på landsbygden. För år 1943 utgjorde relativa antalet understödstagare i förra fallet i medeltal 6·7 % mot 6·4 % i det senare. Stora skillnader föreligga emellertid — såsom framgår av tab. L — mellan olika lokala områden. Relativa antalet understödstagare växlar betydligt mera på landsbygden (från 3·2 % i Jönköpings län till 14·0 % i Norrbottens län), än vad fallet är i städerna (från 4·4 % i Västerbottens län till 8·9 % i Göteborgs och Bohus län). Landsbygdsmedeltalet underskreds väsentligt i landskommunerna i Jönköpings, Krono-

Tab. L. Understödstagare i procent av folkmängden inom olika kommungrupper, länsvís år 1943.

L ä n	L a n d s b y g d					Samtl. landskommuner	Städer	Landsbygd och städer
	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industri-kommuner	Övriga kommuner			
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	6·9	6·9
Stockholms län	6·8	—	6·8	6·6	7·1	6·8	7·4	6·9
Uppsala „	5·0	—	5·3	7·9	6·0	5·9	6·1	6·0
Södermanlands „	6·2	—	6·7	4·3	6·9	6·5	5·2	6·0
Östergötlands „	5·5	—	6·5	6·6	6·2	6·3	8·0	7·0
därav Norrköpings stad	—	—	—	—	—	—	10·3	10·3
Jönköpings län	3·0	—	2·7	3·0	4·2	3·2	4·7	3·7
Kronobergs „	3·7	—	5·0	4·3	4·5	4·4	5·6	4·6
Kalmar „	4·8	—	6·0	5·6	7·2	6·2	7·3	6·5
Gotlands „	3·0	—	3·7	8·1	4·8	3·8	7·0	4·5
Blekinge „	5·5	—	9·6	4·1	8·4	8·9	5·2	7·6
Kristianstads „	3·0	—	4·0	4·5	4·6	4·2	6·0	4·4
Malmöhus „	3·6	—	4·1	4·3	4·3	4·1	6·2	5·3
därav Malmö stad	—	—	—	—	—	—	5·7	5·7
Hallands län	3·0	—	3·8	—	4·4	3·7	5·7	4·4
Göteborgs o. Bohus „	3·4	—	4·4	4·3	6·0	4·8	8·9	7·6
därav Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	9·1	9·1
Älvsborgs län	3·0	—	3·4	4·7	4·5	3·8	6·1	4·5
Skaraborgs „	3·3	—	3·7	3·8	4·7	3·7	5·9	4·2
Värmlands „	5·8	9·4	5·5	8·7	8·6	7·0	6·8	7·0
Örebro „	5·0	—	6·7	5·7	8·6	7·2	4·8	6·1
Västmanlands „	5·6	—	6·1	6·9	6·6	6·4	5·2	6·0
Kopparbergs „	3·8	7·9	5·2	6·7	7·1	6·3	4·6	6·1
Gävleborgs „	10·4	11·8	10·0	7·5	7·6	9·3	6·5	8·5
Västernorrlands „	8·8	9·7	9·2	18·3	9·6	11·6	7·2	10·9
Jämtlands „	5·6	5·6	6·9	6·5	6·8	6·2	4·5	6·0
Västerbottens „	5·3	7·1	5·8	4·4	7·1	6·3	4·4	6·0
Norrbottens „	14·2	13·2	13·3	10·2	17·5	14·0	7·6	13·1
Hela riket 1943	4·8	8·2	6·2	7·3	6·9	6·4	6·7	6·5
1942	5·2	8·9	6·9	8·3	7·5	7·0	7·9	7·4

bergs, Gotlands och Hallands län, Skåne- och Västgötalänen samt Göteborgs och Bohus län, vilka uppvisa tal understigande 5 %. Det största relativa antalet understödstagare i riket finner man i landskommunerna i Norrbottens (14·0 %), Västernorrlands (11·6 %), Gävleborgs (9·3 %) och Blekinge län (8·9 %). De nu nämnda länen representera ytterligheterna i fråga om understödstagarverksamhetens omfattning på landsbygden. Landskommunerna i övriga län uppvisa relativt i omedelbar närhet av medeltalet för hela rikets landsbygd. I län, där landsbygdens medeltal är relativt högre än i landskommunerna över huvud, ha städerna i allmänhet lägre tal än landskommunerna. Så är fallet i Blekinge län samt i de norrländska länen. I flertalet övriga län ha städerna högre medeltal än landskommunerna. Bland de fyra större städerna uppvisade Norrköping relativt sett de flesta understödstagarna (10·3 %). Även i Göteborg var fattigvårdens omfattning i förhållande till folkmängden (9·1 %) betydligt större än i övriga städer. I Stockholm var verksamheten endast obe-

tydligt större än för städerna i allmänhet, medan Malmö uppvisade ett avsevärt färre antal understödstagare per 100 invånare (5·7 %).

Det råder rätt avsevärda olikheter mellan landskommuner av olika näringstyp i avseende på understödsverksamhetens omfattning. I jordbrukskommunerna var understödstagarnas relativa antal betydligt mindre (4·8 %) än inom övriga kommungrupper. De blandade kommunerna, som ävenledes ha ett starkt jordbruksinslag uppvisade ett relativtal (6·2 %), som tangerade medeltalet för samtliga landskommuner. Väsentligt över detta medeltal lågo siffrorna för industrikommunerna (7·8 %). Det högsta relativa antalet understödstagare (8·2 %) förekom i skogskommunerna.

Emellertid synas de regionala variationerna i understödsfrekvensen vara av större betydelse än variationerna efter kommunernas olika näringstyp. Så växla inom jordbrukskommunerna antalet understödstagare i förhållande till folkmängden mellan så vida gränser som 30 % i Jönköpings, Gotlands, Kristianstads, Hallands och Älvsborgs län och 14·2 % i Norrbottens län samt inom industrikommunerna mellan 30 % i Jönköpings län och 18·3 % i Västernorrlands län. Mellan procenttalen för de särskilda grupperna framträder en tydlig överensinstämmelse i det avseendet, att ett högt medeltal inom en grupp merendels åtföljes av höga tal även för övriga grupper inom ett och samma län och omvänt. Så företer varje särskild kommungrupp för sig ett betydligt högre relativt antal understödstagare i exempelvis Blekinge län än i de närliggande länen. I Jönköpings län förete de skilda kommungrupperna i samtliga fall väsentligt färre understödstagare än i flertalet angränsande län. I de mellansvenska länen fanns det i stort sett flera understödstagare i förhållande till folkmängden än vad fallet var i Sydsverige; detta gäller med få undantag för varje särskild kommundyp. Samma iakttagelse kan göras beträffande de norrländska länen vid en jämförelse med de mellansvenska. I fråga om Jämtlands och Västerbottens län avvika dock talen icke så utpräglad från de mellansvenska länen såsom fallet är beträffande de tre övriga norrlandslänen.

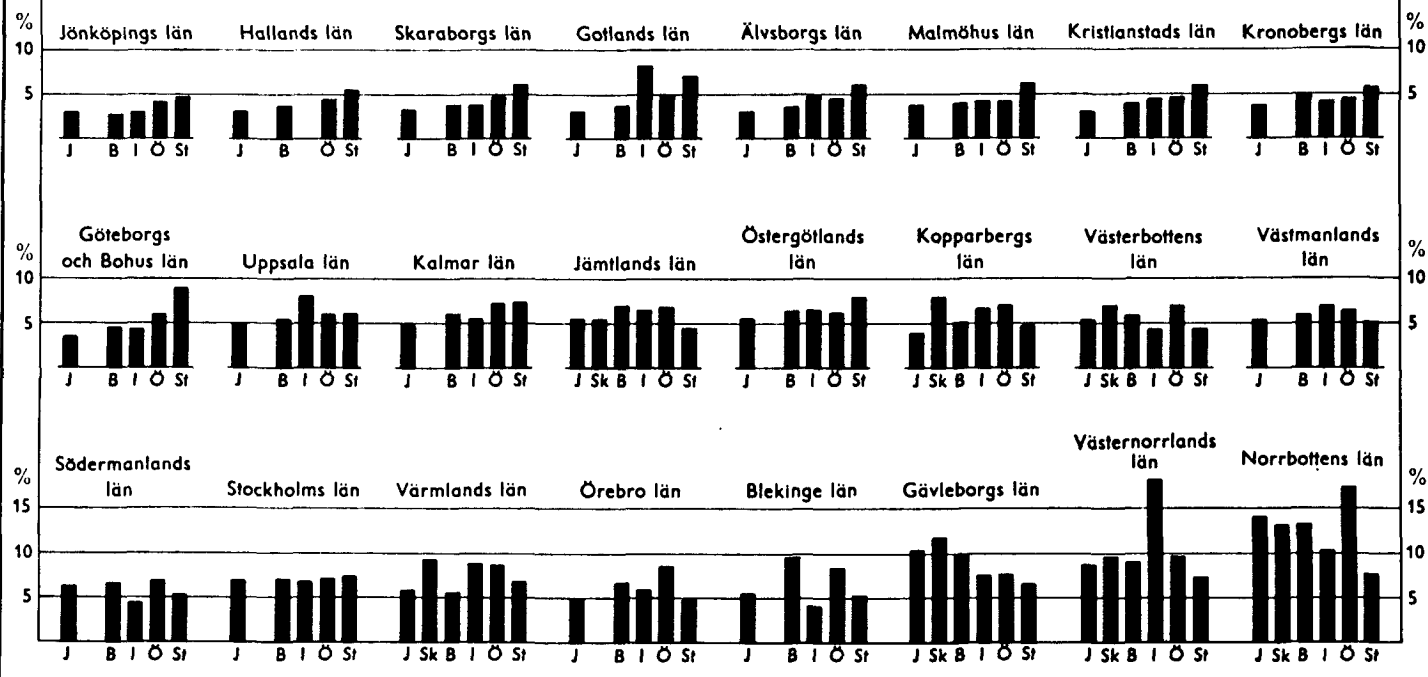
Dessa omständigheter visa på att lokala förhållanden av social eller ekonomisk natur, lokalt betingade olikheter i arbetstillgång och försörjningsmöjligheter, i högre grad än näringskaraktären inverka på understödsfrekvensen vid fattigvården. Om man jämför understödstagarnas relativa antal inom jordbrukskommunerna län för län, är det anmärkningsvärt, att sådana jordbrukslän som Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län ha väsentligt flera understödstagare, relativt taget, än exempelvis Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län. Det synes sannolikt, att förklaringen i detta fall till väsentlig del ligger i den olika jordfördelningen. Inom de förstnämnda länen förekomma relativt många större brukningsdelar, och arbetskraften utgöres till stor del av statare och andra lejda jordbruksarbetare, som, då sjukdom och ålderdom komma på, merendels icke kunna reda sig utan fattigvårdens hjälp. Inom de sistnämnda länen åter drives jordbruket huvudsakligen av bönder och småbrukare, som torde ha större ekonomisk motståndskraft och därför mera sällan

Diagram 1.

Antal understödstagare i procent av folkmängden inom olika kommungrupper, länsvis år 1943.

Länen ordnade i stigande skala efter det procentuella antalet understödstagare på landsbygden.

J = jordbrukskommuner, Sk = skogskommuner, B = blandade kommuner, I = Industrikommuner, Ö = övriga landskommuner, St = städer.

Nombre des assistés en pour cent de la population dans certains groupes de communes, par département, en 1943.

J communes agricoles. Sk communes forestières. B communes mixtes. I = communes industrielles. Ö = autre communes rurales. St = villes.

Tab. M. Fattigvårdssamhällena fördelade efter antalet understödstagare i förhållande till folkmängden länsvís 1943.

L ä n		Antal fattig- vårds- sam- hällen	0 %	0-1 %	1-1 %	2-1 %	3-1 %	4-1 %	5-1 %	6-1 %	7-1 %	8-1 %	9-1 %	10-1 %	11-1 %	12-1 %	13-1 %	14-1 %	15-1 %
<i>Landsbygden.</i>																			
Stockholms	län	111	—	1	5	5	11	14	17	17	11	14	5	1	3	1	4	1	1
Uppsala	»	84	—	—	5	9	20	17	11	11	2	1	3	3	1	1	—	—	—
Södermanlands	»	87	—	—	2	2	6	15	16	17	12	7	6	1	2	—	—	—	1
Östergötlands	»	144	—	—	5	8	16	19	28	30	12	7	12	3	4	—	—	—	—
Jönköpings	»	128	1	22	30	24	24	16	5	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	»	87	1	3	9	20	18	10	13	7	2	3	1	—	—	—	—	—	—
Kalmar	»	101	—	—	1	8	17	21	19	12	8	6	4	4	—	1	—	—	—
Gotlands	»	91	—	11	13	14	16	15	8	6	5	2	1	—	—	—	—	—	—
Blekinge	»	37	—	—	—	—	2	4	7	1	6	3	5	2	4	—	1	2	—
Kristianstads	»	147	—	6	20	40	25	25	14	14	1	1	—	—	—	—	—	—	1
Malmöhus	»	236	—	18	34	46	48	33	22	10	8	9	3	2	2	—	—	—	1
Hallands	»	86	—	4	15	24	20	5	9	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs o. Bohus	»	87	—	2	11	19	19	12	10	6	4	1	2	1	—	—	—	—	—
Älvsborgs	»	217	4	17	48	52	35	35	12	11	1	1	—	—	—	1	—	—	—
Skaraborgs	»	258	5	24	53	51	42	36	18	9	6	8	2	2	1	—	1	—	—
Värmlands	»	83	—	—	5	11	9	19	7	13	3	9	6	1	2	1	1	—	1
Örebro	»	57	—	—	2	6	8	9	10	5	2	6	4	1	3	1	—	—	—
Västmanlands	»	65	—	—	1	3	6	13	8	11	6	12	1	2	1	1	—	—	—
Kopparbergs	»	52	—	—	2	4	7	6	10	6	6	5	2	3	—	1	—	—	—
Gävleborgs	»	49	—	—	—	1	3	2	2	6	6	10	3	5	4	2	1	1	3
Västernorrlands	»	63	—	—	—	1	2	1	7	5	7	7	2	5	7	5	4	—	10
Jämtlands	»	61	—	—	1	8	9	8	10	10	6	3	2	3	1	—	—	—	—
Västerbottens	»	30	—	1	—	1	4	7	4	7	2	3	—	—	—	—	1	—	—
Norrbottens	»	25	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	2	4	2	2	2	2	8
Samtliga		2 391	11	109	262	357	368	342	267	225	119	121	65	42	38	17	16	6	26
därav i																			
jordbrukskommuner .		55	—	—	1	4	6	7	7	6	3	5	4	1	3	1	4	—	3
skogskommuner . . .		832	10	68	131	133	136	114	79	56	31	32	12	10	6	1	6	2	5
blandade kommuner .		954	1	37	88	154	146	141	109	96	50	44	27	17	19	10	4	4	7
industrikommuner .		148	—	4	15	22	25	19	14	16	6	8	4	3	3	3	1	—	5
övriga kommuner . .		402	—	—	27	44	55	61	58	51	29	32	18	11	7	2	1	—	6
Städerna		121	—	—	4	6	15	25	21	20	15	8	3	2	1	1	—	—	—
Hela riket	1943	2 512	11	109	266	363	383	367	288	245	134	129	68	44	39	18	16	6	26
	1942	2 516	10	81	225	328	372	333	308	227	187	131	99	63	47	34	21	13	37

nödgas anlita fattigvårdens hjälpverksamhet. Även i Norrland förekomma små bruksdelar och detta i ännu större utsträckning än i småbruksbygderna i Svea- och Götaland, men till övervägande delen äro de norrländska jordbruken så små, att de icke kunna skänka full bärgning. Småbrukare och bönder i dessa trakter äro därför av ålder hänvisade till förtjänstarbeten av olika slag vid sidan av jordbruket främst inom skogsbruket, och de intaga sålunda vanligen en dubbelställning som odlare och lönarbetare. Här har man sannolikt att söka den viktigaste anledningen till att det relativa antalet understödstagare i Norrlands jordbrukskommuner i allmänhet är större än i övriga riket. Skillnaderna i understödsfrekvensens storlek är dock synnerligen stor mellan jordbrukskom-

munerna i de olika norrländska länen. Jämtlands och Västerbottens län förete sålunda väsentligt gynnsammare siffror än övriga tre norrlandslän. Det är icke möjligt att förklara dessa olikheter på grundval av skillnader i jordfördelningen mellan länen, men väl torde de kunna bero på att tillgången på fyllnadsarbeten vid sidan av jordbruket äro mindre inom vissa områden av den norrländska landsbygden än inom andra. Främst förskriver sig väl detta från den omständigheten, att utvecklingen inom skogsindustrierna i Norrbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län gått i så ogynnsam riktning ur sysselsättnings-synpunkt under de två senaste årtiondena och minskat förtjänstmöjligheterna även för de smärre jordbrukarna.

Vad som sagts om skillnaderna i relativa antalet understödstagare i jordbrukskommunerna i olika bygder gäller också i stort sett om de blandade kommunerna, där jordbruket spelar en stor roll som förvärvskälla vid sidan av andra näringsgrenar. I skogskommunerna synas försörjningsförhållandena vara särskilt oförmånliga i Norrbottens och Gävleborgs län, men även i Värmlands och Västernorrlands län är relativa antalet understödstagare mycket stort i dessa kommuner. Vad industrikommunerna och gruppen övriga kommuner beträffar är relativa antalet understödstagare i dessa kommuner särskilt stort i Västernorrlands och Norrbottens län. Detta har främst sina orsaker i den kris, som i slutet av 1920- och början av 1930-talet drabbade den norrländska sågverksindustrien. Dessa industriella kriser medförde i de hemsökta områdena (i Kalixbygden i Norrbottens län, i Sundsvalls och Ädalens sågverksdistrikt i Västernorrlands län) ett stort arbetskraftsoverskott och en stark ansvällning av fattigvårdens hjälpverksamhet, som med relativt små förändringar bestått alltsedan dess. Även en del skogskommuner och blandade kommuner, där befolkningen i viss utsträckning varit beroende av sysselsättningen inom skogsindustrierna, fingo indirekt kännning av utvecklingen inom sågverksindustrien, och detta gör sig ännu märkbart i fattigvårdsstatistiken ett eller halvannat decennium efter den tid, då den egentliga krisen gick fram över dessa bygder.

Stora växlingar förekomma emellertid i understödsverksamhetens omfattning inom olika fattigvårdssamhällen. I vissa kommuner ha fattigvårdsstyrelserna haft ingen eller endast en obetydlig understödsverksamhet, under det att i andra kommuner verksamheten varit av stor — i vissa fall av mycket stor — omfattning. En belysning härav erhåller man av tab. M, där fattigvårdssamhällena länsvis fördelats på ett antal grupper efter storleken av det tal, som anger antalet understödstagare i procent av folkmängden.

På landsbygden hade 739 fattigvårdssamhällen eller 31 % av samtliga haft högst 3 understödstagare per 100 invånare. Av dessa hade 11 kommuner icke haft någon understödstagare alls under året. I övrigt hade 710 (30 %) av landsbygdens fattigvårdssamhällen haft mellan 3 och 5 understödstagare per 100 invånare, 492 (21 %) mellan 5 och 7 samt återstående 450 (18 %) mer än 7. Fördelningen visar sålunda för landskommunernas del en utpräglad anhopning till procenttal, som understiga genomsnittliga antalet understödda personer per 100 invånare för hela landsbygden, vilket var 6.4. På liknande sätt förhåller sig också med motsvarande fördelning av städerna. Av dessa hade

4 högst 2 understödstagare per 100 invånare, 46 (38 %) mellan 2 och 5 understödda personer per 100 invånare, 41 (34 %) mellan 5 och 7, 23 (19 %) mellan 7 och 9 samt 7 (6 %) över 9. Den bristande symmetri, som kommer till synes vid fördelningen av fattigvårdssammanhållena efter relativa antalet understödstagare, visar sig också därutinnan, att det procenttal, som understödstagarfrekvensen i halva antalet fattigvårdssamhållena understiger och i den andra hälften överstiger, eller medianvärdet, är väsentligt lägre — för landsbygden 4.4 och för städerna 5.6 % — än aritmetiska medeltalet för antalet understödda personer i samtliga landskommuner (6.4 %) resp. städer (6.7 %).

Den osymmetriska fördelningen av fattigvårdssamhållena efter relativa understödstagarfrekvensens storlek sammanhänger — såsom visades i 1941 års fattigvårdsberättelse — huvudsakligen med det förhållandet, att små kommuner till övervägande delen ha få understödstagare även sett i förhållande till deras ringa folkmängd och att antalet understödstagare i förhållande till folkmängden i allmänhet ökas, då fattigvårdssamhållena bli större. Antalet understödstagare per 100 invånare var år 1941 i de minsta landskommunerna (under 500 invånare) 4 och steg successivt med kommunernas växande storlek till 13 i de största (med flera än 10 000 invånare). I fråga om städerna voro skillnaderna i understödstagarfrekvensen mellan små och stora fattigvårdssamhållena mindre framträdande. Den olika understödstagarfrekvensen i små och stora fattigvårdssamhållena var genomgående för samtliga landsdelar och kommuner av olika näringskaraktär, ehuru i olika grad i olika fall. Vissa gemensamma orsaker torde därför ha varit verksamma. Det påpekades i redogörelsen för dessa undersökningar i 1941 års fattigvårdsberättelse, att en av orsakerna till den lägre understödstagarfrekvensen i småkommunerna torde vara en större återhållsamhet i deras hjälppolitik än vad fallet är i de större. Det framhölls dock, att denna orsak tydligen icke kunde ha varit den enda.¹

Kommuner med ingen resp. mycket omfattande understödsverksamhet. I en del fattigvårdssamhållena ha fattigvårdsstyrelserna haft en mycket omfattande hjälpverksamhet. I 26 fattigvårdssamhållena, samtliga landskommuner, utgjorde antalet understödstagare mer än 15 % av folkmängden. Enär intresset i särskilt hög grad knyter sig till dessa fattigvårdssamhållena, ha de upptagits i en nominativ förteckning i tab. N. För vart och ett av dessa fattigvårdssamhållena angives i tabellen kommunernas näringskaraktär och deras folkmängd (den 1 januari 1943). Dessutom redovisas kommunvis antalet understödstagare i förhållande till folkmängden åren 1942 och 1943. För varje kommun angives dessutom den år 1943 beslutade kommunala utdebiteringen per skattekrona.

Relativa antalet understödstagare i dessa 26 fattigvårdssamhållena med den högsta understödstagarfrekvensen utgjorde i 21 kommuner mellan 15 och 20 % av folkmängden. I 5 landskommuner var antalet understödstagare mer än 20 % av antalet invånare och i 1 mer än 30 %. Flertalet eller 21 av de 26 landskommunerna med den högsta understödstagarfrekvensen äro norrlandskommuner belägna i Norrbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län.

¹ Se härom närmare Fattigvården 1941, s. 51 o. f.

Tab. N. Relativa antalet understödda personer m. m. i fattigvårdssamhällen med mer än 15 % understödda personer i förhållande till folkmängden år 1943.

Den efter kommunens namn stående bokstaven anger kommuntypen sålunda:

j = jordbrukskommuner
s = skogskommunerb = blandade kommuner
i = industrikommuner

ö = övriga kommuner

Län och kommun ¹	Folkmängd den 1 jan. 1943	Antal understödda personer i % av folkmängden		Utdeb. av allm. komm.-skatt 1943 kr.	Län och kommun ¹	Folkmängd den 1 jan. 1943	Antal understödda personer i % av folkmängden		Utdeb. av allm. komm.-skatt 1943 kr.
		1942	1943				1942	1943	
<i>Stockholms län.</i>					<i>Västernorr. län.</i>				
Ekerö (b)	1 502	14·0	15·8	7·70	Skön (i)	13 695	22·9	22·2	15·50
<i>Södermanlands län.</i>					Alnö (i)	5 672	29·0	22·2	21·00
Överselö (j)	887	18·0	15·7	10·95	Torsåker (b)	1 143	19·4	19·4	18·00
<i>Kristianstads län.</i>					Ytterlännäs . . . (i)	6 641	21·7	19·2	13·70
Osby (b)	3 065	13·7	16·5	8·10	Högsjö (ö)	4 123	19·1	17·8	14·64
<i>Malmöhus län.</i>					Timrå (i)	8 424	19·6	17·4	13·00
Skeglinge (j)	116	6·9	17·2	7·30	Gudmundrå . . . (i)	13 821	18·0	17·3	14·00
<i>Värmlands län.</i>					Ljustorp (j)	2 361	15·7	16·3	17·30
Södra Finnskoga (s)	1 594	17·7	17·2	11·00	Hässjö (ö)	3 915	17·5	15·6	15·45
<i>Gävleborgs län.</i>					Bjärträ (ö)	4 711	19·8	15·6	21·40
Trönö (j)	1 518	19·8	17·8	14·22	<i>Norrbottens län.</i>				
Segersta (j)	1 392	15·5	16·1	12·00	Nedertorneå . . . (b)	4 568	31·0	31·3	20·65
Järvsö (b)	7 388	18·5	16·1	12·50	Nederkalix (ö)	14 686	22·4	21·6	17·30
					Överkalix (b)	8 813	22·3	21·2	29·95
					Pajala (s)	6 468	16·8	17·8	23·89
					Junosuando (s)	1 819	14·6	17·2	27·41
					Edefors (b)	3 871	16·1	16·7	17·70
					Gällivare (ö)	21 394	15·5	16·4	12·00
					Töre (ö)	5 154	15·3	16·3	24·00

Den höga understödstagarfrekvensen i nu angivna kommuner utgör i flertalet fall ingen tillfällig företeelse, utan den har bestått sedan länge. Även om antalet understödstagare icke alltid överstigit 15 % av folkmängden, har det merendels under en lång följd av år varit mycket högt i förhållande till vad fallet varit i andra kommuner. Särskilt är detta förhållandet med norrlands-kommunerna, där det stora hjälpbehovet i många fall kan spåras ända tillbaka till depressionsåren i början av 1930-talet och i vissa fall ännu längre.

Bland fattigvårdssamhällena med den högsta understödstagarfrekvensen i Västernorrlands län märker man flera av de kommuner i trakten av Sundsvall (Alnö, Timrå, Skön, Hässjö) och i Ädalens sågverksdistrikt (Högsjö, Gudmundrå, Ytterlännäs, Bjärträ), vilka under lågkonjunkturåren i början av 1930-talet drabbades av den omfattande krisen inom sågverksindustrin. På samma sätt finner man bland de mest fattigvårdstygda kommunerna i Norrbottens län flera av de kommuner i Kalixbygden (Nederkalix, Nedertorneå och Töre), vilka redan vid mitten av 1920-talet hemsöktes av en kris inom sågverksindustrin.²

¹ Kommunerna inom länen ordnade efter understödsprocentens storlek år 1943.² Se härom bl. a. Statens Arbetslöshetskommissions berättelse 1925—1934, sid. 97 o. f.

Den andra ytterligheten i fråga om understödstarverksamhetens omfattning representerar de kommuner, som alldeles sakna understödstagare. Ifrågasvarande 11 kommuner, vilka redovisas i nedanstående nominativa förteckning, höra allesammans till de minsta kommunerna i riket.

Län och kommun	Folk- mängd den 1 jan. 1943	Antal under- stödda personer i % av folk- mängden		Utdeb. av allm. komm.- skatt 1943 kr.	Län och kommun	Folk- mängd den 1 jan. 1943	Antal under- stödda personer i % av folk- mängden		Utdeb. av allm. komm.- skatt 1943 kr.
		1942	1943				1942	1943	
Jönköpings län					Skaraborgs län				
Bosebo . . . (j)	241	—	—	5.50	Ullene . . . (j)	263	1.1	—	4.00
Kronobergs län					Hångedala . . (j)	207	0.5	—	5.80
Härlöv . . . (j)	186	—	—	6.10	Högstena . . (j)	191	—	—	5.90
Älvsborgs län					Östra Tunhem (j)	143	—	—	5.40
Kvinnestad . (j)	275	0.4	—	6.62	Östra Gerum . (j)	141	—	—	6.25
Solberga . . (b)	163	—	—	6.00					
Södra Björke (j)	157	0.6	—	5.30					
Jällby . . . (i)	117	—	—	3.70					

VI. Understödstagare med tilläggspension samt barn med barnbidrag eller bidragsförskott inom fattigvårdsklientelet.

För en belysning av bl. a. fattigvårdens förhållande till vissa andra grenar av den samhälleliga hjälpverksamheten har sedan fattigvårdsstatistikens omläggning år 1939 inhämtats uppgifter om i vad mån understödstagarna åtnjöt tilläggspension (eller invalidunderstöd), barnbidrag eller bidragsförskott. Dessa äro de viktigaste former av understöd, som fattigvårdens understödstagare uppbära vid sidan av den kompletterande hjälp, som fattigvårdsmyndigheterna lämna. Förutom dessa understödsformer förekomma emellertid även andra, såväl av offentlig natur, såsom sjukkasseunderstöd, mödrahjälp, moderskapspenning etc., som av enskilt ursprung, såsom arbetsgivarepension, livränta m. m., men de äro vid sidan av de tre nämnda av jämförelsevis underordnad betydelse, varför några uppgifter om dylika understöd tills vidare icke inhämtats.¹

Dessa uppgifter om kombinerade understödsformer ha främst kommit till användning för en uppdelning av fattigvårdens understöds klientel i olika kategorier av understödstagare. En dylik uppdelning har ansetts nödvändig icke minst i samband med en undersökning av bl. a. hemunderstödens storlek, men är även av betydelse i andra sammanhang, såsom vid en belysning av un-

¹ Jfr härom Socialvårdskommitténs betänkande III: Statistisk undersökning angående fattigvårdens understödsverksamhet. S. O. U. 1941: 29, sid. 50 o. f.

derstöds klienteletets sammansättning i familjehänseende och dess understödsförhållanden. En differentierad uppdelning på alla förekommande kombinationer av skilda understödsformer har av olika skäl icke ansetts nödvändig. I stället har en fördelning endast skett på två huvudgrupper, nämligen på understödstagare med tilläggspension och övriga understödstagare. Tilläggspensionärerna, som bestå av ålderstigna och invalider, utgöra nämligen över hälften av samtliga understödstagare och skilja sig i väsentliga avseenden från övriga understödstagare. Denna indelning av understöds klientelet i två huvudgrupper har tillämpats genomgående i flertalet av de tabellsammanställningar, som härröra från den representativa delen av undersökningen. De familjer, där barnbidrag eller bidragsförskott utgått till barnen, ha hänförs till antingen den förra eller den senare huvudgruppen, allteftersom huvudpersonen åtnjutit tilläggspension eller inte.

I det följande lämnas några uppgifter angående förekomsten i understöds klientelet av understödsfall (resp. understödstagare) med tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott. Det bör anmärkas, att de uppgifter, som fattigvårdsstyrelserna lämnat om dessa understödsformer, i en del fall varit ofullständiga i olika hänseenden, varför de anförda talen delvis äro för låga.

Antal understödstagare med tilläggspension. Antalet tilläggspensionärer bland understödstagarna redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 5 i tabellbilagan. På grundval av det representativa materialet har i tab. O antalet familjer, i vilka någon av huvudpersonerna var tilläggspensionär, satts i procent av hela antalet familjer inom olika familjetyper, samt beräknats relativa antalet tilläggspensionärer bland vuxna understödstagare, män och kvinnor för sig.

Nära 145 000 understödstagare, varav ungefär 90 000 på landsbygden och ej fullt 55 000 i städerna, hade enligt de föreliggande uppgifterna åtnjutit tilläggspension under hela redogörelseåret eller någon del därav. Av samtliga vuxna understödstagare hade enligt tab. O ungefär 49 % tilläggspension. Ifrågavarande andel var något större i landskommunerna (51 %) än i städerna (45 %). Den synes på landsbygden ha varit något större för män (56 %) än för kvinnor (48 %), medan i städerna proportionen var densamma för kvinnor och män.

I jämförelse med föregående år har antalet av fattigvården understödda tilläggspensionärer minskat. Deras andel av samtliga understödstagare har emellertid ökat till följd av en långt kraftigare minskning av antalet övriga understödstagare.

Antalet tilläggspensionärer över huvud under år 1943 kan beräknas på grundval av pensionsstyrelsens statistik. Vid utgången av år 1942 uppgick antalet tilläggspensionärer i hela riket till 456 000, varav 194 000 män och 262 000 kvinnor. Deras antal ökades under år 1943 med 38 000 nytilkomna pensionstagare, varav 18 000 män och 20 000 kvinnor. Sålunda erhöles under år 1943 sammanlagt 212 000 män och 282 000 kvinnor tilläggspension, och hela antalet tilläggspensionärer utgjorde 494 000. I relation härtill uppgick

Tab. O. Antal understödsfall med tilläggspension i procent av samtliga familjer inom olika familjetyper.¹

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal understödsfall med tilläggspension, i %, bland								Antal tilläggspensionärer, i %, bland vuxna		
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		samtliga familjer		män	kvinnor	män o. kvinnor
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
<i>Landsbygden</i>	70·8	28·1	75·8	12·7	70·7	18·8	60·2		55·7	47·5	51·1
Mälarlänen	75·5	.	77·1	11·6	73·1	17·1	64·9		61·6	52·7	56·6
Östra Götaland	75·8	.	77·8	11·1	74·4	23·3	65·8		62·5	51·8	56·6
Skåne, Blekinge och Halland .	76·8	.	80·1	19·8	74·4	20·6	67·0		61·8	54·7	57·8
Bohuslän och Vänern	73·9	.	77·2	13·4	69·7	19·6	63·7		59·3	51·0	54·5
Dalarna och Norrland	62·7	(27·3)	69·6	11·6	66·7	17·5	51·9		47·4	39·1	43·0
Jordbrukskommuner	73·4	.	75·9	16·8	68·4	20·0	61·5		57·2	47·2	51·8
Skogskommuner	60·5	.	64·4	14·7	55·8	14·7	46·9		43·0	31·7	37·5
Blandade kommuner	72·6	(32·2)	76·1	13·4	73·6	20·8	61·9		57·8	48·0	52·4
Industrikommuner	63·8	.	71·0	10·4	68·3	14·2	56·1		51·0	45·8	48·0
Övriga kommuner	72·6	(30·4)	77·5	11·1	71·7	19·2	62·1		57·3	50·1	53·2
<i>Städerna</i>	57·3	(19·8)	67·9	7·9	57·6	11·2	51·7		44·9	44·9	44·9
Stockholm	46·9	.	60·7	8·0	49·0	8·2	46·3		39·5	44·0	42·1
Göteborg	57·1	.	67·1	8·5	55·5	11·5	48·8		43·1	38·9	40·7
Malmö	51·5	.	54·8	(6·7)	58·3	11·6	42·4		37·7	31·6	34·1
Övriga städer över 30 000 inv.	61·0	.	74·3	6·8	61·9	9·5	55·3		45·8	48·4	47·8
Städer under 30 000 inv. . . .	66·1	.	72·3	8·3	61·5	13·6	56·9		50·7	48·1	49·1
<i>Hela riket</i> 1943	65·1	25·3	71·9	10·4	65·5	15·8	56·5		51·3	46·4	48·5
1942	61·1	25·6	70·5	10·0	60·7	14·0	53·2		46·9	46·7	46·8

antalet tilläggspensionärer med understöd av fattigvårdsstyrelserna till drygt 29 %. Av de manliga tilläggspensionärerna skulle omkring 32 % och av de kvinnliga omkring 28 % ha åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna.

Kompletterande understöd genom fattigvårdsstyrelserna är väsentligt vanligare bland städernas än bland landsbygdens tilläggspensionärer. För år 1939 beräknades på sätt, som framgår av samma års fattigvårdsberättelse, att omkring 24 % av landsbygdens och 45 % av städernas tilläggspensionärer erhållit understöd av fattigvårdsstyrelserna. De förändringar, som dessa procenttal undergått sedan dess torde vara relativt obetydliga.

Tab. O visar, att i landskommunerna 60 % och i städerna 52 % av samtliga familjer vid sidan av understöd från fattigvårdsstyrelserna åtnjutit tilläggspension under redogörelseåret eller någon del därav. De flesta tilläggspensionärerna förekomma givetvis inom familjetyper med det största antalet ålderstigna, nämligen bland familjer utan barn. Framför allt omfattar familjetypen ensam kvinna utan barn en mycket stor andel tilläggspensionärer (72 %); närmast kommer familjetypen ensam man utan barn (65 %). Till gifta par utan barn hade i 65 % av samtliga fall tilläggspension utgått, medan endast 16 % haft tilläggspension inom familjer med barn.

¹ Procenttal inom parentes anger, att understödsfallens antal understiger 100.

Förekomsten av tilläggspensionärer inom fattigvårdsklientelet växlar med understödstarfrekvensens storlek. I 1941 års fattigvårdsberättelse visades, att andelen tilläggspensionärer bland understödstagarna var högst i kommuner med relativt få understödstagare och minskades på det hela taget med understödstarfrekvensens tilltagande storlek. Understödsverksamheten har sålunda i kommuner med relativt få understödstagare i större omfattning än på andra håll karaktären av ålderdomsförsörjning. Av denna omständighet förklaras också den väsentligt större förekomsten av tilläggspensionärer bland understödstagarna på landsbygden än i städerna.

Aldersfördelningen bland tilläggspensionärerna i fattigvårdsklientelet redovisas för olika familjetyper i annat sammanhang (tab. G, sid. 29). Här skall endast framhållas, att tilläggspensionärer under 67 år äro invalider, som på grund av väsentligt nedsatt arbetsförmåga erhållit tilläggspension eller invalidunderstöd. Med hjälp av uppgifterna från den representativa underökningen har här nedan beräknats det totala antalet understödda tilläggspensionärer inom olika köns- och åldersgrupper, vilka satts i relation till samtliga tilläggspensionärer enligt pensionsstyrelsens uppgifter.

	Antal tilläggspensionärer den 31/12 1943	Tilläggspensionärer med fattigvårdsunderstöd under 1943	
		antal	i % av samtliga
Män	195 900	67 600	34·5
därav under 67 år	61 300	33 100	54·0
67 år och däröver	134 600	34 500	25·6
Kvinnor	264 600	77 100	29·1
därav under 67 år	77 800	28 800	37·0
67 år och däröver	186 800	48 300	25·9
Samtliga	460 500	144 700	31·4
därav under 67 år	139 100	61 900	44·5
67 år och däröver	321 400	82 800	25·8

Av åldringar fyllda 67 år med tilläggspension hade 26 % anlitat fattigvården för sin försörjning, medan andelen invalider med tilläggspension, som sökt hjälp av fattigvården, var nästan dubbelt så stor eller 45 %. Proportionen fattigvårdsunderstödda invalider med tilläggspension var avsevärt större bland männen (54 %) än bland kvinnorna (37 %).

I 1941 års fattigvårdsberättelse visade en undersökning av relativa antalet understödsfall med tilläggspension inom olika åldersgrupper, att invaliditetsfrekvensen bland understödstagarna i allmänhet är rätt stor. Redan i åldrarna under 30 år utgjorde familjerna med invalidunderstöd vid pass $\frac{1}{5}$ av samtliga understödsfall. Andelen steg med försörjarnas tilltagande ålder. I åldern 50—60 år voro nära 39 % och i åldern 60—67 år 57 % av understödsfallen pensionärsfamiljer. Ensamstående understödstagare voro i synnerligen stor utsträckning invalider. I åldrarna under 30 år hade cirka var fjärde eller

Tab. P. Relativa antalet understödsfall med tilläggspension inom olika hjälpformer.
Representativa undersökningen.

H j ä l p f o r m e r	Antal understödsfall med tilläggspension, i %, bland								
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		samtliga familjer		
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	1943	1942	1941
<i>Vårdtagare på fattigvårdsanstalt.</i>									
Landsbygden	86.4	75.0	88.0	52.5	84.1	33.9	85.9	84.5	83.3
Städerna	67.6	42.9	81.8	14.3	75.3	30.8	72.3	71.8	70.9
Hela riket	77.7	54.5	85.5	31.5	80.3	32.3	79.9	79.0	78.1
<i>Vårdtagare på sjukvårdsanstalt.</i>									
Landsbygden	64.8	25.6	65.9	23.1	54.8	17.8	53.8	50.7	47.5
Städerna	56.0	20.0	58.0	16.7	42.8	14.1	46.8	41.6	38.8
Hela riket	61.8	23.7	62.7	20.0	51.0	16.6	51.2	47.3	44.2
<i>Understödsfall med hemunderstöd.</i>									
Landsbygden	80.0	34.3	78.6	10.9	84.6	31.3	65.9	55.1	51.1
Städerna	73.3	26.5	74.5	8.6	76.0	24.1	62.9	43.7	41.0
Hela riket	77.4	32.6	76.8	10.0	81.4	28.8	64.7	49.6	46.1
<i>Understödsfall med annan hjälp.</i>									
Landsbygden	58.0	28.6	68.5	12.8	66.6	18.7	51.3	48.6	46.4
Städerna	51.6	37.5	65.8	11.4	62.1	20.9	51.8	49.7	43.6
Hela riket	56.1	30.2	67.6	12.4	65.6	19.1	51.4	48.9	45.5

var femte av de ensamstående understödstagarna invalidunderstöd mot endast 2 å 3 % av de gifta männen. Skillnaden mellan ej gifta och gifta understödstagare utjämnades så småningom med tilltagande ålder, men ännu mellan 50 och 60 år voro i det närmaste varannan av de ensamma understödstagarna invalider mot endast ungefär var fjärde av de gifta männen. Invaliditetsfrekvensen var väsentligt högre bland de ensamstående manliga understödstagarna än bland de kvinnliga i samtliga åldersgrupper under 60 år. Över 60-årsåldern förekom tilläggspension oftare bland ensamma kvinnor än bland ensamma män. Mellan 60 och 67 år förefanns inga större skillnader i frekvensen av tilläggspensionärer bland gifta och ej gifta män. I åldern över 67 år, där andelen understödsfall med tilläggspensionen uppgick för hela riket till 92 %, uppvisade endast de ensamma männen en något mindre proportion tilläggspensionärer (89 %) än övriga familjetyper.

På landsbygden var invaliditetsfrekvensen bland understödstagarna i varje åldersgrupp (under 67 år) något större än i städerna. Mindre fattigvårdstygda landsdelar (Östra Götaland, Skåne, Blekinge och Halland) och kommuntyper (jordbrukskommuner och blandade kommuner) utmärktes i jämförelse med landsbygden i övrigt av en väsentligt större förekomst av tilläggspensionärer i åldrarna under 67 år såväl bland ensamstående som bland gifta understödstagare.

Att understöds klientelet på landsbygden, särskilt i vissa landsdelar och kommuntyper, i väsentligt större utsträckning än i städerna består av personer

med invalidunderstöd jämte tilläggspension får givetvis icke tolkas så att understödsfrekvensen bland landsbygdens tilläggspensionärer skulle vara högre än bland städernas. Som tidigare visats är antalet understödtagare med tilläggspension i förhållande till samtliga tilläggspensionärer i städerna i det närmaste dubbelt så stort (45 %) som på landsbygden (24 %). Detta förhållande torde mer eller mindre vara genomgående för tilläggspensionärer av alla åldrar. Den högre invaliditetsfrekvensen bland understödstagarna på landsbygden får ej heller tydas så, att förekomsten av invalider skulle vara större där än i städerna.

Frekvensen av tilläggspensionärer är avsevärt större bland vårdtagarna på fattigvårdsanstalter än bland övriga understödtagare, vilka senare emellertid icke uppvisa några större skillnader sinsemellan, såsom framgår av tab. P. Av samtliga familjer, där någon av familjemedlemmarna vårdats på kommunernas fattigvårdsanstalter, hade på landsbygden 86 % och i städerna 72 % åtnjutit tilläggspension. Inom övriga hjälpformer var tilläggspensionärernas andel av understöds klientelet betydligt mindre, men har avsevärt ökat sedan föregående år på grund av den kraftiga minskningen i antalet understödtagare utan tilläggspension.

Antal familjer resp. barn med barnbidrag eller bidragsförskott jämte understöd av fattigvårdsstyrelserna. I tab. 5 i tabellbilagan lämnas länsvis uppgifter på huru många barn i de av fattigvårdsstyrelserna understödda familjerna, som åtnjutit barnbidrag eller bidragsförskott. Dessa uppgifter avse hela antalet barn i dessa familjer, som åtnjutit dylika bidrag, oavsett om de direkt eller indirekt understötts av fattigvården eller varit omhändertagna av barnavårdsnämnden. I tab. Q har på grundval av det representativa materialet antalet fattigvårdsunderstödda familjer med barnbidrag eller bidragsförskott satts i procent av hela antalet understödsfall med barn inom olika familjetyper samt antalet barn, som åtnjutit någon av ifrågavarande förmåner, ställts i relation till hela antalet barn inom understöds klientelet, dels för familjer, som dessutom åtnjutit tilläggspension, dels för övriga familjer.

De barn i de av fattigvården understödda familjerna, som åtnjutit barnbidrag under hela redovisningsåret eller någon del därav, utgjorde i hela riket 19 900 eller cirka 16 % av hela antalet redovisade av fattigvården understödda eller av barnavårdsnämnderna omhändertagna barn i samtliga de familjer, som understötts av fattigvårdsstyrelserna. I landskommunerna var motsvarande antal 14 300 barn och i städerna 5 600. Det relativa antalet barn med barnbidrag var — såsom framgår av tab. Q — väsentligt större på landsbygden (17 %) än i städerna (13 %). Sedan år 1942 har antalet barn med barnbidrag i familjer med understöd av fattigvården minskat med 2 700 (från 22 600), därav på landsbygden med 2 200 (från 16 500) och i städerna med 500 (från 6 100). Relativt sett utgör nedgången för hela riket ungefär 12 % och är i det närmaste lika stor som den minskning, som samtidigt ägt rum i hela antalet fattigvårdsunderstödda barn (13 %).

Tab. Q. Relativa antalet understödsfall resp. barn med barnbidrag eller bidragsförskott inom olika familjetyper.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal understödsfall m. barnbidrag resp. bidragsförskott i % av samtliga familjer m. barn bland				Antal barn m. barnbidrag resp. bidragsförskott i % av samtliga barn inom familjetyp			
	en-samma män	en-samma kvinnor	gifta par el. sam-boende	samtliga	en-samma män	en-samma kvinnor	gifta par el. sam-boende	samtliga
Understödsfall resp. barn med barnbidrag.								
<i>Tilläggs pensionärer.</i>								
Landsbygden	—	54.3	76.0	71.2	(55.6)	53.3	73.8	70.5
Städerna	—	49.6	78.4	69.1	—	44.5	79.3	70.6
Hela riket	(51.6)	52.6	76.7	70.6	(50.0)	50.2	75.1	70.5
<i>Övriga understödsstagare.</i>								
Landsbygden	1.7	34.6	0.8	10.5	0.7	38.7	0.5	8.1
Städerna	(1.4)	22.5	0.9	8.4	0.8	23.9	0.5	7.1
Hela riket	1.6	28.8	0.9	9.6	0.7	31.9	0.5	7.7
<i>Samtliga understödsstagare.</i>								
Landsbygden	18.0	37.1	14.9	21.0	11.8	40.2	11.8	17.2
Städerna	(7.0)	24.7	9.6	14.6	6.6	25.3	8.0	12.8
Hela riket	14.2	31.3	12.9	18.4	10.2	33.5	10.5	15.6
Understödsfall resp. barn med bidragsförskott.								
<i>Tilläggs pensionärer.</i>								
Landsbygden	—	14.4	1.8	4.1	—	13.4	1.1	2.7
Städerna	—	28.7	3.2	9.8	—	23.8	1.8	6.4
Hela riket	(1.6)	19.5	2.2	5.8	(1.0)	17.0	1.3	3.6
<i>Övriga understödsstagare.</i>								
Landsbygden	1.7	20.2	1.1	6.5	0.7	17.8	0.5	4.0
Städerna	(1.4)	31.7	3.3	13.0	0.8	29.4	2.7	10.1
Hela riket	1.6	25.7	2.1	9.3	0.7	23.1	1.3	6.2
<i>Samtliga understödsstagare.</i>								
Landsbygden	1.2	19.5	1.2	6.1	0.6	17.3	0.6	3.8
Städerna	(2.3)	31.4	3.3	12.7	1.3	29.0	2.6	9.8
Hela riket	1.6	25.1	2.1	8.8	1.0	22.6	1.3	5.9

Hela antalet barn, som åtnjutit barnbidrag under någon del av år 1943, utgjorde enligt pensionsstyrelsens statistik 54 300. Dylikt bidrag utgick nämligen vid utgången av år 1942 till 48 500 barn och under loppet av år 1943 utfärdades barnbidrag till ytterligare 5 800 barn. En avsevärd del eller icke mindre än 37 % av samtliga barn med barnbidrag tillhöra alltså familjer, som åtnjutit understöd av fattigvården.

Antalet familjer med understöd av fattigvården, som uppburit barnbidrag till ett eller flera av sina barn under året, utgjorde enligt tab. Q ungefär 18 % av samtliga understödda familjer med barn; i landskommunerna var motsvarande tal 21 % och i städerna 15 %. Procenttalet för städerna är två enheter

högre än nästföregående år, medan för landsbygden relationen är densamma som 1942.

På grundval av det representativa materialet kan man beräkna hela antalet fattigvårdsunderstödda familjer med barnbidrag till 9 800 i hela riket, varav 6 600 på landsbygden och 3 200 i städerna. År 1942 utgjorde motsvarande antal 11 000, därav på landsbygden 7 800 och i städerna 3 200.

Barnbidrag utgår till faderlösa barn och barn till vissa invalider samt föräldralösa barn. Det är därför helt naturligt, att frekvensen av barnbidrag är störst bland understödstagare med tilläggspension samt bland ensamstående kvinnor bland övriga understödstagare. Barnbidrag har sålunda enligt tab. Q utgått till 71 av 100 barn bland de fattigvårdsunderstödda tilläggspensionärerna. Av 100 barn till ensamma kvinnor bland understödstagare utan tilläggspension hade 32 åtnjutit barnbidrag. I övriga familjetyper utan tilläggspension är relativa antalet understödsfall med barn, som åtnjutit barnbidrag, obetydligt.

Bidragförskott hade enligt de föreliggande uppgifterna utgått till 6 900 barn i de av fattigvårdsstyrelserna understödda familjerna, därav till 2 700 barn på landsbygden och 4 200 barn i städerna. Detta motsvarar för hela riket 6 % och för landsbygd och städer 4 resp. 10 % av samtliga redovisade barn i de familjer, som understötts av fattigvården. Sedan föregående år har antalet barn med bidragförskott bland de fattigvårdsunderstödda barnen minskat med 500 (från 7 400), varav 400 på landsbygden och 100 i städerna.

Antalet barn, som under någon del av år 1943 åtnjutit bidragförskott utgjorde enligt barnavårdsnämndernas uppgifter till barnavårdsstatistiken för samma år 26 700, varav i landskommunerna 14 800 och i städerna 11 900. Enligt dessa siffror skulle alltså icke mindre än 26 %, på landsbygden 18 % och i städerna 35 %, av samtliga barn med bidragförskott tillhöra familjer med understöd av fattigvården.

Inom gruppen ensamma kvinnor med barn, som huvudsakligen kommer i fråga för erhållande av bidragförskott, hade ungefär 25 % av samtliga understödsfall åtnjutit bidragförskott till något eller några av barnen. Antalet understödda familjer med bidragförskott utgjorde en mer än dubbelt så stor andel av understöds klientelet i städerna som på landsbygden och var vidare avsevärt lägre för tilläggspensionärer än för övriga understödstagare.

Med ledning av det representativa materialet kan man beräkna antalet fattigvårdsunderstödda familjer med bidragförskott till 4 700, därav på landsbygden 1 900 och i städerna 2 800. Föregående år utgjorde samma antal 4 900, varav på landsbygden 2 000 och i städerna 2 900.

VII. Fördelningen av understödsfallen efter understödets beskaffenhet.

Fattigvårdens huvudformer. Fattigvårdsstyrelsernas hjälp lämnas i en mångfald olika former, som dock kunna inordnas under vissa huvudrubriker. I fattigvårdslagen nämnas såsom fattigvårdens huvudformer understöd i hemmet, utackordering i enskilt hem och anstaltsvård. Vid redovisningen av understöden till fattigvårdsstatistiken skola dessa av uppgiftslämnarna efter sin beskaffenhet fördelas på fyra huvudgrupper, nämligen hemunderstöd, vård på fattigvårdsanstalt, vård på sjukvårdsanstalt, samt annan av fattigvårdsstyrelsen lämnad hjälp. Under dessa huvudrubriker skola understöden redovisas på följande sätt.

Understöd, som lämnats i hemmet kontant eller in natura i form av livsmedel, matkuponger, bespisning, beklädnadsartiklar, bränsle, av fattigvårdsstyrelsen upplåten bostad eller av densamma erlagd bostadshyra, läkarhjälp, medicin m. m., skola utan någon specificering redovisas som hemunderstöd. Såsom vård på fattigvårdsanstalt redovisas den vård, som lämnats av fattigvårdsstyrelsen på: a) fattigvårdsanstalt enligt 31 § fattigvårdslagen (ålderdomshem, försörjningshem, vårdhem med föreståndare eller föreståndarinna), b) anstalt eller avdelning för sinnessjuka eller kroniskt sjuka, vilken tillhör fattigvårdssamhälle eller kommunalförbund samt c) arbetshem (dock *icke* försörjningspliktiga personer, intagna på arbetshem enligt 71 § fattigvårdslagen, eftersom sådana *icke* äro att betrakta som understödstagare). Vård, som fattigvårdsstyrelsen helt eller delvis bekostat på sjukvårdsanstalt, tillhörande staten, pensionsstyrelsen, landsting, enskild stiftelse etc. eller kommun (men ej under fattigvårdsstyrelsens förvaltning), redovisas under den tredje huvudrubriken. Till sjukvårdsanstalter räknas såväl lasarett, tuberkulossjukhus, vanföreanstalter, kuranstalter, konvalescenthem med flera anstalter för kroppssjuka som anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. Under rubriken »annan hjälp» redovisas sådant understöd, som *icke* kan betraktas som vård på anstalt eller hemunderstöd, t. ex. inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt, resor, kostnader för yrkesutbildning, fria bad, tandvård, begravningskostnader o. dyl.

En översikt av huru utvecklingen av antalet understöds- resp. vårdtagare inom fattigvårdens olika hjälpformer gestaltat sig från år till år under perioden 1923—1943 lämnas i kap. XIII sid. 99.

I det följande lämnas först vissa uppgifter om huru understödsfallen under redovisningsåret fördelade sig på respektive hjälpformer och vissa kombinationer av dessa, varefter redogörelsen i kap. VIII—XI lämnar ytterligare uppgifter angående var och en av de fyra särskilda huvudformerna. Det bör anmärkas, att familjer (personer), som under året erhållit hjälp i flera former, i det senare sammanhanget redovisas under var och en av de särskilda hjälpformerna.

Tab. R. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet inom olika familjetyper.
Representativa undersökningen.

H j ä l p f o r m e r	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par el. samboende		En- sam- ma barn	Samtliga familjer	
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		1943	1942
Landsbygden.									
Antal understödsfall (1/2)	7 752	167	9 981	1 642	3 400	4 422	78	27 442	29 465
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	31·8	67·6	51·0	75·3	55·5	54·6	51·3	48·3	49·3
b) » vård å sjukvårdsanstalt ¹ . . .	33·9	13·2	20·4	9·4	20·1	21·5	32·1	23·7	23·3
c) » » fattigvårdsanstalt ¹ . . .	20·6	1·2	17·0	1·3	5·1	0·8	3·8	12·9	12·1
d) » annan hjälp	6·4	7·2	5·7	5·5	7·9	9·3	9·0	6·7	6·2
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	4·0	9·6	3·4	7·4	8·4	13·2	3·8	6·0	6·5
f) » » fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	1·7	0·6	1·4	0·2	1·9	0·4	—	1·3	1·3
g) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	1·3	—	0·8	0·7	0·6	0·1	—	0·8	0·9
h) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·3	0·6	0·3	0·2	0·5	0·1	—	0·3	0·4
Städerna.									
Antal understödsfall (1/2)	5 568	86	8 451	1 450	2 234	2 818	24	20 631	22 365
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	42·2	68·6	63·6	76·2	68·3	69·5	37·5	60·0	60·6
b) » vård å sjukvårdsanstalt ¹ . . .	21·4	12·8	13·0	7·2	9·8	9·3	41·7	14·0	14·3
c) » » fattigvårdsanstalt ¹ . . .	23·8	5·8	12·5	1·7	5·5	0·7	—	12·4	11·5
d) » annan hjälp	2·2	2·3	2·4	1·6	2·7	3·3	20·8	2·5	2·0
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	5·4	8·2	5·5	11·7	9·8	15·6	—	7·8	8·5
f) » » fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2·1	—	1·8	1·1	2·6	0·8	—	1·7	1·5
g) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	2·2	2·3	0·9	0·1	0·6	0·2	—	1·1	1·1
h) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·7	—	0·3	0·4	0·7	0·6	—	0·5	0·5
Hela riket.									
Antal understödsfall (1/2)	13 320	253	18 432	3 092	5 634	7 240	102	48 073	51 830
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	36·2	68·0	56·8	75·7	60·6	60·4	48·0	53·3	54·2
b) » vård å sjukvårdsanstalt ¹ . . .	28·7	13·0	17·0	8·4	16·0	16·7	34·3	19·5	19·4
c) » » fattigvårdsanstalt ¹ . . .	21·9	2·8	15·0	1·5	5·3	0·7	3·0	12·7	11·8
d) » annan hjälp	4·7	5·5	4·2	3·7	5·8	7·0	11·8	4·9	4·4
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	4·6	9·1	4·4	9·4	8·9	14·1	2·9	6·8	7·4
f) » » fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	1·8	0·4	1·5	0·6	2·2	0·6	—	1·5	1·4
g) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	1·7	0·8	0·8	0·4	0·6	0·2	—	0·9	1·0
h) » » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·4	0·4	0·3	0·3	0·6	0·3	—	0·4	0·4

Förekomsten av hemunderstöd. Översikter av de fattigvårdsunderstödda familjernas fördelning på respektive hjälpformer lämnas i tab. R, S och T, vilka grunda sig på det representativa materialet. Någon fullständig redovisning av samtliga förekommande kombinationer av de olika hjälpformerna har icke ansetts nödvändig. Den begränsningen har därför vidtagits, att de relativt få familjer, till vilka »annan hjälp» utgått jämte hemunderstöd eller anstaltsvård, icke särredovisats i tabellerna utan hänförs till det eller de slag av understöd, som de eljest erhållit.

Av samtliga familjer, som under 1943 fingo hjälp av fattigvårdsstyrelserna, hade enligt tab. R 62 % åtnjutit hemunderstöd någon gång under året; 53 %

¹ I en del fall i kombination med »annan hjälp».

Tab. S. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet bland tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare.

Representativa undersökningen.

Hjälpper	Understödstagare med tilläggs-pension				Övriga understödstagare				
	En-sam-ma män	En-sam-ma kvin-nor	Gifta par el. sam-boen-de	Samt-liga famil-jer	En-sam-ma män	En-sam-ma kvin-nor	Gifta par el. sam-boen-de	En-sam-ma barn	Samt-liga famil-jer
<i>Landsbygden.</i>									
Antal understödsfall (¹ / ₅)	5 532	7 719	3 234	16 485	2 387	3 904	4 588	78	10 957
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	32.7	51.9	61.2	47.3	32.4	59.4	50.6	51.3	49.8
b) , , , vård å sjukvårdsanstalt ¹	31.3	17.8	13.8	21.6	38.4	20.9	25.9	32.1	26.9
c) , , , fattigvårdsanstalt ¹	25.1	19.7	4.9	18.6	8.8	5.3	1.1	3.8	4.3
d) , , , annan hjälp	4.1	4.7	6.4	4.9	11.7	7.5	10.3	9.0	9.6
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	3.0	3.1	10.6	4.5	6.9	5.7	11.4	3.8	8.3
f) , , , fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2.0	1.6	1.9	1.8	0.8	0.4	0.4	—	0.5
g) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. ¹	1.5	0.9	0.6	1.0	0.8	0.5	0.2	—	0.4
h) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0.3	0.3	0.6	0.3	0.2	0.3	0.1	—	0.2
<i>Städerna.</i>									
Antal understödsfall (¹ / ₅)	3 208	5 854	1 602	10 664	2 446	4 047	3 450	24	9 967
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	39.3	63.8	69.6	57.3	46.9	68.0	68.7	37.5	63.0
b) , , , vård å sjukvårdsanstalt ¹	21.4	11.1	4.8	13.3	21.0	13.7	11.7	41.7	14.9
c) , , , fattigvårdsanstalt ¹	23.7	14.8	5.6	17.6	16.7	5.3	1.5	—	6.8
d) , , , annan hjälp	1.0	2.2	2.2	1.8	3.9	2.4	3.5	20.8	3.2
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	4.4	4.6	12.4	5.7	6.8	9.0	13.3	—	9.9
f) , , , fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2.0	2.2	3.7	2.4	2.1	0.8	0.6	—	1.0
g) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. ¹	2.5	0.9	0.5	1.3	1.9	0.6	0.3	—	0.8
h) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0.7	0.4	1.2	0.6	0.7	0.2	0.4	—	0.4
<i>Hela riket.</i>									
Antal understödsfall (¹ / ₅)	8 740	13 573	4 836	27 149	4 833	7 951	8 038	102	20 924
Därav, i %, med:									
a) enbart hemunderstöd ¹	35.1	57.0	64.0	51.2	39.8	63.8	58.3	48.0	56.1
b) , , , vård å sjukvårdsanstalt ¹	27.7	14.9	10.8	18.3	29.6	17.2	19.8	34.3	21.2
c) , , , fattigvårdsanstalt ¹	26.4	17.6	5.1	18.2	12.8	5.3	1.3	3.0	5.5
d) , , , annan hjälp	3.0	3.6	5.0	3.7	7.7	4.9	7.3	11.8	6.5
e) vård å sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	3.5	3.8	11.2	5.0	6.9	7.4	12.2	2.9	9.1
f) , , , fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2.0	1.9	2.5	2.1	1.4	0.6	0.5	—	0.7
g) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. ¹	1.9	0.9	0.6	1.1	1.3	0.5	0.3	—	0.6
h) , , , fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0.4	0.3	0.8	0.4	0.5	0.3	0.3	—	0.3

hade erhållit hemunderstöd enbart eller hemunderstöd och »annan hjälp», medan 9 % jämte hemunderstöd lämnats vård på anstalt av något slag (i regel sjukhus). Understöd i hemmet var vanligare i städerna, där sådan hjälp hade utgått i 70 % av understödsfallen, än på landsbygden, där motsvarande andel utgjorde 56 %. De familjer, som åtnjutit hemunderstöd enbart (eller dessutom »annan hjälp»), utgjorde i städerna 60 % och på landsbygden 48 %. I kombination med anstaltsvård förekom hemunderstöd ungefär lika ofta i städerna som på landsbygden. Både i städerna och på landsbygden var hemunderstöd likväl

¹ I en del fall i kombination med »annan hjälp».

den vanligaste hjälpformen. Andelen hemunderstödda familjer har i såväl landskommunerna som städerna minskat något sedan 1942.

Hemunderstöd var en vanligare hjälpform bland understödstagare utan tilläggspension än bland tilläggspensionärer, som tab. S visar. I städerna uppvisa de förstnämnda understödstagarna en mycket stor andel hemunderstödda (74 %), särskilt i Malmö (85 % enligt tab. T).

Av tab. T finner man, att andelen understödsfall med hemunderstöd bland samtliga understödstagare var lägst i jordbrukskommunerna (42 %) och steg med kommunernas ökade inslag av industri till 69 % i de egentliga industri-kommunerna, vilket nära överensstämde med motsvarande medeltal för städerna.

Inom samtliga familjetyper, med undantag för ensamma män utan barn, utgjorde hemunderstödet den dominerande hjälpformen, såsom framgår av tab. R. Av naturliga skäl förekom dylik hjälp i väsentligt större utsträckning bland barnfamiljer än bland familjer utan barn, oftast sålunda bland ensamma kvinnor med barn (86 %) och bland äkta makar med barn (75 %, därav 14 % i samband med vård å sjukvårdsanstalt), minst ofta bland ensamma män utan barn (43 %) och bland ensamma kvinnor utan barn (63 %). Den större frekvensen av hemunderstöd bland städernas understödstagare i förhållande till landsbygdens är genomgående för samtliga familjetyper.

Mellan understödsverksamhetens relativa omfattning i olika fattigvårdssamhällen och förekomsten av olika hjälpformer råder helt naturligt ett inbördes samband. De i det föregående konstaterade olikheterna i fördelningen på understödsformen på landsbygd och i städer samt i olika landsdelar och kommuntyper på landsbygden visa detta. Framför allt visar understödstagarfrekvensen och förekomsten av hemunderstöd en betydelsefull samvariation. Detta är förklarligt med hänsyn till att hemunderstödet till sin omfattning är den mest föränderliga av fattigvårdens hjälpformer. De orsaker av social och ekonomisk natur, som betinga olikheterna i den relativa omfattningen av understödsverksamheten i allmänhet mellan olika fattigvårdssamhällen, äro därför också på det hela taget framför allt avgörande för frekvensen av hemunderstöd. I högre grad än övriga hjälpformer låter sig också hemunderstödsverksamheten utan tvivel lättare påverkas till sin omfattning av den kommunala understödspolitik. Tendenser till större återhållsamhet i understödsverksamheten torde sålunda ha väsentligt lättare att göra sig gällande i fråga om hemunderstöden än beträffande anstaltsvården, som stundom har en mera nödtvungen karaktär.

En belysning av den olika roll, som hemunderstöden spela i fattigvårdens understödsverksamhet, dels i små och stora kommuner, dels i fattigvårdssamhällen med olika frekvens av understödstagare, lämnades i 1941 års fattigvårdsberättelse. Andelen hemunderstödda familjer var påfallande liten i små kommuner och i kommuner med relativt få understödstagare. Den utgjorde i de minsta och samtidigt minst fattigvårdstygda kommunerna på landsbygden endast $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{4}$ av samtliga understödsfall mot 57 % i landskommunerna över huvud. Anstaltsvårdens väsentligt större relativa roll i dessa kommuner är

Tab. T. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet inom olika områden.

Hjälppormerna, som i tabellen betecknas a—h, äro följande: a) enbart hemunderstöd; — b) enbart vård å sjukvårdsanstalt; — c) enbart vård å fattigvårdsanstalt; — d) enbart »annan hjälp»; — e) vård å sjukvårdsanstalt och hemunderstöd; — f) vård å fattigvårdsanstalt och hemunderstöd; — g) vård å fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt; — h) vård å fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt jämte hemunderstöd.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal understödsfall (1/6)	Därav fall, i %, där hjälppormen varit							
		a	b	c	d	e	f	g	h
1. Understödsstagare m. tilläggspension	27 149	51.2	18.3	18.2	3.7	5.0	2.0	1.1	0.5
<i>Landsbygden</i>	16 485	47.3	21.6	18.6	4.9	4.5	1.8	1.0	0.3
Mälardalen	3 327	50.1	18.5	19.5	3.9	4.6	2.3	0.8	0.3
Östra Götaland	2 703	42.1	26.0	21.1	4.7	3.7	1.2	1.0	0.2
Skåne, Blekinge och Halland	2 292	44.9	24.4	19.3	5.6	2.9	1.3	1.3	0.3
Bohuslän och Västergötland	2 880	45.3	22.6	21.1	4.7	3.7	1.6	0.8	0.2
Dalarna och Norrland	5 283	50.2	19.5	15.1	5.3	6.1	2.2	1.1	0.5
Jordbrukskommuner	2 226	35.8	28.9	23.6	6.2	2.6	1.2	1.4	0.3
Skogskommuner	542	37.3	24.7	18.4	8.1	7.4	2.2	1.5	0.4
Blandade kommuner	5 963	42.3	23.9	20.5	5.7	4.3	1.9	1.0	0.4
Industrikommuner	2 672	61.1	14.5	12.8	3.0	5.8	1.9	0.6	0.3
Övriga kommuner	5 082	51.8	19.0	17.2	3.9	4.7	1.9	1.1	0.4
<i>Städerna</i>	10 664	57.3	13.3	17.6	1.8	5.7	2.4	1.3	0.6
Stockholm	2 649	57.7	17.9	14.4	0.1	6.2	1.9	1.2	0.6
Göteborg	1 438	58.8	7.4	17.7	0.4	11.3	0.9	3.0	0.5
Malmö	425	71.5	3.8	14.1	0.5	4.5	4.2	0.5	0.9
Övriga städer över 30 000 inv.	2 203	55.8	10.8	21.3	3.4	3.4	3.7	1.0	0.6
Städer under 30 000 inv.	3 949	55.7	14.7	18.0	2.8	4.7	2.4	1.0	0.7
2. Övriga understödsstagare	20 924	56.1	21.2	5.5	6.5	9.1	0.7	0.6	0.3
<i>Landsbygden</i>	10 957	49.8	26.9	4.3	9.6	8.3	0.5	0.4	0.2
Mälardalen	1 814	49.8	26.9	4.4	9.4	8.6	0.3	0.4	0.2
Östra Götaland	1 422	45.6	33.9	3.6	8.5	7.8	0.2	0.3	0.1
Skåne, Blekinge och Halland	1 140	45.0	32.5	5.4	8.9	7.0	0.1	0.7	0.4
Bohuslän och Västergötland	1 656	46.3	31.9	5.3	8.6	6.8	0.5	0.4	0.2
Dalarna och Norrland	4 925	53.3	21.8	3.9	10.5	9.2	0.7	0.4	0.2
Jordbrukskommuner	1 417	39.9	37.7	5.7	10.9	5.2	0.1	0.4	0.1
Skogskommuner	618	34.8	35.3	3.5	16.0	9.9	0.3	0.2	—
Blandade kommuner	3 703	48.2	28.0	4.3	10.2	8.1	0.5	0.5	0.2
Industrikommuner	2 098	58.3	19.6	3.6	7.5	9.7	0.7	0.3	0.3
Övriga kommuner	3 121	53.6	23.8	4.2	8.4	8.8	0.5	0.5	0.2
<i>Städerna</i>	9 967	63.0	14.9	6.8	3.2	9.9	1.0	0.8	0.4
Stockholm	3 084	64.9	14.6	8.7	0.5	9.5	1.0	0.6	0.2
Göteborg	1 512	64.4	12.4	5.0	1.1	14.8	0.3	1.3	0.7
Malmö	578	72.3	10.6	3.1	1.0	10.6	1.7	0.2	0.5
Övriga städer över 30 000 inv.	1 784	64.5	11.9	8.2	4.1	8.0	1.5	1.1	0.7
Städer under 30 000 inv.	3 009	57.6	19.0	5.5	6.8	9.0	1.0	0.7	0.4
3. Samtliga understödsstagare	48 073	53.3	19.5	12.7	4.9	6.8	1.5	0.9	0.4
<i>Landsbygden</i>	27 442	48.3	23.7	12.9	6.7	6.0	1.3	0.8	0.3
Jordbrukskommuner	3 643	37.4	32.3	16.6	8.1	3.6	0.8	1.0	0.2
Skogskommuner	1 160	36.0	30.3	10.5	12.3	8.7	1.2	0.8	0.2
Blandade kommuner	9 666	44.5	25.5	14.3	7.4	5.8	1.4	0.8	0.3
Industrikommuner	4 770	59.9	16.7	8.8	5.0	7.5	1.4	0.4	0.3
Övriga kommuner	8 203	52.5	20.8	12.3	5.6	6.2	1.4	0.9	0.3
<i>Städerna</i>	20 631	60.0	14.0	12.4	2.5	7.8	1.7	1.1	0.5

förklarlig med hänsyn till att understöds klientelet i större omfattning än annorstädes består av ensamstående ålderstigna och tilläggs pensionärer. Frekvensen av hemunderstöd steg på det hela taget successivt med kommunernas ökade storlek och tilltagande antal understödstagare. I de mest fattigvårdstygda kommunerna hade $\frac{3}{4}$ av samtliga familjer hemunderstöd eller drygt tre gånger så många som i de kommuner där antalet understödstagare uppgick till högst 1 per 100 invånare. Förhållandet var i stort sett mer eller mindre genomgående för såväl landsbygd och städer som olika landsdelar och kommuntyper.

Förekomsten av anstaltsvård. Vård på anstalter av olika slag såväl enbart som i kombination med andra hjälpformer, hade enligt tab. R lämnats i 42 % av hela antalet understödsfall. Anstaltsvård förekom något oftare på landsbygden (45 % av understödsfallen) än vad fallet var i städerna (38 %). I de egentliga jordbrukskommunerna var enligt tab. T vård på anstalt till och med något vanligare än hemunderstöd. Det ligger i sakens natur, att frekvensen av anstaltsvård måste vara relativt hög inom den kategori av understödstagare, där antalet sjuka, åldringar och orkeslösa är störst, nämligen bland tilläggs pensionärer. Sålunda hade enligt tab. S i 45 % av pensionärsfamiljerna men i endast 37 % av övriga familjer någon av familjemedlemmarna lämnats anstaltsvård. Förekomsten av anstaltsvård är därför också störst inom familjetyper med relativt många tilläggs pensionärer. Bland ensamma män utan barn utgjorde anstaltsvården sålunda enligt tab. R den vanligaste hjälpformen (59 %). Den minsta andelen anstaltsvårdade (endast 21 %) förekom bland ensamma kvinnor med barn.

Vad de olika slagen av anstaltsvård beträffar, finner man av tab. R, att vården på sjukvårdsanstalt var vanligast både på landsbygden och i städerna. Detsamma gäller för var och en av de särskilda familjetyperna. Av hela antalet familjer med understöd av fattigvården hade på landsbygden 31 % och i städerna 23 % erhållit hjälp av form av vård på sjukvårdsanstalt, därav 24 resp. 14 % enbart på sjukvårdsanstalt. Vård på fattigvårdsanstalt hade 16 % av samtliga understödsfall åtnjutit, därav 13 % enbart på fattigvårdsanstalt.

Bland tilläggs pensionärer förekom enligt tab. S vård på fattigvårdsanstalt nästan lika ofta (22 %) som vård på sjukvårdsanstalt (25 %). På landsbygden var den senare vårdformen något vanligare (27 %) än den förra (22 %), under det att förhållandet var det motsatta i städerna (21 % mot 22 %). Bland övriga understödstagare var vård på sjukvårdsanstalt (31 %) långt vanligare än vård på fattigvårdsanstalt (7 %). Även för denna kategori av understödstagare var den senare vårdformen vanligare i städerna än på landsbygden. Att sålunda det relativa antalet på fattigvårdsanstalt vårdade i fråga om båda kategorierna av understödstagare var något större i städerna än på landsbygden, beror i någon mån på att städerna äro rikligare försedda med egna fattigvårdsanstalter med därtill hörande avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka.

Det relativa antalet understödsfall med vård på sjukvårdsanstalt var enligt tab. T särskilt högt i jordbrukskommunerna och i skogskommunerna, framför allt bland understödstagare utan tilläggs pension.

Tab. U. Relativa antalet understödsfall, som erhållit »annan hjälp».
Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Tilläggs pensionärer					Samtliga understödstagare				
	Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav, i %, med »annan hjälp»				Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav, i %, med »annan hjälp»			
		en- bart	i kombina- tion med		Till- hopa		en- bart	i kombina- tion med		Till- hopa
			hem- under- stöd	an- stalts- vård				hem- under- stöd	an- stalts- vård	
<i>Landsbygden</i>	16 485	4.9	5.8	5.2	15.9	27 442	6.8	6.2	5.7	18.7
Mälardalen	3 327	3.8	6.1	5.0	14.9	5 141	5.8	6.5	5.2	17.5
Östra Götaland	2 703	4.7	4.9	5.1	14.7	4 125	6.0	4.9	5.1	16.0
Skåne, Blekinge och Halland	2 292	5.6	5.4	5.0	16.0	3 432	6.7	5.9	5.5	18.1
Bohuslän och Västmanland	2 880	4.7	5.1	3.9	13.7	4 536	6.1	5.2	4.3	15.6
Dalarna och Norrland	5 283	5.3	6.6	6.3	18.2	10 208	7.8	7.2	6.9	21.9
Jordbrukskommuner	2 226	2.0	3.1	7.2	12.3	3 643	8.1	3.4	3.9	15.4
Skogskommuner	542	25.6	7.2	10.7	43.5	1 160	12.3	7.3	21.7	41.3
Blandade kommuner	5 963	5.6	5.8	5.7	17.1	9 666	7.4	6.5	5.9	19.8
Industrikommuner	2 672	3.0	7.5	3.4	13.9	4 770	5.0	7.8	4.2	17.0
Övriga kommuner	5 082	3.9	5.8	4.3	14.0	8 203	5.6	6.1	4.9	16.6
<i>Städerna</i>	10 664	1.8	3.9	3.7	9.4	20 631	2.5	4.0	3.0	9.5
Stockholm	2 649	0.0	0.5	1.3	1.8	5 733	0.3	0.3	0.4	1.0
Göteborg	1 438	0.3	1.1	1.7	3.1	2 950	0.8	1.4	1.3	3.5
Malmö	425	0.5	11.0	3.1	14.6	1 003	0.8	10.0	2.5	13.3
Övriga städer över 30 000 inv.	2 203	3.4	5.0	5.3	13.7	3 987	3.7	5.4	4.7	13.8
Städer under 30 000 inv.	3 949	2.8	5.9	5.2	13.9	6 958	4.6	6.6	4.9	16.1
<i>Hela riket 1943</i>	27 149	3.7	5.0	4.6	13.3	48 073	4.9	5.3	4.5	14.7
1942	27 481	3.2	5.0	4.6	12.8	51 830	4.4	5.3	4.4	14.1

Förekomsten av »annan hjälp». Förekomsten av »annan hjälp» antingen enbart eller i kombination med övriga hjälpformer framgår av tab. U, som grundar sig på representativa undersökningen.

Det relativa antalet understödsfall, i vilka »annan hjälp» utgått, utgjorde i hela riket 15 %. Ifrågavarande understödsfall voro, relativt sett, ungefär dubbelt så talrika i landskommunerna (19 %) som i städerna (10 %). En särskilt intaga Stockholm och Göteborg, där denna hjälpform förekommit mera sällan än på andra håll. Till 5 % av samtliga understödda familjer utgick enbart »annan hjälp». De sistnämnda fallen, i vilka hjälpen merendels torde ha bestått av utackordering i enskilt hem, voro vanligare på landsbygden (7 %), särskilt i skogskommunerna (12 %), än vad fallet var i städerna (3 %). »Annan hjälp» i samband med vård på anstalt torde för det mesta ha bestått av utrustning för intagning på anstalterna i fråga, utlägg för resor o. dyl. Dylik hjälp synes ha utgått i 5 % av samtliga understödsfall. Vanligast är denna form av understöd i skogskommunerna, vilket torde bero på att dessa ligga mest avsides och att man där i större utsträckning än på andra håll måste bekosta resorna för personer, som söka vård på sjukhus o. dyl.

VIII. Vård på fattigvårdsanstalt.

Antal vårdtagare m. m. De personer, som under längre eller kortare tid på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad vårdats på kommunernas fattigvårdsanstalter, inräknat deras anstalter eller avdelningar för kroniskt sjuka och sinnessjuka, utgjorde under år 1943 till antalet ungefär 38 000. Dessa vårdtagare redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 3 i tabellbilagan fördelade på vuxna män och kvinnor samt barn, varjämte i efterföljande tablå lämnas en sammanfattning av dessa uppgifter för olika lokala områden samt en översikt av förändringarna i vårdtagarnas antal sedan föregående år:

Landsdelar	Antal vårdtagare				Ökning eller minskning sedan 1942	
	Män	Kvinnor	Barn	Summa	Antal	%
<i>Landsbygden</i>	10 629	11 019	206	21 854	— 1 324	— 5·7
Mälarlän	2 166	2 246	17	4 429	— 369	— 7·7
Östra Götaland	1 796	2 025	25	3 846	— 212	— 5·2
Skåne, Blekinge och Halland	1 518	1 461	34	3 013	— 106	— 3·4
Bohuslän och Västmanland	1 979	2 224	41	4 244	— 229	— 5·1
Dalarna och Norrland	3 170	3 063	89	6 322	— 408	— 6·1
<i>Städerna</i>	8 786	7 532	240	16 558	— 198	— 1·2
Stockholm	2 430	1 640	120	4 190	— 115	— 2·7
Göteborg	1 297	893	—	2 190	— 103	— 4·5
Malmö	394	332	4	730	— 152	— 17·2
Övriga städer över 30 000 inv.	1 786	1 696	32	3 514	— 51	— 1·4
Städer under 30 000 inv.	2 879	2 971	84	5 934	+ 223	+ 3·9
<i>Hela riket</i>	19 415	18 551	446	38 412	— 1 522	— 3·8

Dessa uppgifter avse icke hela antalet vårdtagare på kommunernas fattigvårdsanstalter under året. De personer, som inackorderat sig på ifrågavarande anstalter och själva betalat för vården, alltså utan bidrag av fattigvårds karaktär, inbegripas icke i ovanstående siffror. Dylika s. k. inackorderingar utgöra en icke oväsentlig del av fattigvårdsanstalternas vårdtagarklientel. Enligt den undersökning angående kommunernas ålderdomshem, som socialvårdskommittén verkställt, utgjordes omkring 17 % av samtliga vårdtagare på dessa hem den 30 juni 1938 av självbetalande inackorderingar.¹

Av ovanstående tablå framgår, att vårdtagarna på fattigvårdsanstalterna minskat i såväl landskommunerna som städerna med cirka 6 resp. 1 % sedan år 1942. Nedgången är mindre än den, som samtidigt ägt rum i hela antalet understödstagare vid fattigvården, framför allt i städerna.

Vårdtagarnas fördelning på män och kvinnor samt barn företer en del olikheter mellan skilda kategorier av understödstagare och mellan olika lokala områden, vilka i huvudsak framgå av de i tab. V sammanställda uppgifterna, hämtade från den representativa undersökningen. På landsbygden voro

¹ Jfr Socialvårdskommitténs betänkande I: Statistisk undersökning angående kommunernas ålderdomshem. S. O. U. 1940: 22, sid. 33 o. f.

de kvinnliga vårdtagarna något talrikare (51 %) än männen (48 %), medan förhållandet var det motsatta i städerna (45 % kvinnor och 54 % män). I de två största städerna voro kvinnorna avsevärt färre i jämförelse med männen (39 %). I dessa städer förefanns en stark övertalighet av män såväl bland tilläggs-pensionärer som bland övriga vårdtagare, mest utpräglad dock bland de senare. Omkring 1 % av vårdtagarna voro barn. Bland vårdtagare utan tilläggs-pension voro ungefär 5 % minderåriga.

Vårdtagarnas sammansättning i familjehänseende framgår av följande från den representativa undersökningen hämtade uppgifter.

Vård på fattigvårdsanstalt	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	Därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		ensamma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
1. <i>Understödsdagare med tilläggspension.</i>								
Landsbygden	3 590	44.4	0.1	47.7	0.6	6.5	0.7	—
Städerna	2 339	46.3	0.1	45.7	0.3	6.7	0.9	—
Hela riket	5 929	45.2	0.1	46.9	0.5	6.6	0.7	—
2. <i>Övriga understödsdagare.</i>								
Landsbygden	594	42.4	0.2	39.4	3.2	7.4	6.9	0.5
Städerna	900	57.7	0.4	26.3	4.7	5.9	5.0	—
Hela riket	1 494	51.6	0.3	31.5	4.1	6.5	5.8	0.2
3. <i>Samtliga understödsdagare.</i>								
Landsbygden	4 184	44.2	0.1	46.5	0.9	6.6	1.6	0.1
Städerna	3 239	49.5	0.2	40.3	1.5	6.5	2.0	—
Hela riket	7 423	46.5	0.1	43.8	1.2	6.6	1.8	0.0

Det i denna tablå redovisade antalet understödsfall är något lägre än motsvarande antal vårdtagare i tab. V, emedan det förekommit, att två och någon gång tre eller flera personer tillhörande samma familj under året varit intagna på fattigvårdsanstalt. Emellertid ligger det i sakens natur, att det stora flertalet eller, som tablåen utvisar, omkring 90 % av de understödsfall, i vilka hjälp lämnats i form av vård på ålderdomshem och liknande anstalter, utgöres av ensamstående män och kvinnor. På landsbygden voro de ensamma männen något färre, i städerna däremot avsevärt talrikare än de ensamma kvinnorna. Endast omkring 8 % av understödsfallen tillhörde familjetypen gifta par, och av dessa hade endast omkring $\frac{1}{4}$ minderåriga barn. Det bör måhända påpekas, att i sistnämnda fall i regel icke barnen utan endast fadern eller modern vistats på fattigvårdsanstalt. I det fåtal fall, då ensamma män eller ensamma kvinnor med barn varit intagna på fattigvårdsanstalt, ha de ofta vistats där tillsammans med barnen, vilka då räknats som vårdtagare. Det synes dock utan undantag ha varit fråga om helt tillfällig vård, tills man hunnit ordna för dem på annat sätt. Detsamma gäller de sällsynta fall, då ensamma barn varit intagna på fattigvårdsanstalt.

Tab. V. Vårdtagare på fattigvårdsanstalt fördelade på män, kvinnor och barn.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Tilläggs pensionärer				Övriga understödstagare				Samtliga understödstagare			
	Antal vårdtagare (1/5)	Därav, i %			Antal vårdtagare (1/5)	Därav, i %			Antal vårdtagare (1/5)	Därav, i %		
		m.	kv.	barn		m.	kv.	barn		m.	kv.	barn
<i>Landsbygden</i>	3 668	48.3	51.5	0.2	623	46.4	47.0	6.6	4 291	48.0	50.9	1.1
Mälarlän	780	48.2	51.8	—	95	34.7	65.3	—	875	46.7	53.3	—
Östra Götaland	651	49.3	50.2	0.5	62	40.3	54.9	4.8	713	48.5	50.6	0.9
Skåne, Blekinge och Halland	525	48.2	51.6	0.2	85	45.9	36.5	17.6	610	47.9	49.5	2.6
Bohuslän och Vänern	693	44.6	55.1	0.3	109	47.7	46.8	5.5	802	45.0	54.0	1.0
Dalarna och Norrland	1 019	50.2	49.7	0.1	272	51.5	42.3	6.2	1 291	50.5	48.1	1.4
Jordbrukskommuner	604	47.2	52.6	0.2	101	34.6	51.5	13.9	705	45.4	52.5	2.1
Skogskommuner	123	56.9	43.1	—	25	72.0	24.0	4.0	148	59.4	39.9	0.7
Blandade kommuner	1 444	49.8	50.1	0.1	209	44.0	51.2	4.8	1 653	49.0	50.3	0.7
Industrikommuner	421	46.6	53.4	—	110	47.3	47.3	5.4	531	46.7	52.2	1.1
Övriga kommuner	1 076	46.6	53.0	0.4	178	51.7	42.7	5.6	1 254	47.3	51.5	1.2
<i>Städerna</i>	2 382	51.3	48.3	0.4	936	60.6	35.1	4.3	3 318	54.0	44.6	1.4
Stockholm	497	52.3	46.1	1.6	343	65.9	28.9	5.2	840	57.9	39.0	3.1
Göteborg	319	57.7	42.3	—	110	72.7	27.3	—	429	61.5	38.5	—
Malmö	84	47.6	52.4	—	32	56.3	43.7	—	116	50.0	50.0	—
Övriga städer över 30 000 inv.	590	49.2	50.8	—	215	54.9	40.9	4.2	805	50.7	48.2	1.1
Städer under 30 000 inv.	892	50.3	49.7	—	236	53.0	41.5	5.5	1 128	50.9	48.0	1.1
<i>Hela riket</i>	6 050	49.5	50.3	0.2	1 559	54.9	39.9	5.2	7 609	50.6	48.1	1.3

Någon fördelning av vårdtagarna efter ålder kan icke göras på grundval av föreliggande uppgifter men väl av vårdfallen efter hemortsrättsledarens ålder. Sistnämnda fördelning torde dock i stort sett ansluta sig till den förra, då vårdtagarna enligt det föregående till 90 % utgöras av ensamstående vårdtagare. En översikt av vårdfallens fördelning efter huvudpersonens ålder lämnas i följande tablå, vilken grundar sig på den representativa undersökningen:

Vård på fattigvårdsanstalt	Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav antal fall, i %, där försörjaren var i åldern									
		-16 år	16-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	60-67 år	67-75 år	75-80 år	80- år	
1. <i>Understödstagare med till- läggspension.</i>											
Landsbygden	3 590	—	1.1	2.5	5.0	9.0	9.2	19.4	16.7	37.1	
Städerna ¹	1 860	—	1.9	4.5	7.5	10.6	11.2	20.1	18.0	26.2	
Hela riket ¹	5 450	—	1.3	3.2	5.8	9.6	9.9	19.7	17.1	33.4	
2. <i>Övriga understödstagare.</i>											
Landsbygden	594	0.5	11.8	8.8	9.9	17.4	18.5	10.9	8.1	14.1	
Städerna ¹	576	—	10.1	10.9	14.1	22.7	19.1	10.8	5.4	6.9	
Hela riket ¹	1 170	0.3	10.9	9.8	12.0	20.0	18.8	10.8	6.8	10.6	
3. <i>Samtliga understödstagare.</i>											
Landsbygden	4 184	0.1	2.6	3.4	5.7	10.2	10.6	18.2	15.4	33.8	
Städerna ¹	2 436	—	3.8	6.0	9.1	13.5	13.1	17.9	15.0	21.6	
Hela riket ¹	6 620	0.0	3.0	4.4	6.9	11.4	11.5	18.1	15.3	29.4	

¹ Utom Stockholm.

Tab. X. Antal vårdtagare samt vårdens varaktighet och värde på fattigvårdsanstalter år 1943, länsvis.

L ä n	Landsbygd			Städer			Landsbygd o. städer		
	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.
Stockholms stad	—	—	—	4 190	262	6·18	4 190	262	6·18
Stockholms län . .	1 207	293	2·66	520	239	2·61	1 727	277	2·65
Uppsala » . .	526	296	2·40	303	263	3·24	829	284	2·68
Södermanlands » . .	929	305	2·38	447	265	3·57	1 376	292	2·73
Östergötlands » . .	1 425	296	2·44	1 251	226	4·29	2 676	263	3·18
Jönköpings » . .	536	329	2·85	323	241	3·45	859	296	2·69
Kronobergs » . .	681	298	2·16	149	253	4·46	830	289	2·53
Kalmar » . .	1 103	293	2·17	333	243	2·59	1 436	282	2·25
Gotlands » . .	101	300	2·00	69	230	2·96	170	272	2·33
Blekinge » . .	658	286	2·27	347	241	4·52	1 005	271	2·96
Kristianstads » . .	780	295	2·48	189	198	4·81	969	276	2·80
Malmöhus » . .	1 042	307	2·42	1 873	254	2·47	2 915	273	2·45
Hallands » . .	533	318	2·28	408	266	3·01	941	295	2·56
Göteborgs o. Bohus » . .	794	294	2·26	2 457	297	2·57	3 251	296	2·49
Älvsborgs » . .	1 158	303	2·45	504	261	3·11	1 662	290	2·63
Skaraborgs » . .	879	302	2·20	312	261	2·76	1 191	291	2·33
Värmlands » . .	1 413	276	2·49	402	230	2·80	1 815	265	2·55
Örebro » . .	1 048	260	2·38	443	251	3·73	1 491	257	2·77
Västmanlands » . .	719	282	2·55	431	240	3·84	1 150	266	2·99
Kopparbergs » . .	1 284	254	2·88	151	236	2·66	1 435	252	2·86
Gävleborgs » . .	1 209	257	2·63	627	214	2·89	1 836	242	2·71
Västernorrlands » . .	1 565	258	2·54	426	289	3·27	1 991	265	2·71
Jämtlands » . .	636	268	2·56	126	240	2·65	762	263	2·57
Västerbottens » . .	720	264	2·39	99	248	3·00	819	262	2·46
Norrbottens » . .	908	250	2·89	178	249	3·56	1 086	250	3·00
Hela riket 1943	21 854	284	2·46	16 558	257	3·88	38 412	272	3·04
1942	23 178	281	2·34	16 786	256	3·69	39 964	270	2·88

De högsta åldrarna äro självfallet starkt representerade bland vårdtagarna på fattigvårdsanstalterna, ojämförligt starkare än i hela understödsklientelet. I fråga om ungefär 63 % av samtliga vårdfall var huvudpersonen 67 år och däröver. Av tilläggs pensionärerna voro 70 % och av övriga understödstagare 28 % över denna ålder. Städernas vårdtagare voro i båda fallen något yngre än landsbygdens.

Antal vård dagar och vårdens värde. Enligt tab. X, som grundar sig på hela uppgiftsmaterialet, utgjorde den genomsnittliga vårdtiden under år 1943 för personer, som varit intagna på fattigvårdsanstalt, 272 dagar. Den var något längre på landsbygden än i städerna (284 mot 257 dagar). Rätt stora skillnader framträda mellan de olika länen. Vad landsbygden beträffar, uppges den kortaste genomsnittliga vårdtiden i Norrbottens (250 dagar), den längsta i Jönköpings län (329 dagar). För städernas vidkommande visar Kristianstads län det lägsta medeltalet (198 dagar) och Göteborgs och Bohus län det högsta (297 dagar).

Skilda omständigheter kunna tänkas medverka till dessa variationer. En viktig orsak torde vara att söka i det förhållandet, att ålderdomshemmen i olika omfattning emottaga för tillfällig försörjning personer med oregelbunden sysselsättning och utan ordnade hemförhållanden. I själva verket förekomma två olika typer av vårdtagare, nämligen å ena sidan de som äro varaktigt omhändertagna, å andra sidan de som endast tillfälligt söka sin tillflykt till fattigvårdsanstalterna. Detta kommer till synes i tab. Y, som visar hur, enligt det representativa materialet, vårdtagarna i olika landsdelar och kommungrupper fördelade sig efter antalet vårddagar under år 1943. Man finner, att endast ett fåtal personer hade en vårdtid, som ungefär motsvarade den genomsnittliga; i stället hade, om man ser till hela riket, tre femtedelar av antalet vårdtagare vistats hela året på fattigvårdsanstalt, medan för nära en femtedel vårdtiden ej översteg 3 månader. Av de sistnämnda torde det stora flertalet ha varit tillfälliga vårdtagare, ehuru givetvis även en del varaktigt omhändertagna kunna ha vårdats under så pass kort tid, nämligen sådana som avgått under året (genom döden eller på annat sätt) och sådana som tillkommit. Att den genomsnittliga vårdtiden var kortare i städerna än på landsbygden, förklaras av att proportionen av tillfälliga vårdtagare tydligen var högre i förra fallet, proportionen av varaktigt omhändertagna däremot lägre. På samma sätt torde de flesta olikheterna mellan respektive län kunna förklaras.

Den längsta vistelsetiden på ifrågavarande anstalter uppvisa helt naturligt tilläggs pensionärerna. Enligt tab. Y hade omkring 64 % av dem vistats där hela året. Motsvarande andel för övriga understödstagare utgör 44 %. I båda fallen uppvisar landsbygden procentuellt fler varaktigt omhändertagna vårdtagare än städerna. En stor del tillfälliga vårdtagare påträffas bland vårdtagare utan tilläggs pension, av vilka ungefär var tredje vistats på fattigvårdsanstalt högst 90 dagar. Bland tilläggs pensionärerna hade endast var sjunde vårdtagare en så kort vårdtid. Av landskommunerna kännetecknas — relativt sett — jordbrukskommunerna av ett stort antal varaktiga vårdtagare och få tillfälliga vårdtagare. I skogskommunerna och industrikommunerna voro däremot de varaktiga vårdfallen relativt färre än i övriga landskommuner och de tillfälliga vårdfallen talrikare, framför allt bland understödstagare utan tilläggs pension. En särställning gentemot den övriga landsbygden intaga landskommunerna i Dalarna och Norrland, där vårdtidens längd på kommunernas anstalter i allmänhet var väsentligt kortare än i andra landsdelar och närmast jämförlig med densamma i städerna.

Tab. 3 i tabellbilagan innehåller uppgifter angående det totala värdet av den vård, som lämnats på fattigvårdsanstalterna. Enligt den föreliggande redovisningen skulle för riket i dess helhet värdet av denna vård ha uppgått till nära 32 milj. kr. Landskommunerna ha redovisat ett sammanlagt belopp av cirka 15 milj. kr., och för städerna uppnår motsvarande summa till nära 17 milj. kr. Uppgifter för de särskilda länen och för de större städerna återfinnas i tabellen.

De uppgivna beloppen kunna icke betraktas som något exakt mått på kom-

Tab. Y. Vårdtagare på fattigvårdsanstalt, fördelade efter vårdtidens längd, inom olika landsdelar och kommuntyper.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Ensamma vårdtagare							Två el. flera vårdtagare ¹		Samtliga vårdtagare. Medeltal vård-dagar
	Antal (¹ / ₅)	Därav, i %, med en vård-tid av ----- dagar					Med-tal vård-dagar	Medeltal vård-dagar		
		1-89	90-179	180-269	270-360 o. där-över					
1. Understödstagare med till-läggspension.										
<i>Landsbygden</i>	3 515	12.7	8.0	6.1	7.6	65.6	292	153	270	291
Mälarlän	748	12.8	8.4	5.0	7.2	66.6	292	32	307	293
Östra Götaland	622	10.1	7.1	6.1	8.0	68.7	302	29	287	302
Skåne, Blekinge och Halland	493	11.3	7.7	5.1	6.5	69.4	300	32	215	294
Bohuslän och Vänerlän	670	9.1	6.7	4.8	5.7	73.7	310	23	239	308
Dalarna och Norrland	982	17.3	9.3	8.5	9.5	55.4	270	37	292	271
Jordbrukskommuner	574	10.6	8.7	5.2	7.5	68.0	299	30	302	299
Skogskommuner	121	22.3	9.9	5.0	7.4	55.4	257	2	365	259
Blandade kommuner	1 393	12.6	6.9	6.1	7.3	67.1	295	51	264	294
Industrikommuner	411	13.4	7.5	7.1	7.3	64.7	290	10	271	290
Övriga kommuner	1 016	12.6	9.0	6.5	8.2	63.7	289	60	256	288
<i>Städerna</i>	2 302	15.7	8.7	6.3	7.7	61.6	280	80	268	279
Stockholm	467	13.1	11.1	8.8	8.3	58.7	280	30	229	277
Göteborg	317	10.4	5.7	4.1	10.7	69.1	309	2	365	309
Malmö	84	20.2	7.2	4.8	7.1	60.7	271	—	—	271
Övr. städer över 30 000 inv.	580	18.1	7.7	7.1	9.0	58.1	273	10	297	273
Städer under 30 000 inv.	854	17.0	9.2	5.5	5.5	62.8	276	38	282	276
<i>Hela riket</i>	5 817	13.9	8.3	6.2	7.6	64.0	288	233	239	287
2. Övriga understödstagare.										
<i>Landsbygden</i>	588	30.2	8.8	6.5	4.3	50.2	233	35	114	226
Mälarlän	95	25.2	7.4	4.2	7.4	55.8	257	—	—	257
Östra Götaland	59	18.6	10.2	5.1	3.4	62.7	270	3	47	259
Skåne, Blekinge och Halland	73	29.6	7.0	8.5	1.4	53.5	239	12	76	215
Bohuslän och Vänerlän	109	24.5	9.4	8.5	4.7	52.9	251	—	—	251
Dalarna och Norrland	252	37.4	9.2	6.4	5.6	41.4	206	20	146	202
Jordbrukskommuner	86	23.5	10.6	4.7	7.1	54.1	252	15	83	227
Skogskommuner	25	24.0	8.0	12.0	4.0	52.0	249	—	—	249
Blandade kommuner	205	29.6	9.8	8.4	3.9	48.3	231	4	140	229
Industrikommuner	100	40.0	6.0	4.0	3.0	47.0	210	10	150	205
Övriga kommuner	172	29.6	8.3	5.9	6.5	49.7	237	6	113	232
<i>Städerna</i>	874	35.1	9.7	7.1	7.1	41.0	212	62	52	201
Stockholm	311	21.6	9.6	9.0	7.1	52.7	256	32	55	237
Göteborg	110	25.5	12.7	10.9	8.2	42.7	234	—	—	235
Malmö	32	50.0	6.3	—	3.1	40.6	177	—	—	177
Övr. städer över 30 000 inv.	199	55.6	10.6	4.0	6.1	23.7	145	16	60	139
Städer under 30 000 inv.	222	38.3	8.1	6.3	8.1	39.2	203	14	38	173
<i>Hela riket</i>	1 462	33.1	9.3	6.9	6.3	44.4	220	97	56	211
3. Samtliga understödstagare.										
<i>Landsbygden</i>	4 103	15.2	8.1	6.2	7.2	63.3	284	188	241	282
Män	1 987	14.3	8.7	6.0	7.4	63.6	.	80	.	.
Kvinnor	2 093	15.7	7.6	6.4	7.1	63.2	.	87	.	.
<i>Städerna</i>	3 176	21.0	9.0	6.6	7.5	55.9	262	142	112	257
Män	1 259	21.9	7.3	5.6	7.5	57.7	.	28	.	.
Kvinnor	1 123	22.7	9.5	6.1	7.6	54.1	.	39	.	.
<i>Hela riket</i>	7 279	17.7	8.5	6.3	7.4	60.1	274	330	286	271

¹ Tillhörande samma familj.

munernas kostnader för vården på fattigvårdsanstalterna. Endast i undantagsfall torde uppgiftslämnarna haft tillgång till eller uppgjort några mera ingående kostnadskalkyler, innefattande bl. a. beräkningar av de fasta kostnaderna för anstaltsvården o. dyl. Det torde f. ö. i många fall vara svårt att ur kommunernas räkenskaper särskilja de utgifter, som uteslutande hänföra sig till fattigvårdsanstalterna och deras verksamhet. Sannolikt ha därför likasom under tidigare år uppgifterna angående vårdens värde grundats på mer eller mindre summariska uppskattningar av kostnaden per vård dag. Ofta torde man härvidlag ha rättat sig efter de inackorderingsavgifter, som krävas av icke-understödstagare, och stundom även efter den av Kungl. Maj:t fastställda taxan för avräkning av fattigvårdskostnader mellan kommunerna.

I tab. X meddelas de genomsnittliga belopp för kostnaden per vård dag, som kunna räknas fram på grundval av de föreliggande uppgifterna angående vårdens värde och antalet vård dagar. Denna genomsnittskostnad var 2.46 kr. på landsbygden och 3.88 kr. i städerna. I båda fallen har den redovisade dagskostnaden sedan föregående år ökat med cirka 5 %.

Vad landsbygden beträffar, finner man den lägsta genomsnittskostnaden i Gotlands län (2.00 kr.), den högsta i Norrbottens län (2.89 kr.). För städernas vidkommande äro variationerna ännu större. Sålunda uppgick den beräknade vårdkostnaden per dag till 2.47 kr. i Malmöhus läns städer, medan motsvarande belopp för Stockholms stad utgjorde 6.18 kr. Tydligt bero dessa skillnader i viss utsträckning på att olika principer tillämpats vid beräkningen av vårdens värde. En undersökning av dagskostnaden på ålderdomshem i olika dyrtorsgrupper verkställdes i 1941 års fattigvårdsberättelse, till vilken hänvisas.

IX. Vård på sjukvårdsanstalt.

Antal vårdtagare m. m. Antalet personer, för vilka fattigvårdsstyrelserna under år 1943 helt eller delvis bekostade en längre eller kortare tids vistelse på sjukvårdsanstalter, uppgick i runt tal till 68 000. De redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 3 i tabellbilagan. Deras fördelning på män, kvinnor och barn samt olika lokala områden framgår av efterföljande tablå.

Landsdelar	Antal vårdtagare				Ökning el. minskning sedan 1942	
	Män	Kvinnor	Barn	Summa	Antal	%
Landsbygden	20 210	18 656	3 949	42 815	— 3 523	— 7.6
Mälardalens län	3 436	3 343	542	7 321	— 791	— 9.8
Östra Götaland	3 402	3 151	538	7 091	— 513	— 6.7
Skåne, Blekinge och Halland	2 609	2 408	490	5 507	— 300	— 5.2
Bohuslän och Västmanland	3 393	3 329	523	7 245	— 536	— 6.9
Dalarna och Norrland	7 370	6 425	1 856	15 651	— 1 383	— 8.1
Städerna	10 999	11 785	2 143	24 927	— 3 099	— 11.1
Stockholm	3 400	3 605	405	7 410	— 1 905	— 20.5
Göteborg	1 702	1 807	527	4 036	— 558	— 12.1
Malmö	372	369	187	928	— 445	— 32.4
Övriga städer över 30 000 inv.	1 599	1 672	264	3 535	— 241	— 6.4
Städer under 30 000 inv.	3 926	4 332	760	9 018	+ 50	+ 0.5
Hela riket	31 209	30 441	6 092	67 742	— 6 622	— 8.9

Tab. Z. Vårdtagare på sjukvårdsanstalter fördelade på män, kvinnor och barn.
Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Tilläggs- pensionärer				Övriga understödstagare				Samtliga understödstagare			
	Antal vård- tagare (¹ / ₅)	Därav, i %,			Antal vård- tagare (¹ / ₅)	Därav, i %,			Antal vård- tagare (¹ / ₅)	Därav, i %,		
		män	kv.	barn		män	kv.	barn		män	kv.	barn
Landsbygden	4 567	53·6	44·9	1·5	4 122	43·0	40·6	16·4	8 689	48·5	42·9	8·6
Mälardalen	805	51·7	47·7	0·6	682	42·8	41·1	16·1	1 490	47·7	44·6	7·7
Östra Götaland	839	53·8	45·5	0·7	630	39·7	43·2	17·1	1 469	47·7	44·5	7·8
Skåne, Blekinge och Halland	673	53·2	45·5	1·3	482	38·6	37·8	23·6	1 155	47·1	42·8	10·6
Bohuslän och Västergötland	793	54·5	44·4	1·1	687	38·4	45·9	15·7	1 480	47·0	45·1	7·9
Dalarna och Norrland	1 454	54·1	43·1	2·8	1 641	47·5	38·1	14·4	3 095	50·6	40·4	9·0
Jordbrukskommuner	747	54·7	43·0	2·3	647	38·3	41·4	20·3	1 394	47·1	42·3	10·6
Skogskommuner	186	62·3	33·9	3·8	299	36·1	38·1	25·8	485	46·2	36·5	17·3
Blandade kommuner	1 778	53·3	45·3	1·4	1 430	48·1	40·3	11·6	3 208	50·9	43·0	6·1
Industrikommuner	571	53·9	44·7	1·4	654	42·7	41·0	16·3	1 225	47·9	42·7	9·4
Övriga kommuner	1 285	51·8	47·2	1·0	1 092	41·1	40·9	18·0	2 377	46·9	44·3	8·8
Städerna	2 245	49·8	48·9	1·3	2 755	40·8	43·5	15·7	5 000	44·8	45·9	9·3
Stockholm	687	48·6	51·0	0·4	795	43·5	46·7	9·8	1 482	45·9	48·6	5·5
Göteborg	321	43·9	53·6	2·5	428	38·0	37·1	24·9	819	40·3	43·6	16·1
Malmö	41	31·7	65·9	2·4	143	36·3	35·7	28·0	184	35·3	42·4	22·3
Övriga städer över 30 000 inv.	351	49·0	49·9	1·1	406	44·1	43·1	12·8	757	46·4	46·2	7·4
Städer under 30 000 inv.	845	54·2	44·3	1·5	913	39·1	45·6	15·3	1 758	46·4	44·9	8·7
Hela riket	6 812	52·3	46·2	1·5	6 877	42·1	41·8	16·1	13 689	47·2	44·0	8·8

Antalet understödstagare på sjukvårdsanstalterna har minskat avsevärt i såväl landskommunerna som städerna sedan år 1942. Nedgången är större än den, som samtidigt ägt rum i hela antalet understödstagare vid fattigvården.

Vårdtagarnas fördelning på män, kvinnor och barn inom olika lokala områden och inom skilda kategorier av understödstagare framgår av tab. Z, vilken grundar sig på det representativa materialet. I hela riket voro de manliga och kvinnliga vårdtagarna nästan lika många; på landsbygden voro männen dock något flera (48 %) än kvinnorna (43 %). I landskommunerna voro emellertid männen övertaliga endast bland tilläggspensionärerna, av vilka 54 % voro män och 45 % kvinnor. Särskilt framträdande var denna större andel av män bland tilläggspensionärerna i Dalarna och Norrland, framför allt i skogskommunerna. Vad gäller övriga vårdtagare förefinnas inga större skillnader mellan landsbygd och städer samt mellan olika landsdelar och kommuntyper i avseende på förekomsten av män och kvinnor bland vårdtagarna på ifrågasvarande anstalter. Endast var tionde vårdtagare utgjordes av barn. Barnen voro alltså väsentligt färre bland vårdtagarna på sjukvårdsanstalterna än bland understödstagarna överhuvud, av vilka flera än $\frac{1}{4}$ voro minderåriga. Trots det större barnantalet bland understödstagarna på landsbygden var andelen barn bland vårdtagarna icke större där än i städerna. Bland understödstagare utan tilläggspension utgjorde barnen 16 % av samtliga vårdtagare, på landsbygden 17 % och i städerna 16 %. Den största andelen barn förefanns bland denna kategori vårdtagare i Malmö (28 %).

De familjer, som erhållit fattigvårdsstyrelsernas hjälp för vård av någon familjemedlem på sjukvårdsanstalt, fördela sig på familjetyper såsom framgår av följande tablå, vilken grundar sig på den representativa undersökningen.

Vård på sjukvårdsanstalt	Antal under- stöds- fall (¹ / ₆)	Därav, i %, tillhörande familjetypen							
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		en- sam- ma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
1. Understödsdagare med tilläggs pension.									
Landsbygden	4 528	43·8	0·2	36·2	1·5	12·2	6·1	—	
Städerna	2 229	41·6	0·2	42·5	2·1	9·0	4·6	—	
Hela riket	6 757	43·1	0·2	38·3	1·7	11·1	5·6	—	
2. Övriga understödsdagare.									
Landsbygden	3 926	27·4	0·7	21·6	5·7	11·6	32·3	0·7	
Städerna	2 597	23·0	0·6	27·7	9·0	10·3	24·0	0·4	
Hela riket	6 523	27·6	0·7	24·0	7·0	11·1	29·0	0·6	
3. Samtliga understödsdagare.									
Landsbygden	8 454	36·2	0·5	29·4	3·4	11·9	18·3	0·3	
Städerna	4 826	34·3	0·4	34·5	5·8	9·7	15·1	0·2	
Hela riket	13 280	35·5	0·4	31·3	4·3	11·1	17·1	0·3	

Här liksom i fråga om vården på fattigvårdsanstalter är antalet redovisade understödsfall något mindre än antalet vårdtagare, enär det emellanåt förekommit att två eller flera personer tillhörande samma familj under året varit intagna på sjukvårdsanstalt. Den i tablån återgivna fördelningen efter familjetyp skiljer sig av naturliga skäl betydligt från motsvarande fördelning bland de understödsdagare, som erhållit hjälp i form av vård på fattigvårdsanstalt. Den överensstämmer däremot i stort sett rätt väl med motsvarande fördelning bland samtliga understödsfall (jfr tab. C). Likväl äro bland sjukvårdsfallen ensamma män utan barn företrädda i något större omfattning (36 % mot 28 %), medan ensamma kvinnor utan barn äro företrädda i något mindre omfattning (31 % mot 38 %). Barnfamiljernas andel av samtliga understödsfall, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt, var i stort sett densamma som inom hela understöds klientelet. Det torde emellertid i övervägande grad varit föräldrarnas sjukvård, som föranlett dessa familjers fattigvårdsbehov, alldenstund barnen enligt det föregående utgjorde en tre gånger mindre andel bland vårdtagarna på sjukvårdsanstalterna än bland understödsdagarna överhuvud.

Fördelningen av vårdfallen på sjukvårdsanstalterna efter huvudpersonens ålder framgår i stora drag av efterföljande sammanställning, grundad på den representativa undersökningen.

Det utmärkande för åldersfördelningen bland vårdfallen på nu ifrågavarande anstalter är, att de arbetsföra åldrarna äro väsentligt talrikare representerade än inom hela understöds klientelet. Åldrarna under 60 år omfatta sålunda cirka 76 % av vårdfallen i det förra fallet mot 54 % av understödsfallen i det senare. Detta gäller såväl landsbygd som städer. Särskilt bland tilläggs pension-

Vård på sjukvårdsanstalt	Antal under- stöds- fall (1/2)	Därav antal fall, i %, där försörjaren var i åldern									
		-16 år	16-20 år	20-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	60-67 år	67-75 år	75-80 år	80- år
1. <i>Understödstagare med tilläggs- pension.</i>											
Landsbygden	4 528	0·1	14·8	16·0	18·4	16·8	10·6	13·2	5·4	4·7	
Städerna ¹	1 543	—	14·8	15·2	16·9	16·3	11·5	14·4	6·5	4·4	
Hela riket ¹	6 071	0·1	14·8	15·8	18·0	16·7	10·9	13·5	5·6	4·6	
2. <i>Övriga understödstagare.</i>											
Landsbygden	3 926	0·9	30·0	20·7	20·1	15·6	8·1	3·2	0·7	0·7	
Städerna ¹	1 828	0·3	33·2	22·3	18·3	15·5	6·9	2·5	0·5	0·5	
Hela riket ¹	5 754	0·7	31·0	21·2	19·5	15·6	7·7	3·0	0·7	0·6	
3. <i>Samtliga understödstagare.</i>											
Landsbygden	8 454	0·5	21·9	18·2	19·2	16·2	9·5	8·5	3·2	2·8	
Städerna ¹	3 371	0·1	24·8	19·1	17·7	15·9	9·0	7·9	3·2	2·3	
Hela riket ¹	11 825	0·4	22·7	18·5	18·7	16·1	9·3	8·4	3·2	2·7	

närerna skiljer sig åldersfördelningen bland vårdfallen på sjukvårdsanstalterna starkt från densamma bland samtliga understödsfall inom pensionärsgruppen. Äldrarna under 60 år voro, relativt sett, cirka dubbelt så talrika i förra fallet (65 %) som i det senare (31 %). Bland övriga understödstagare äro skillnaderna mindre, men även inom denna kategori av understödstagare voro sjukvårdsfallen relativt talrikare under 60 år (88 %) än samtliga understödsfall inom gruppen (83 %).

Antal vårddagar och vårdens värde. Enligt tab. Å, som grundar sig på hela uppgiftsmaterialet, utgjorde den genomsnittliga vårdtiden för samtliga på sjukvårdsanstalt intagna understödstagare 174 dagar (på landsbygden 190 dagar, i städerna 148 dagar). Vad landsbygden beträffar, företer Gävleborgs län den kortaste genomsnittliga vårdtiden, nämligen 126 dagar, medan den längsta, 275 dagar, återfinnes i Malmöhus län. Vad städerna beträffar, intar Göteborgs och Bohus län en särställning med en genomsnittlig vårdtid av endast 83 dagar. Detta beror emellertid på speciella förhållanden, som synas råda i Göteborg. Vårdtiden i medeltal utgjorde i Göteborg sålunda, 73 dagar mot 165 dagar i länets övriga städer.² Den längsta medelvårdtiden för städernas vidkommande finner man i Jönköpings län (205 dagar). Variationerna i den genomsnittliga vårdtiden sammanhänka förmodligen främst med olikheter i fråga om fattig-sjukvårdens organisation, förekomsten av anstalter för specialvård o. dyl.

Understödklientelet på sjukvårdsanstalterna är liksom fattigvårdsanstalternas klientel mycket ojämnt fördelat i fråga om vårdtidens längd. Vårdtagarna kunna även här i stort sett uppdelas på två typer, å ena sidan tillfälliga och å den andra varaktiga vårdfall. Detta framgår av tab. Å, som visar, att drygt

¹ Utom Stockholm.

² I rikets samtliga städer utom Göteborg uppgick den genomsnittliga vårdtiden till 162 dagar, i samtliga städer inklusive Göteborg till 148 dagar (enligt tab. Å).

Tab. Å. Antal vårdtagare samt vårdens varaktighet och värde på sjukvårdsanstalter år 1943, länsvís.

L ä n	Landsbygd			Städer			Landsbygd o. städer		
	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårddag kr.
Stockholms stad	—	—	—	7 410	157	2·58	7 410	157	2·58
Stockholms län	2 445	167	1·79	1 136	141	1·81	3 581	158	1·79
Uppsala	938	226	1·70	346	175	1·80	1 284	213	1·72
Södermanlands	1 371	214	1·66	633	173	1·68	2 004	201	1·67
Östergötlands	1 997	194	1·70	1 334	152	1·76	3 331	177	1·72
Jönköpings	1 056	220	1·97	615	205	1·80	1 671	214	1·91
Kronobergs	1 316	215	1·74	167	110	1·62	1 483	210	1·73
Kalmar	2 233	180	1·79	638	167	1·74	2 871	177	1·78
Gotlands	489	228	1·72	156	148	1·71	645	208	1·71
Blekinge	1 358	182	1·59	360	191	1·52	1 718	184	1·58
Kristianstads	1 814	225	1·54	402	165	1·84	2 216	214	1·58
Malmöhus	1 586	275	1·64	1 726	172	1·84	3 312	221	1·72
Hallands	749	230	1·69	326	155	1·69	1 075	208	1·69
Göteborgs o. Bohus	1 477	220	1·65	4 524	83	2·00	6 001	117	1·84
Älvsborgs	1 920	221	1·61	987	141	2·02	2 907	194	1·71
Skaraborgs	1 645	197	1·86	620	136	1·75	2 265	180	1·84
Värmlands	2 203	190	1·49	469	178	1·69	2 672	187	1·52
Örebro	1 483	193	1·69	712	125	1·65	2 195	190	1·68
Västmanlands	1 084	213	1·60	438	126	1·68	1 522	210	1·62
Kopparbergs	2 625	187	1·58	298	185	1·75	2 923	187	1·59
Gävleborgs	2 858	126	1·76	608	154	1·85	3 466	131	1·78
Västernorrlands	3 333	162	1·64	359	153	1·69	3 692	161	1·65
Jämtlands	1 369	180	1·64	143	145	1·81	1 512	176	1·65
Västerbottens	2 129	180	1·61	176	157	1·69	2 305	178	1·62
Norrbottnens	3 337	154	1·44	344	185	1·62	3 681	157	1·46
Hela riket 1943	42 815	190	1·66	24 927	148	2·05	67 742	174	1·78
1942	46 338	182	1·64	28 026	137	2·02	74 364	165	1·76

$\frac{1}{3}$ av samtliga understödstagare hade vistats på sjukvårdsanstalterna praktiskt taget hela året, medan ungefär hälften hade erhållit sådan vård under kortare tid än tre månader. Andelen varaktigt vårdade understödstagare på sjukvårdsanstalter har under senare år ökat, vilket medfört att medelantalet vård dagar för understödstagare intagna på sjukvårdsanstalt ökat från 160 dagar år 1941 till 174 dagar år 1943. Det ligger i sakens natur, att de tillfälliga vårdtagarna äro långt talrikare företrädna på sjukvårdsanstalterna än på fattigvårdsanstalterna. Mellan tilläggspensionärer och övriga vårdtagare på sjukvårdsanstalterna förefinnes en väsentlig skillnad i avseende på vårdtidens längd. I förra fallet spela givetvis ålderdomssjukdomar, kroniska kroppssjukdomar o. dyl. en stor roll som orsak till sjukhusvistelsen, vilket gör att varaktig vård blir den förhärskande. Inom den andra kategorien av vårdtagare överväga synbarligen akuta sjukdomsfall, vilka föranleda endast en kortare sjukhusvistelse. Genomsnittliga vårdtiden var i senare fallet (109 dagar) knappt hälften mot i det förra (239 dagar). I städerna synas de tillfälliga vårdtagar-

Tab. Ä. Vårdtagare på sjukvårdsanstalter fördelade efter vårdtidens längd, inom olika landsdelar och kommuntyper.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Ensamma vårdtagare						Två el. flera vårdtagare ¹		Samtliga vårdtagare. Medeltal vård-dagar	
	Antal (1/2)	Därav, i %, med en vård-tid av dagar					Medel-tal vård-dagar	Antal (1/2)	Medel-tal vård-dagar	Medeltal vård-dagar
		1-89	90-179	180-269	270-359	360 o. där-över				
1. Understödstagare med till-läggspension.										
<i>Landsbygden</i>	4 489	27.7	6.3	4.7	3.0	58.3	249	78	136	247
Mälardalen	804	26.5	4.3	3.6	3.4	62.2	258	4	192	258
Östra Götaland	831	27.4	6.6	3.6	1.6	60.8	251	8	283	252
Skåne, Blekinge och Halland	658	18.7	4.5	5.0	4.0	67.8	282	15	163	280
Bohuslän och Vänerlän	780	27.3	6.9	4.2	2.7	58.9	252	13	73	249
Dalarna och Norrland	1 416	32.9	7.8	6.1	3.3	49.9	225	38	110	222
Jordbrukskommuner	732	24.9	5.0	4.8	2.9	62.4	263	15	158	261
Skogskommuner	180	32.6	7.2	4.9	3.9	51.4	231	6	30	225
Blandade kommuner	1 750	27.5	7.0	5.0	3.1	57.4	247	28	162	246
Industrikommuner	557	28.3	7.0	4.7	3.2	56.8	244	14	50	240
Övriga kommuner	1 270	28.6	5.7	4.3	2.6	58.8	248	15	188	247
<i>Städerna</i>	2 215	36.3	7.0	4.6	4.0	48.1	218	30	108	216
Stockholm	685	33.7	7.3	4.1	4.6	50.3	227	2	365	228
Göteborg	317	64.4	10.7	7.6	5.0	12.3	108	4	57	107
Malmö	41	56.1	2.5	2.4	2.4	36.6	166	—	—	—
Övriga städer över 30 000 inv.	345	28.1	4.1	4.6	3.2	60.0	251	6	170	250
Städer under 30 000 inv.	827	30.2	6.8	3.9	3.5	55.6	240	18	70	236
<i>Hela riket</i>	6 704	30.5	6.6	4.7	3.3	54.9	239	108	128	237
2. Övriga understödstagare.										
<i>Landsbygden</i>	3 775	61.0	12.7	6.4	3.1	16.8	119	347	60	114
Mälardalen	632	60.5	11.9	6.3	3.6	17.7	121	50	62	117
Östra Götaland	576	60.6	10.6	7.1	2.3	19.4	124	54	49	118
Skåne, Blekinge och Halland	447	56.1	13.0	5.4	3.1	22.4	137	35	84	133
Bohuslän och Vänerlän	624	56.7	12.0	6.3	2.7	22.3	135	63	68	129
Dalarna och Norrland	1 496	64.5	14.0	6.5	3.5	11.5	103	145	54	98
Jordbrukskommuner	595	59.6	10.3	6.1	2.9	21.1	130	52	40	123
Skogskommuner	267	61.6	13.2	9.4	4.1	11.7	112	32	86	109
Blandade kommuner	1 308	61.4	12.5	5.6	2.8	17.7	120	122	60	115
Industrikommuner	603	63.4	12.4	5.5	4.1	14.6	111	51	57	107
Övriga kommuner	1 002	59.6	14.3	7.4	2.8	15.9	117	90	63	112
<i>Städerna</i>	2 481	70.3	10.0	4.3	2.5	12.9	95	274	32	89
Stockholm	747	68.7	11.1	3.9	2.4	13.9	109	48	37	96
Göteborg	402	84.3	5.8	3.2	2.7	4.0	54	96	13	46
Malmö	115	77.4	6.9	0.9	2.6	12.2	82	28	31	72
Övriga städer över 30 000 inv.	377	62.1	10.9	6.6	2.1	18.3	118	29	39	113
Städer under 30 000 inv.	840	67.7	11.1	4.7	2.7	13.8	102	73	50	98
<i>Hela riket</i>	6 256	64.7	11.6	5.6	2.9	15.2	109	621	47	104
3. Samtliga understödstagare.										
<i>Landsbygden</i>	8 264	42.9	9.2	5.5	3.0	39.4	189	425	74	184
Män	4 039	37.7	8.6	4.8	3.1	45.8	—	79	—	—
Kvinnor	3 619	44.7	9.1	6.2	2.9	37.1	—	106	—	—
<i>Städerna</i>	4 696	54.3	8.6	4.4	3.2	29.5	153	304	39	146
Män	2 119	48.8	8.9	4.3	3.4	34.6	—	45	—	—
Kvinnor	2 128	54.0	8.5	4.7	3.3	29.5	—	75	—	—
<i>Hela riket</i>	12 960	47.0	9.0	5.1	3.1	35.8	176	729	59	170

¹ Tillhörande samma familj.

na i båda fallen på det hela taget vara något talrikare, relativt sett, än på landsbygden. Detta gäller även om man bortser från Göteborg. Likaså fanns det relativt flera tillfälliga vårdtagare bland kvinnorna än bland männen, både i städerna och på landsbygden. Bland de särskilda kommuntyperna kännetecknas skogskommunerna av relativt många tillfälliga vårdtagare och relativt få varaktiga vårdtagare. I jordbrukskommunerna voro däremot de tillfälliga vårdfallen relativt färre än i övriga landskommuner och de varaktiga vårdfallen talrikare.

Enligt tab. 3 i tabellbilagan uppgives det totala värdet av den vård, som understödstagarna under år 1943 erhållit på sjukvårdsanstalt, till över 21 milj. kr. Av denna summa kommo ungefär 13 milj. kr. på landsbygden och nära 8 milj. kr. på städerna. Dessa belopp motsvara dock på intet sätt de verkliga kostnaderna för sjukhusvården. De uppgivna kostnaderna äro i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter, som fattigvårdssamhällena erlægga till länslasarett och andra allmänna sjukvårdsanstalter. Följaktligen är även det genomsnittliga värdet per vårddag ganska lågt. Det uppgick enligt tab. Å på landsbygden till 1.66 kr. och i städerna till 2.05 kr. Det har i förra fallet ökat med 1 % sedan år 1942 och i det senare med ungefär 2 %.

X. Hemunderstöd.

Antal understödsfall m. m. Antalet familjer, som av fattigvårdsstyrelserna lämnats understöd i hemmet kontant eller in natura under år 1943, redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 4 i tabellbilagan. De utgjorde drygt 148 000, varav 76 000 på landsbygden och 72 000 i städerna. I jämförelse med föregående år har deras antal undergått vissa förändringar, vilka i huvudsak framgå av de uppgifter från den representativa undersökningen, som sammanställts i tab. Ö. I hela riket har antalet understödsfall med hemunderstöd minskat sedan år 1942 med 9 %, på landsbygden med cirka 10 % och i städerna med ungefär 9 %. Antal hemunderstödda familjer visar sålunda en starkare nedgång än hela antalet understödsfall vid fattigvården (se sid. 17).

De hemunderstödda familjernas fördelning på olika familjetyper, vilken återgives i tab. Aa, skiljer sig från motsvarande fördelning inom fattigvårds-klientelet i dess helhet (jfr tab. C), särskilt därigenom att ensamma personer utan barn inom den förstnämnda gruppen av understödsfall äro företrädade i relativt mindre omfattning än vad fallet är bland samtliga understödsfall. Detta gäller främst de ensamma männen utan barn (19 % mot 28 %), medan skillnaden är obetydlig vad kvinnor utan barn beträffar (ungefär 39 % i båda fallen). Andelen gifta par med barn är däremot något större bland understödsfallen med hemunderstöd än bland samtliga understödsfall (18 % mot ungefär 15 %); detsamma gäller ensamma kvinnor med barn (knappt 9 % mot något över 6 %) samt i någon mån gifta par utan barn (14 % mot 12 %).

Tab. Ö. Antal understödsfall med hemunderstöd åren 1943 och 1942.

Representativa undersökningen.

Landsdelar	Antal hemunderstödda familjer (1/3)		Ökning el. minskning sedan 1942 %
	1943	1942	
<i>Landsbygden</i>	15 341	16 968	— 9.6
Mälarlän	2 977	3 556	— 16.3
Östra Götaland	2 041	2 223	— 8.2
Skåne, Blekinge och Halland	1 730	1 867	— 7.3
Bohuslän och Västmanland	2 353	2 453	— 4.1
Dalarna och Norrland	6 240	6 869	— 9.2
Jordbrukskommuner	1 530	1 762	— 13.2
Skogskommuner	534	584	— 8.6
Blandade kommuner	5 026	5 493	— 8.5
Industrikommuner	3 293	3 889	— 15.3
Övriga kommuner	4 958	5 240	— 5.4
<i>Städerna</i>	14 447	15 906	— 9.2
Stockholm	4 087	4 601	— 11.2
Göteborg	2 240	2 555	— 12.3
Malmö	837	893	— 6.3
Övriga städer	7 283	7 857	— 7.3
<i>Hela riket</i>	29 788	32 874	— 9.4

Ensamma kvinnor utan barn utgöra den talrikast företrädde familjetypen bland tilläggs pensionärerna med hemunderstöd (52 %), liksom fallet är inom understödsklientelet i dess helhet bland pensionärerna (49 %). De voro relativt flera i städerna (58 %) än på landsbygden (48 %). Stockholms stad uppvisar den högsta frekvensen av ensamma kvinnor utan barn (62 %) inom denna kategori av understödstagare och skogskommunerna den lägsta (38 %). De ensamma manliga pensionärerna äro mindre än hälften så många (22 %) som de kvinnliga. — Bland understödstagare utan tilläggs pension voro de flesta understödsfall med hemunderstöd gifta par med barn (33 %). Av dessa fanns det relativt flera på landsbygden (37 %) än i städerna (29 %). Även inom denna kategori voro de ensamma kvinnorna utan barn något flera (24 %) än de ensamma männen utan barn (16 %). Barnfamiljerna (inräknat ensamma barn) utgjorde mer än hälften av samtliga hemunderstödsfall inom denna kategori av understödstagare, i landskommunerna 58 % och i städerna drygt 46 %. I Dalarna och Norrland är motsvarande procenttal 60 % och i skogskommunerna icke mindre än 67 %.

Antalet personer i de familjer, som åtnjutit hemunderstöd, utgjorde i det representativa materialet 58 253 och kunna beräknas ha varit inalles fem gånger så många, d. v. s. i runt tal 291 000. Av nedanstående tablå framgår det på

Hemunderstöd	Antal personer med hemunderstöd				D:o, i %, av samtliga till fattigvårdsstatistiken redovisade			
	Vuxna		Barn	Samtliga	Vuxna		Barn	Samtliga
	män	kvinnor			män	kv.		
1. Understödstagare med tilläggs-pension.								
Landsbygden	22 500	34 000	8 400	64 900	52	74	76	64
Städerna	14 500	27 900	3 200	45 600	60	83	87	74
Hela riket	37 000	61 900	11 600	110 500	55	78	79	68
2. Övriga understödstagare.								
Landsbygden	19 200	27 200	49 000	95 400	55	53	75	63
Städerna	21 200	30 100	33 500	84 800	72	73	89	78
Hela riket	40 400	57 300	82 500	180 200	63	62	80	69
3. Samtliga understödstagare.								
Landsbygden	41 700	61 200	57 400	160 300	53	63	75	64
Städerna	35 700	58 000	36 700	130 400	67	77	88	77
Hela riket	77 400	119 200	94 100	290 700	59	69	80	69

motsvarande sätt beräknade antalet vuxna män och kvinnor samt barn, vilka kommit i åtnjutande av hemunderstöd, dels på landsbygden och dels i städerna.

Med avseende på hemortsrättsledarens ålder förete de hemunderstödda familjerna den fördelning, som framgår av tab. Ab. Åldersfördelningen skiljer sig på det hela taget icke i någon mera väsentlig grad från densamma inom hela fattigvårds-klientelet (jfr sid. 27). Dock synas bland tilläggs pensionärerna åldrarna över 60 år och bland övriga understödstagare åldrarna 30—60 år vara något talrikare representerade bland de hemunderstödda än bland under-

Tab. Aa. Familjer i vilka en eller flera personer åtnjutit hemunderstöd, fördelade på familjetyper.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal under- stöds- fall ($\frac{1}{2}$)	Därav, i %, tillhörande familjetyper						en- sam- ma barn
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
1. Understödstagare m. tilläggs-pension.								
<i>Landsbygden</i>	8 898	23·2	0·4	47·8	1·6	19·8	7·2	—
Mälardalen	1 907	23·3	0·3	47·7	1·2	23·1	4·4	—
Östra Götaland	1 278	20·3	0·4	49·3	1·3	20·9	7·8	—
Skåne, Blekinge och Halland	1 132	23·2	0·1	51·2	1·9	17·2	6·4	—
Bohuslän och Västmanland	1 463	23·0	0·5	52·1	1·6	16·7	6·1	—
Dalarna och Norrland	3 118	24·3	0·7	44·0	1·8	19·6	9·6	—
Jordbrukskommuner	888	24·2	0·4	47·5	2·7	16·2	9·0	—
Skogskommuner	256	30·1	0·8	38·3	3·1	18·3	9·4	—
Blandade kommuner	2 919	23·4	0·5	46·9	1·5	19·0	8·7	—
Industrikommuner	1 846	21·9	0·3	49·0	1·3	22·6	4·9	—
Övriga kommuner	2 989	22·9	0·4	48·8	1·4	19·9	6·6	—
<i>Städerna</i>	7 039	21·0	0·2	57·8	1·2	15·7	4·1	—
Stockholm	1 758	20·7	0·2	62·2	1·5	13·0	2·4	—
Göteborg	1 029	25·7	0·1	50·3	1·7	16·9	5·3	—
Malmö	345	23·8	—	50·4	0·6	19·1	6·1	—
Övriga städer över 30 000 inv.	1 400	18·1	0·1	61·1	1·0	15·8	3·9	—
Städer under 30 000 inv.	2 507	20·4	0·2	57·1	1·2	16·6	4·5	—
<i>Hela riket</i>	15 937	22·2	0·3	52·2	1·4	18·0	5·9	—
2. Övriga understödstagare.								
<i>Landsbygden</i>	6 443	13·5	1·4	20·9	19·0	7·7	36·8	0·7
Mälardalen	1 070	13·0	0·4	25·6	20·0	8·8	31·2	1·0
Östra Götaland	763	10·3	2·0	23·7	21·8	8·3	32·9	1·0
Skåne, Blekinge och Halland	598	11·4	1·5	22·9	18·9	7·5	37·0	0·8
Bohuslän och Västmanland	890	12·1	1·6	22·3	22·6	7·4	33·4	0·6
Dalarna och Norrland	3 122	15·2	1·6	17·8	16·9	7·3	40·7	0·5
Jordbrukskommuner	642	12·0	2·2	19·8	21·8	5·1	37·2	1·9
Skogskommuner	278	15·5	2·9	10·4	16·2	6·8	47·1	1·1
Blandade kommuner	2 107	13·4	1·5	19·5	19·2	7·0	38·6	0·8
Industrikommuner	1 447	15·2	0·5	24·7	15·8	10·2	33·3	0·3
Övriga kommuner	1 969	12·5	1·6	21·4	20·6	7·5	36·1	0·3
<i>Städerna</i>	7 408	17·9	0·8	26·3	16·3	9·6	29·0	0·1
Stockholm	2 329	23·3	0·8	30·1	15·9	9·9	19·8	0·2
Göteborg	1 211	17·3	0·7	22·5	16·3	10·5	32·6	0·1
Malmö	492	14·8	1·2	31·5	10·4	9·0	33·1	—
Övriga städer över 30 000 inv.	1 332	15·0	0·7	23·4	16·6	8·3	36·0	—
Städer under 30 000 inv.	2 044	14·7	0·6	24·9	18·0	9·7	31·9	0·2
<i>Hela riket</i>	13 851	15·8	1·1	23·8	17·5	8·7	32·7	0·4
3. Samtliga understödstagare.								
<i>Landsbygden</i>	15 341	19·1	0·8	36·5	8·9	14·7	19·7	0·3
<i>Städerna</i>	14 447	19·4	0·4	41·6	9·0	12·6	16·9	0·1
<i>Hela riket</i>	29 788	19·2	0·7	39·0	8·9	13·7	18·3	0·2

Tab. Ab. Familjer, som åtnjutit hemunderstöd, fördelade (i procent) efter försörjarens ålder.

Representativa undersökningen.

	Tilläggs pensionärer					Övriga understödstagare					Samtliga understödsfall
	Ensamman män	Ensamman kvinnor	Gifta med pension	Gifta par med pension	Samtliga familjer	Ensamman män	Ensamman kvinnor	Gifta par	Ensamman barn	Samtliga familjer	
Landsbygden.											
Antal understödsfall (1/6)	2 102	4 393	1 241	1 162	8 898	961	2 569	2 870	43	6 443	15 341
Därav, i %, där hemorts-rättsledaren var i åldern:											
—16 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100.0	0.6	0.2
16—30 „	6.8	2.6	1.3	—	3.1	40.5	17.6	9.9	—	17.5	9.2
30—40 „	7.7	3.2	7.8	0.3	4.5	14.6	17.3	27.8	—	21.5	11.6
40—50 „	6.9	5.0	17.4	1.5	6.7	12.4	21.6	32.1	—	24.8	14.3
50—60 „	7.9	9.3	23.0	4.4	10.2	13.9	24.0	18.6	—	20.0	14.3
60—67 „	9.9	13.8	17.6	12.2	13.2	11.2	14.1	9.1	—	11.3	12.4
67—75 „	23.7	29.5	22.6	41.0	28.7	4.2	3.3	1.8	—	2.7	17.8
75—80 „	16.0	16.7	6.4	23.1	16.0	1.1	0.9	0.5	—	0.7	9.6
80— „	21.1	19.9	3.9	17.5	17.6	2.1	1.2	0.2	—	0.9	10.6
Städerna.¹											
Antal understödsfall (1/6)	1 118	3 041	569	553	5 281	820	2 084	2 170	5	5 079	10 360
Därav, i %, där hemorts-rättsledaren var i åldern:											
—16 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100.0	0.1	0.1
16—30 „	5.8	2.0	1.9	0.4	2.7	29.6	15.4	18.1	—	18.8	10.6
30—40 „	5.9	3.0	8.6	0.2	3.9	13.4	16.4	33.3	—	23.2	13.4
40—50 „	7.4	4.6	14.7	1.1	5.9	15.5	21.0	26.0	—	22.2	13.9
50—60 „	12.4	9.4	21.1	5.8	11.0	18.1	25.8	13.1	—	19.1	14.9
60—67 „	11.3	17.2	23.6	12.1	16.1	16.3	17.3	7.8	—	13.1	14.6
67—75 „	28.6	32.5	20.8	45.2	31.7	5.2	2.5	1.4	—	2.5	17.4
75—80 „	13.7	15.7	6.7	21.5	14.9	0.9	0.8	0.2	—	0.5	7.8
80— „	14.9	15.6	2.6	13.7	13.8	1.0	0.8	0.1	—	0.5	7.3
Hela riket.¹											
Antal understödsfall (1/6)	3 220	7 434	1 810	1 715	14 179	1 781	4 653	5 040	49	11 522	25 701
Därav, i %, där hemorts-rättsledaren var i åldern:											
—16 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100.0	0.3	0.2
16—30 „	6.5	2.4	1.5	0.1	2.9	35.5	16.6	13.4	—	18.1	9.7
30—40 „	7.1	3.1	8.1	0.3	4.3	14.0	16.9	30.2	—	22.2	12.3
40—50 „	7.1	4.8	16.5	1.3	6.4	13.8	21.3	29.5	—	23.7	14.1
50—60 „	9.4	9.4	22.4	4.8	10.5	15.8	24.8	16.3	—	19.6	14.6
60—67 „	10.4	15.2	19.4	12.2	14.3	13.6	15.5	8.6	—	12.1	13.3
67—75 „	25.4	30.7	22.1	42.4	23.8	4.7	2.9	1.6	—	2.6	17.6
75—80 „	15.2	16.3	6.5	22.6	15.6	1.0	0.9	0.3	—	0.7	8.9
80— „	18.9	18.1	3.5	16.3	16.2	1.6	1.1	0.1	—	0.7	9.3

stödsfallen över huvud inom resp. kategorier. Förhållandet är detsamma såväl i landskommunerna som i städerna och upprepar sig även mer eller mindre i samtliga familjetyper.

¹ Utom Stockholm.

Understödetts varaktighet. På formuläret till de statistiska uppgifterna skall angivas det antal kalendermånader, under vilka hemunderstöd av något slag utgått till de redovisade familjerna. Denna redovisningsmetod har valts för att på enklast möjliga sätt erhålla en ungefärlig uppfattning om understödsfallens fördelning efter hjälpens varaktighet och för att i nämnda hänseende möjliggöra en enhetlig behandling av såväl de understödsfall, vilka omfattat en bestämd tid, som de fall då understöd lämnats vid enstaka tillfällen, mellan vilka vederbörande icke fått hjälp. Metoden har emellertid vissa svagheter. Understöd av engångskaraktär redovisas såsom utgående under en kalendermånad och kan således icke skiljas från understöd, som haft karaktären av underhåll under en tid av intill en månad. I övrigt komma understödsperioder av viss varaktighet ofta nog att te sig längre än de i verkligheten varit, t. ex. då hjälp, som lämnats under kortare tid än en månad, fördelas på två kalendermånader o. s. v. Det är troligt att på grund härav särskilt frekvensen av de kortare understödsperioderna framstår såsom något för låg i förhållande till frekvensen av de medellånga understödsperioderna. Med denna reservation synas de föreliggande uppgifterna kunna godtagas såsom ett ungefärligt mått på understödets varaktighet.

Av tab. Ac framgår, huru understödsfallen fördelade sig efter antalet kalendermånader, under vilka hemunderstödet utgått, dels inom olika landsdelar och kommuntyper, dels inom olika kategorier av understödstagare. Den ojämförligt vanligaste understöd tiden var tolv kalendermånader. På landsbygden hade 56 % och i städerna 48 % av samtliga hemunderstödda familjer erhållit hjälp under så lång tid. Den näst högsta frekvensen (16 %) förete de understödsfall, vars hjälp icke sträckt sig utöver en kalendermånad. Endast 13 % av understödsfallen ha omfattat två å tre kalendermånader; för fyra å fem kalendermånader är frekvensen 7 %, och den sjunker sedan ytterligare till och med elva kalendermånader.

Liksom tidigare beträffande vårdtagarna på anstalter, har man i fråga om de hemunderstödda att göra med två olika huvudtyper av understödsfall, dels varaktiga, som omfattat hela eller så gott som hela redovisningsåret — och ej sällan sträckt sig långt därutöver — dels sådana representerande mera tillfälliga hjälpbehov. Till den förra gruppen höra emellertid i verkligheten icke endast de fall, i vilka hemunderstöd utgått under hela året, utan också, på grund av omsättningen inom klientelet, en del av de fall, i vilka kortare understöd tid än 12 månader redovisats. Det kan därför antagas, att de varaktiga understödsfallen omfattat åtminstone 50 % av samtliga understödsfall. Sistnämnda andel synes ha varit något mindre i städerna än på landsbygden.

Om man i tab. Ac jämför olika kategorier av understödstagare, finner man liksom i fråga om anstaltsvården att tilläggs pensionärerna förete den högsta frekvensen av varaktiga understödsfall. Av pensionärerna hade sålunda drygt 68 % åtnjutit hemunderstöd under hela året såväl på landsbygden som i städerna. Omkring $\frac{1}{12}$ av pensionärerna ha erhållit tillfällig hjälp under en månad och $\frac{1}{6}$ ha åtnjutit understöd under högst tre månader. Bland övriga understödstagare äro understödsfallen med den längsta understöd tiden endast ungefär

Tab. Ac. Familjer med hemunderstöd, fördelade efter antalet kalendermånader, under vilka dylik hjälp utgåt.

Representativa undersökningen.

Landsdelar och kommuntyper	Antal under- stöds- fall (1/3)	Därav, i %, med hemunderstöd under kalendermånader								Medel- tal under- stöds- måna- der
		1	2-3	4-5	6-7	8-9	10-11	12		
1. Understödstagare med tilläggs- pension.										
Landsbygden	8 898	10.3	8.0	4.5	5.0	2.7	2.4	67.1	9.3	
Mälarlän	1 907	6.9	5.7	4.0	4.0	2.4	2.2	74.8	10.1	
Östra Götaland	1 278	11.0	8.3	4.0	4.1	2.7	2.1	67.8	9.3	
Skåne, Blekinge och Halland	1 132	15.4	12.2	4.1	4.8	2.7	2.1	58.7	8.4	
Bohuslän och Värmlän	1 463	9.7	4.9	3.6	6.2	2.9	2.3	70.4	9.7	
Dalarna och Norrland	3 118	10.5	9.4	5.7	5.4	2.9	2.7	63.4	9.1	
Jordbrukskommuner	888	10.9	7.1	3.9	5.9	3.4	2.2	66.6	9.3	
Skogskommuner	256	7.4	11.3	6.7	5.9	2.3	3.9	62.5	9.1	
Blandade kommuner	2 919	13.4	10.1	5.0	5.1	2.5	2.7	61.2	8.8	
Industrikommuner	1 846	9.5	6.7	4.6	4.3	3.3	2.0	63.6	9.6	
Övriga kommuner	2 989	7.8	6.9	4.1	4.9	2.4	2.2	71.7	9.8	
Städerna	7 039	5.5	5.6	4.3	4.3	4.1	6.4	69.8	10.1	
Stockholm	1 758	2.5	4.0	2.4	4.5	4.0	10.1	72.5	10.6	
Göteborg	1 029	4.5	5.5	4.6	3.7	4.8	9.2	67.7	10.1	
Malmö	345	1.7	4.6	2.9	3.8	5.5	9.6	71.9	10.6	
Övriga städer över 30 000 inv.	1 400	7.9	6.1	6.2	4.8	4.6	4.2	66.2	9.6	
Städer under 30 000 inv.	2 507	7.1	6.5	4.6	4.1	3.5	3.6	70.6	9.8	
Hela riket	15 937	8.2	7.0	4.4	4.6	3.3	4.2	68.3	9.7	
2. Övriga understödstagare.										
Landsbygden	6 443	22.7	17.1	8.1	6.2	3.5	2.4	40.0	6.7	
Mälarlän	1 070	19.3	16.3	7.9	7.1	3.6	2.2	43.6	7.1	
Östra Götaland	763	14.8	16.9	7.6	5.1	2.4	2.4	50.8	7.7	
Skåne, Blekinge och Halland	598	21.9	19.6	8.9	5.8	3.3	2.2	38.3	6.6	
Bohuslän och Värmlän	890	19.1	14.2	8.0	6.6	3.6	2.6	45.9	7.4	
Dalarna och Norrland	3 122	26.9	17.9	8.1	6.2	3.8	2.4	34.7	6.2	
Jordbrukskommuner	642	21.2	14.7	6.1	7.6	4.7	2.2	43.5	7.4	
Skogskommuner	278	17.6	16.5	7.5	5.3	2.9	3.6	46.6	7.2	
Blandade kommuner	2 107	24.1	17.3	8.4	6.3	3.0	1.6	39.3	6.6	
Industrikommuner	1 447	25.0	19.4	9.5	5.8	4.2	3.1	33.0	6.1	
Övriga kommuner	1 969	21.4	15.9	7.0	6.6	3.7	2.3	43.1	7.0	
Städerna	7 408	25.6	21.2	10.9	6.8	4.4	4.5	26.6	5.7	
Stockholm	2 329	26.2	21.0	11.6	7.6	5.3	6.1	22.2	5.5	
Göteborg	1 211	19.7	21.4	11.9	7.2	5.7	5.5	28.6	6.2	
Malmö	492	20.1	18.3	9.6	7.5	4.3	5.7	34.5	6.7	
Övriga städer över 30 000 inv.	1 332	28.0	21.6	12.2	6.0	3.7	3.5	25.0	5.4	
Städer under 30 000 inv.	2 044	28.1	21.6	8.9	6.1	3.1	2.6	29.7	5.7	
Hela riket	13 851	24.2	19.3	9.6	6.6	4.0	3.5	32.8	6.2	
3. Samtliga understödstagare.										
Landsbygden	15 341	15.5	11.8	6.0	5.5	3.1	2.4	55.7	8.2	
Städerna	14 447	15.7	13.6	7.7	5.6	4.3	5.4	47.7	7.8	
Hela riket	29 788	15.6	12.7	6.8	5.5	3.7	3.9	51.8	8.0	

hälften så många (33 %), relativt taget, som bland tilläggspensionärerna. I stället företer förstnämnda kategori nära tre gånger flera tillfälliga understödsfall (med högst tre månaders understöd) än den senare.

Olikheten mellan skilda familjetyper med avseende på understödets varaktighet framgår för olika kategorier av understödstagare av tab. Ad. Bland tilläggspensionärerna äro skillnaderna i fördelningen efter understödstitidens längd i allmänhet rätt små mellan de olika familjetyperna. Mellan 60 och 70 % av dessa understödstagare ha haft hemunderstöd i tolv månader. Större skillnader i understödsperiodernas längd föreligga emellertid mellan olika familjetyper bland de understödsfall, som icke åtnjutit tilläggspension. Ytterligheterna representeras här å ena sidan av ensamma män utan barn och gifta par med barn, vilka uppvisa det största antalet tillfälligt understödda, och å den andra av ensamma kvinnor, vilka ha det största antalet varaktiga understödsfall. Inom den senare gruppen ha kvinnor med barn på landsbygden något längre och i städerna något kortare understödsperioder än kvinnor utan barn. Bland gifta par utan barn äro de tillfälliga understödsfallen förhärskande, men understödsperioderna äro i allmänhet längre än bland ensamma män och gifta par med barn.

De olikheter mellan familjetyperna med avseende på understödets varaktighet, som råda inom gruppen övriga understödstagare, torde av allt att döma sammanhänga med skillnader i orsakerna till understödsbehovet. För makar med barn torde sålunda i de flesta fall mer eller mindre tillfällig arbetslöshet, familjeförsörjarens sjukdom o. dyl. vara den huvudsakliga anledningen till att vederbörande anlitat fattigvården, medan bland ensamma kvinnor utan barn otillräcklig förvärvsförmåga till följd av hög ålder, svaga kroppskrafter o. dyl. torde vara den vanligaste orsaken.

Antalet kalendermånader, under vilka hemunderstöd utgått, utgjorde, såsom framgår av tab. Ae för samtliga understödsfall i genomsnitt 8.0. För tilläggspensionärer uppgick motsvarande medeltal till 9.7 och för övriga understödstagare till 6.2. I förra fallet utgjorde medeltalen för landsbygd och städer 9.3 resp. 10.1 och i det senare 6.7 resp. 5.7 månader. Bland de lokala variationerna i understödstitiden kan nämnas, att Dalarna och Norrland uppvisade lägre medeltal än övriga landsdelar. Tab. 4 i tabellbilagan innehåller uppgifter om det genomsnittliga antalet understöds-månader per understödsfall i de särskilda länen.

Understödet värde. Hemunderstödet totala värde uppgives för år 1943 till 19 milj. kr. på landsbygden och ungefär 31 milj. kr. i städerna eller tillhopa cirka 50 milj. kr. Motsvarande belopp för de särskilda länen återfinnas i tab. 4 i tabellbilagan.

Det genomsnittliga värdet per person och understöds-månad av allt redovisat hemunderstöd uppgick i landskommunerna till 29.8 kr., i städerna till 53.8 kr. och i riket i dess helhet till 41.1 kr. Uppgifter för de särskilda länen lämnas i tab. 4. Sedan år 1942 ha dessa medelbelopp i samtliga fall stegrats med 2 %.

I tab. Ae har på grundval av det representativa materialet uträknats understödsbeloppens storlek i genomsnitt per understöds-månad för olika familje-

Tab. Ad. Familjer med hemunderstöd inom olika familjetyper, fördelade efter antalet kalendermånader, under vilka dylik hjälp utgått.

Representativa undersökningen.

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par el. samboende		En- samma barn
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
1. Understödstagare med tilläggspension.							
Landsbygd.							
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	2 003	39	4 252	141	1 758	645	—
Därav, i %, understödda under nedan- stående antal månader							
1 mån.	10·3	·	10·4	9·9	9·9	10·4	—
2—3	7·7	·	8·3	8·5	7·6	8·9	—
4—5	5·5	·	4·3	3·6	3·8	5·1	—
6—7	5·9	·	4·6	7·8	4·2	6·2	—
8—9	3·3	·	2·7	0·7	2·4	2·2	—
10—11	2·8	—	2·4	2·8	1·8	2·0	—
12	64·5	·	67·3	66·7	70·3	65·2	—
Medeltal understödsmånader	9·2	·	9·3	9·3	9·5	9·2	—
Städer.							
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 476	11	4 072	88	1 106	286	—
Därav, i %, understödda under nedan- stående antal månader							
1 mån.	6·6	—	5·1	(4·6)	5·2	5·3	—
2—3	6·0	·	5·1	(4·5)	6·0	8·7	—
4—5	5·0	—	4·2	(3·4)	4·2	4·9	—
6—7	5·4	·	3·5	(6·8)	4·4	5·9	—
8—9	5·4	·	3·1	(8·0)	5·0	7·3	—
10—11	7·5	·	6·0	(13·6)	6·0	6·7	—
12	64·1	·	73·0	(59·1)	69·2	61·2	—
Medeltal understödsmånader	9·6	·	10·0	(9·8)	9·9	9·6	—
2. Övriga understödstagare.							
Landsbygd.							
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	869	92	1 346	1 223	495	2 375	43
Därav, i %, understödda under nedan- stående antal månader							
1 mån.	31·3	(20·7)	17·6	12·2	25·1	27·7	·
2—3	18·3	(15·2)	12·1	9·9	19·6	22·8	·
4—5	9·4	(7·6)	5·8	6·4	9·5	9·7	·
6—7	6·9	(4·3)	5·9	5·4	5·7	6·8	·
8—9	3·6	(3·3)	2·8	3·6	3·2	3·9	·
10—11	3·7	(1·1)	2·3	2·1	2·2	2·2	·
12	26·8	(47·8)	54·0	60·4	34·7	26·9	·
Medeltal understödsmånader	5·5	(7·2)	8·0	8·8	6·2	5·5	·
Städer.							
Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$)	1 327	55	1 947	1 208	712	2 150	9
Därav, i %, understödda under nedan- stående antal månader							
1 mån.	37·1	(27·3)	17·2	14·7	27·0	31·6	·
2—3	21·7	(27·3)	13·9	16·8	23·9	28·8	·
4—5	9·6	(5·4)	7·8	10·7	14·2	13·7	·
6—7	6·1	(10·9)	6·2	7·2	7·7	7·3	·
8—9	4·6	(7·3)	3·9	5·6	3·4	4·4	·
10—11	3·1	(3·6)	5·2	6·5	3·9	3·8	·
12	17·8	(18·2)	45·8	38·5	19·9	10·4	·
Medeltal understödsmånader	4·4	(4·7)	7·9	7·6	5·4	4·2	·

Tab. Ae. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad¹ för olika familjetyper och
Representativa

		Tilläggs pensionärer												
Landsdelar och kommuntyper		Ensamma män med			Ensamma kvinnor med			Giftpar eller samboende						Samtliga
								endera med pension o. med			båda med pension o. med			
		0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	
1. Familjer med barnbidrag eller bidragsförskött.														
1	Landsbygden	—	27	.	.	32	(57)	.	43	57	.	29	49	45
2	Mälardalen	—	.	—	.	34	—	—	46	70	—	.	—	49
3	Östra Götaland	—	.	—	—	24	—	—	40	49	—	(30)	.	41
4	Skåne, Blekinge och Halland	—	—	—	—	27	.	—	36	36	—	.	.	34
5	Bohuslän och Västergötland	—	.	—	—	30	.	—	43	55	.	.	.	45
6	Dalarna och Norrland	—	(32)	.	—	38	.	.	45	62	—	29	(59)	47
7	Jordbrukskommuner	—	.	—	—	28	.	—	36	46	—	.	.	38
8	Skogskommuner	—	—	—	—	(34)	.	—	.	49	—	.	.	46
9	Blandade kommuner	—	(15)	.	—	27	.	—	40	55	.	22	.	42
10	Industrikommuner	—	.	—	—	39	.	—	52	81	—	.	.	54
11	Övriga kommuner	—	(32)	.	.	31	.	.	43	59	—	(42)	.	46
12	Städerna	—	.	.	—	53	(48)	—	70	81	—	90	121	72
13	Stockholm	—	.	—	—	85	.	—	(137)	.	—	117	(144)	112
14	Göteborg	—	—	—	—	58	.	—	87	(130)	—	(61)	.	84
15	Malmö	—	—	—	—	.	—	—	(54)	(86)	—	—	—	70
16	Övriga städer över 30 000 inv.	—	—	.	—	(44)	.	—	63	(87)	—	(64)	—	64
17	Städer under 30 000 inv.	—	.	—	—	36	.	—	59	61	—	.	.	54
18	Hela riket	—	35	(45)	.	42	54	.	52	63	.	58	85	54
2. Andra familjer.														
19	Landsbygden	22	40	—	19	30	.	31	37	58	25	19	.	22
20	Mälardalen	23	.	—	22	(27)	.	35	47	(48)	27	.	—	25
21	Östra Götaland	20	.	—	16	.	—	26	(47)	.	21	.	.	19
22	Skåne, Blekinge och Halland	19	.	—	18	.	.	26	.	.	24	.	.	20
23	Bohuslän och Västergötland	21	.	—	19	(34)	—	25	32	.	21	.	—	20
24	Dalarna och Norrland	23	(49)	—	20	32	.	36	36	66	26	(17)	.	24
25	Jordbrukskommuner	20	.	—	17	(19)	—	24	27	(25)	21	.	.	19
26	Skogskommuner	25	.	—	19	.	—	35	—	.	26	.	—	24
27	Blandade kommuner	20	(38)	—	17	30	.	27	45	45	22	.	.	20
28	Industrikommuner	26	.	—	24	.	—	43	(33)	.	31	.	—	27
29	Övriga kommuner	21	.	—	19	34	.	29	37	84	23	.	—	22
30	Städerna	40	(55)	.	39	63	.	64	76	.	35	(87)	.	42
31	Stockholm	57	.	—	56	69	—	104	.	.	79	(100)	.	60
32	Göteborg	40	—	—	41	.	—	78	.	—	50	—	—	45
33	Malmö	36	—	—	35	—	—	54	(62)	—	35	—	—	39
34	Övriga städer över 30 000 inv.	35	—	.	35	.	—	51	(67)	—	41	.	—	36
35	Städer under 30 000 inv.	29	.	—	28	.	—	48	68	—	34	—	—	30
36	Hela riket	29	44	.	29	40	(37)	44	50	61	35	50	.	31
3. Samtliga familjer.														
37	Landsbygden	22	34	.	19	32	51	31	42	57	25	27	47	24
38	Städerna	40	(61)	.	39	56	(47)	64	71	83	50	89	121	43
39	Hela riket	29	40	(42)	29	41	49	44	52	62	35	56	83	33

¹ Siffror inom parentes anger, att understödsfallens antal understiger 100.

olika kategorier av understödstagare inom skilda landsdelar och kommuntyper år 1943.
undersökningen.

Övriga understödstagare										Samtliga understödstagare														
Ensamma män med			Ensamma kvinnor med			Giftna par eller samboende med			Ensamma barn	Samtliga	Ensamma män med			Ensamma kvinnor med			Giftna par eller samboende med			Ensamma barn	Samtliga			
0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn			0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn					
—	—	—	—	—	—	34	53	—	35	47	(25)	40	—	27	—	—	34	53	—	41	56	(25)	42	1
—	—	—	—	—	—	36	52	—	—	—	—	40	—	—	—	—	36	52	—	43	68	—	43	2
—	—	—	—	—	—	31	55	—	(21)	—	—	37	—	—	—	—	30	55	—	37	48	—	38	3
—	—	—	—	—	—	27	50	—	—	—	—	38	—	—	—	—	27	50	—	33	36	—	36	4
—	—	—	—	—	—	32	48	—	—	—	—	37	—	—	—	—	32	51	—	43	53	—	41	5
—	—	—	—	—	—	37	54	—	50	53	—	44	—	(32)	—	—	37	54	—	43	61	—	46	6
—	—	—	—	—	—	28	44	—	—	—	—	32	—	—	—	—	28	44	—	35	45	—	35	7
—	—	—	—	—	—	(42)	(45)	—	—	—	—	42	—	—	—	—	39	(44)	—	(47)	49	—	44	8
—	—	—	—	—	—	30	50	—	(21)	43	—	38	—	(15)	—	—	30	50	—	37	52	—	40	9
—	—	—	—	—	—	42	68	—	(63)	(62)	—	51	—	—	—	—	42	68	—	52	73	—	52	10
—	—	—	—	—	—	34	52	—	(32)	—	—	39	—	(31)	—	—	34	52	—	42	59	—	42	11
—	—	—	—	—	—	68	91	—	82	99	—	76	—	—	—	—	66	90	—	75	92	—	75	12
—	—	—	—	—	—	97	117	—	(122)	—	—	103	—	—	—	—	96	116	—	123	134	—	105	13
—	—	—	—	—	—	80	114	—	(94)	(125)	—	90	—	—	—	—	78	111	—	85	124	—	88	14
—	—	—	—	—	—	58	(81)	—	(55)	100	—	73	—	—	—	—	58	(81)	—	54	95	—	72	15
—	—	—	—	—	—	53	77	—	(97)	(79)	—	64	—	—	—	—	52	78	—	71	84	—	64	16
—	—	—	—	—	—	49	73	—	(48)	(87)	—	56	—	—	—	—	47	78	—	59	63	—	56	17
—	—	—	—	—	—	51	68	—	64	82	(25)	57	—	37	(45)	—	50	67	—	54	68	(25)	56	18
35	31	50	28	33	64	44	51	62	25	42	25	34	50	21	33	62	30	49	62	25	28	19	28	19
38	—	—	29	33	(49)	49	53	70	(31)	42	25	—	—	23	32	(51)	32	52	68	(31)	29	20	29	20
32	(26)	(49)	25	32	—	33	46	61	—	37	22	15	(49)	18	31	—	25	45	60	—	24	21	24	21
32	—	—	24	24	(41)	37	43	55	—	36	21	—	—	19	24	(37)	27	40	55	—	24	22	24	22
34	(27)	—	26	30	46	51	55	56	—	39	24	(27)	—	20	30	46	27	51	56	—	26	23	26	23
36	29	55	30	37	76	43	51	64	(22)	45	26	34	55	23	36	75	32	49	64	(22)	32	24	32	24
31	25	—	22	26	43	37	35	50	(29)	33	22	(32)	—	18	25	43	24	33	49	(29)	24	25	24	25
35	—	—	24	30	(73)	29	45	59	—	44	28	—	—	20	32	(73)	30	43	59	—	33	26	33	26
34	28	(50)	26	32	73	38	45	61	24	40	23	31	(50)	19	32	65	26	44	60	24	27	27	27	27
41	—	—	34	37	(57)	55	61	73	—	47	29	(50)	—	21	37	(57)	39	58	73	—	33	28	33	28
35	28	55	27	35	67	42	55	66	—	42	24	29	55	21	35	68	28	53	67	—	28	29	28	29
63	73	(100)	61	65	94	80	90	110	(24)	72	47	68	(91)	45	65	93	61	89	110	(24)	53	30	53	30
80	(87)	—	81	89	130	106	119	154	—	92	66	(86)	—	63	88	130	91	118	153	—	72	31	72	31
66	(98)	—	68	70	(124)	92	110	160	—	88	48	(98)	—	49	67	(124)	72	110	160	—	62	32	62	32
44	—	—	50	(54)	—	79	72	91	—	60	38	—	—	42	(54)	—	58	70	91	—	48	33	48	33
50	—	—	50	48	(77)	67	72	88	—	60	39	—	—	38	48	(77)	49	71	88	—	44	34	44	34
42	—	—	40	46	61	54	68	77	—	51	32	(30)	—	30	46	61	42	68	77	—	36	35	36	35
51	45	60	47	47	77	63	70	77	25	57	35	45	59	34	46	75	43	68	76	25	40	36	40	36
35	31	50	28	34	55	44	50	62	25	42	25	32	49	21	33	55	30	46	61	25	30	37	30	37
63	72	(100)	61	67	92	80	89	109	(24)	73	47	68	(89)	45	66	90	61	85	106	(24)	54	38	54	38
51	45	60	47	49	70	63	69	77	25	57	35	43	57	34	48	69	43	63	74	25	41	39	41	39

Tab. Af. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad
Representativa

Dyrortsgrupper		Tilläggs pensionärer												Samtliga
		Ensamma män med			Ensamma kvinnor med			Gifta par eller samboende						
								endera med pension o. med			båda med pension o. med			
		0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	
1. Familjer med barnbidrag eller bidragsförskott.														
<i>Landsbygden.</i>														
1	Dyrortsgrupp I	—	24	.	.	33 (58)	.	43	55	.	30	(53)	44	
2	, II	—	.	—	—	(33)	.	—	45 (78)	—	.	—	46	
3	, III	—	.	—	—	.	—	39	.	—	—	.	49	
<i>Städerna.</i>														
4	Dyrortsgrupp I	—	.	—	—	.	—	(51)	.	—	—	.	50	
5	, II	—	.	—	—	41	.	—	60 73	—	(57)	.	59	
6	, III ¹	—	.	—	—	57	.	—	84 124	—	(61)	.	80	
2. Andra familjer.														
<i>Landsbygden.</i>														
7	Dyrortsgrupp I	21	42	—	18	29	.	29	38	56	23	(20)	.	21
8	, II	29	.	—	24	(33)	—	45	.	.	34	.	—	29
9	, III	30	—	—	31	—	—	(68)	.	.	40	—	—	34
<i>Städerna.</i>														
10	Dyrortsgrupp I	25	.	—	24	—	—	45	—	—	30	—	—	26
11	, II	32	.	.	31	.	.	49	66	—	37	.	—	33
12	, III ¹	39	—	—	38	.	—	75	.	—	47	—	—	43

typer dels inom olika kategorier av understödstagare, dels inom olika landsdelar och kommuntyper. Inom olika familjetyper ha understödens medelbelopp uträknats för familjer med olika barnantal, på grund av familjestorlekens ofta avgörande betydelse för de understöd, som utmätts. De tidigare särredovisade tvenne kategorierna av understödstagare, tilläggs pensionärer och övriga understödstagare, ha i detta sammanhang vardera uppdelats på två, allt eftersom barnbidrag eller bidragsförskott utgått till familjerna eller icke.

De lägsta fattigvårdsunderstöden uppvisa tilläggs pensionärerna, de högsta övriga understödstagare. Lägst äro understöden bland tilläggs pensionärer utan barnbidrag eller bidragsförskott (i medeltal 31 kr. per månad). De genomsnittliga understödsbeloppen äro för denna kategori av understödstagare i medeltal cirka 43 % lägre än för övriga. Den relativt fåtaliga gruppen av pensionärsfamiljer med barnbidrag eller bidragsförskott skiljer sig högst oväsentligt från övriga familjer i sin understödsstandard. I förra fallet har i kompletterande hjälp från fattigvården utgått i genomsnitt 54 kr. per månad; i det senare fallet har fattigvårdsunderstödet utgjort i medeltal 57 kr. per månad, vare sig barnbidrag (resp. bidragsförskott) utgått eller inte.

För skilda familjetyper ligga understöden på en rätt olika nivå. Ensamstå-

¹ Med undantag av Stockholm.

² Siffror inom parentes anger, att understödsfallens antal understiger 100.

för olika familjetyper inom olika dyrortsgrupper år 1943.
undersökningen.

Övriga understödstagare										Samtliga understödstagare											
Ensamma män med			Ensamma kvinnormed			Giftna par eller sam-boende med			En-sam-ma barn	Samt-liga	Ensamma män med			Ensamma kvinnormed			Giftna par eller sam-boende med			En-sam-ma barn	Samt-liga
0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn			0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn	0 barn	1-2 barn	3 o. fl. barn		
—	.	—	.	33	50	—	26	43	(23)	39	—	24	.	.	33	50	.	40	54	(23)	41
—	—	—	—	40	66	—	.	.	.	51	—	.	—	—	40	65	—	44	76	.	49
—	—	—	—	(33)	.	—	.	.	—	59	—	.	—	—	(31)	.	—	57	(58)	—	54
—	—	—	—	42	(74)	—	.	—	—	53	—	.	—	—	37	68	—	68	.	—	52
—	.	—	—	51	76	—	68	91	.	61	—	.	—	—	50	75	—	61	80	—	61
—	—	—	—	76	83	—	(94)	(124)	—	85	—	.	—	—	74	102	—	82	116	—	83
34	30	50	26	32	65	40	48	61	25	40	23	33	50	20	32	63	27	46	61	25	27
40	.	—	36	51	.	56	61	72	.	50	32	.	—	27	42	.	42	60	72	.	36
55	.	.	56	45	.	(62)	77	70	—	62	40	.	.	39	45	.	52	74	70	—	48
28	.	.	29	26	.	51	(61)	73	—	39	25	.	.	25	26	.	37	(61)	73	—	30
45	(51)	.	46	46	61	59	68	84	.	55	35	(46)	.	35	46	60	46	68	84	.	40
62	(98)	.	66	70	(138)	91	102	146	.	84	46	(98)	.	46	68	(138)	69	103	146	.	58

ende män och kvinnor ha i medeltal erhållit de minsta understödsbeloppen och äkta makar på grund av den merendels större försörjningsbördan de största understöden. På landsbygden ha ensamma kvinnor i allmänhet uppburit något mindre understöd än ensamma män, men i städerna ungefär lika mycket.

Med växande barnantal ökas understödets genomsnittsbelopp ehuru med rätt varierande procenttal. En jämförelse kan lämpligen inskränkas till giftna par bland övriga understödstagare, vilka representera den barnrikaste familjetyper. I förhållande till de barnlösa familjerna inom denna grupp ha ett- och tvåbarnsfamiljerna erhållit i medeltal på landsbygden ungefär 16 % och i städerna cirka 13 % mera i understöd. I fråga om flerbarnsfamiljerna inom samma grupp ha understöden i medeltal varit 41 resp. 38 % högre än till barnlösa äkta makar.

I lokalt hänseende råda stora skillnader i understödstilldelningen. Jordbrukskommunerna uppvisa genomgående de lägsta understödsbeloppen per månad. Industri kommunerna ha däremot redovisat understödsbelopp, som i genomsnitt rätt betydligt överstiga motsvarande belopp i övriga grupper av landskommuner och som ligga ungefär i nivå med understöden i de mindre och medelstora städerna. För giftna par eller samboende, såväl med som utan

barn, äro de genomsnittliga understödsbeloppen omkring 50 % högre i industri-kommuner och mindre städer än i jordbrukskommunerna, medan skillnaden ej är fullt så stor i fråga om de övriga familjetyperna. De större städerna, exklusive Stockholm och Göteborg, uppvisa i sin tur genomsnittliga understödsbelopp som för samtliga familjetyper med omkring $\frac{1}{3}$ överstiga de mindre städernas nivå. Högst på skalan kommer Stockholm, där de genomsnittliga understödsbeloppen för respektive familjetyper äro 50 à 60 % högre än i övriga större städer (med undantag av Göteborg) och $2\frac{1}{2}$ à 3 gånger så höga som i jordbrukskommunerna.

Dessa lokala olikheter i understödsstorleken sammanhännga, åtminstone delvis, med skillnader i dyrortsförhållandena på olika orter. Detta visar den översikt, som lämnas i tab. Af över de genomsnittliga understödsbeloppens storlek i de tre dyrortsgrupper, vari riket indelats enligt lagen om folkpensionering (SFS 1937:714).

De i tab. Ae och Af anförda genomsnittliga understödsbeloppen utgöra icke något exakt mått på vad de hemunderstödda ha att leva av per månad. I många fall utgör hemunderstödet endast ett tillskott till familjernas övriga inkomster. Detta gäller i främsta rummet dem, vilka uppbära tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott, men också åtskilliga bland de övriga understödstagarna åtnjuta penning- eller naturainkomster av olika slag. Ej så få äga egen stuga eller annan fastighet och torde sålunda ha ganska små utgifter för bostad; så är även förhållandet med dem, som bo hos anhöriga eller i av arbetsgivare upplåtna bostäder. Framhållas må, att i de redovisade understödsbeloppen ingår det uppskattade värdet av naturaförmåner. Ofta nog torde dessa förmåner ha värderats ganska lågt, särskilt på landsbygden. Bl. a. av denna orsak äro de redovisade understödsbeloppen på landsbygden och i städerna icke fullt jämförbara.

Hemunderstödet storlek är givetvis starkt skiftande från fall till fall, vilket ju ligger i fattigvårdens natur av fri behovsprövning. Understödsfallen förete därför stundom en rätt stor spridning kring de genomsnittliga understödsbeloppen. Detta illustrerades i 1940 års fattigvårdsberättelse av diagram III, till vilket hänvisas. För tvenne familjetyper, ensam kvinna utan barn och gift par utan barn, angavs i diagrammet understödsfallens fördelning efter hemunderstödens månadsbelopp, dels på landsbygden i jordbrukskommuner och industrikommuner, dels i Göteborg och i städer med mindre än 30 000 invånare. Såsom framgick av dessa fördelningskurvor, företedde understödsfallen i fråga om tilläggspensionärerna en stark anhopning kring de genomsnittliga understödsbeloppen. Denna var större i landskommunerna än i städerna och större för ensamstående pensionärer än för äkta makar. Beträffande övriga understödstagare förelågo synbarligen mera skiftande understödsbehov, varför understödsbeloppen per månad voro mycket varierande. Understödsfallen visade i detta fall en stark spridning mot belopp överstigande de tidigare redovisade genomsnittliga understöden. Mest utpräglad var denna spridning i städerna. För år 1941 lämnades i tab. Ar, till vilken hänvisas, en översikt i stora drag av de hemunderstödda familjernas fördelning efter de månatliga hemunderstödens genomsnittliga storlek per månad.

XI. Annan hjälp.

Antal understödsfall m. m. Antalet understödsfall, vilka under år 1943 åtnjöt »annan hjälp» (utackordering, utrustning för intagning på anstalt, resor o. s. v.), utgjorde inalles 35 000, varav 25 000 i landskommunerna och 10 000 i städerna. De redovisas länsvis i tab. 4. I förhållande till föregående år har antalet understödsfall minskat med 8 %, därav 4 % på landsbygden och 17 % i städerna.

Huru ifrågavarande understödsfall fördela sig på olika familjetyper enligt den representativa undersökningen framgår av tab. Ag.

Tab. Ag. Antal understödsfall med »annan hjälp» inom olika familjetyper samt understödets genomsnittliga värde.

Representativa undersökningen.

»Annan hjälp»	Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav, i %, tillhörande familjetyper						Hjälpens värde per under- stöds- fall o. år kr.	
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende			en- sam- ma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Enbart »annan hjälp».									
1. <i>Understödstagare med till- läggspension.</i>									
Landsbygden	799	28.2	0.3	44.8	0.9	19.4	6.4	—	113
Städerna ¹	193	15.6	0.5	64.8	1.0	15.0	3.1	—	116
Hela riket ¹	992	25.7	0.3	48.7	0.9	18.7	5.7	—	114
2. <i>Övriga understödstagare.</i>									
Landsbygden	1 051	25.6	0.9	20.0	7.9	10.6	34.3	0.7	131
Städerna ¹	302	29.8	0.3	22.8	7.0	10.3	28.1	1.7	77
Hela riket ¹	1 353	26.5	0.8	20.6	7.7	10.6	32.9	0.9	119
3. <i>Samtliga understödstagare.</i>									
Landsbygden	1 850	26.7	0.6	30.7	4.9	14.5	22.2	0.4	123
Städerna ¹	495	24.3	0.4	39.2	4.6	12.1	18.4	1.0	92
Hela riket ¹	2 345	26.2	0.6	32.5	4.8	14.0	21.4	0.5	117
»Annan hjälp» i kombination med hemunderstöd el. anstalts- vård.									
1. <i>Understödstagare med till- läggspension.</i>									
Landsbygden	1 819	32.8	0.4	39.4	1.7	17.4	8.3	—	86
Städerna ¹	764	33.0	0.3	47.0	1.4	12.4	5.9	—	70
Hela riket ¹	2 583	32.9	0.4	41.6	1.6	15.9	7.6	—	81
2. <i>Övriga understödstagare.</i>									
Landsbygden	1 455	22.4	1.0	19.6	12.2	8.6	35.6	0.6	92
Städerna ¹	644	28.3	0.6	26.2	12.4	6.8	25.5	0.2	77
Hela riket ¹	2 099	24.2	0.9	21.6	12.3	8.1	32.4	0.5	87
3. <i>Samtliga understödstagare.</i>									
Landsbygden	3 274	28.2	0.7	30.5	6.4	13.5	20.4	0.3	89
Städerna ¹	1 408	30.8	0.4	37.5	6.5	9.9	14.8	0.1	73
Hela riket ¹	4 682	29.0	0.6	32.7	6.4	12.4	18.7	0.2	84

¹ Utom Stockholms stad.

Några mera betydande olikheter gentemot fördelningen av samtliga understödsfall efter familjetyp (jfr tab. C) synes ej förekomma. Ensamma kvinnor äro dock något underrepresenterade och gifta par i motsvarande grad överrepresenterade bland familjer, som erhållit »annan hjälp».

Understödet värde. Hela värdet av det understöd, som redovisats under rubriken »annan hjälp», uppgick på landsbygden till 2·7 milj. kr. och i städerna till 0·8 milj., kr., tillhopa 3·5 milj. kr. Motsvarande belopp i de särskilda länen redovisas i tab. 4. De genomsnittliga beloppen per understödsfall framgå av tablan å föregående sida.

Genomsnittsbeloppen äro högre på landsbygden än i städerna, sannolikt emedan på landsbygden hjälpen bestått i utackordering i enskilt hem betydligt oftare än vad fallet varit i städerna. Genomsnittsvärdet av hjälpen uppgår till 117 kr., när den ej varit kombinerad med andra hjälpformer, men 40 % lägre (84 kr.), då den erhållits i kombination med hemunderstöd eller anstaltsvård.

XII. Understödet rättsliga form och totala värde.

Redovisningen till fattigvårdsstatistiken omfattar, enligt de principer som tillämpas från och med år 1939, samtliga familjer och ensamma personer, som för uppehälle och vård åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning.

Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form år 1943 redovisas länsvis i tab. 5 i tabellbilagan. Uppgifterna i denna tabell äro grundade på hela det föreliggande materialet. Ett sammandrag härav meddelas här nedan i absoluta och relativa tal:

	Absoluta tal				Procenttal			
	Landsbygden	Städerna	Hela riket		Landsbygden	Städerna	Hela riket	
			1943	1942			1943	1942
Antal understödsfall i vilka utgått:								
endast egentligt fattigvårdsunderstöd	130 401	89 542	219 943	239 283	95·1	86·8	91·6	92·5
endast kommunalt pensionstillskott o. dyl.	3 975	10 021	13 996	13 092	2·9	9·7	5·8	5·1
endast understöd ur fond el. donation fattigvård o. kommunalt pensions- tillskott o. dyl.	1 162	1 741	2 903	2 690	0·8	1·7	1·2	1·0
fattigvård o. understöd ur fond etc.	907	1 000	1 907	1 872	0·7	1·0	0·8	0·7
	638	828	1 486	1 842	0·5	0·8	0·6	0·7
Summa understödsfall	137 103	103 132	240 235	258 779	100·0	100·0	100·0	100·0

Egentligt fattigvårdsunderstöd hade under år 1943 utgått i sammanlagt omkrig 223 000 fall, varav ungefär 132 000 på landsbygden och drygt 91 000 i städerna. Dessa tal motsvara 93 % respektive 96 och 89 % av antalet understödsfall överhuvud. Fattigvårdsunderstöd enbart hade på landsbygden utgått

till 95 % och i städerna till 87 % av de understödda familjerna. I städerna voro de familjer, som uppburit kommunala pensionstillskott o. dyl. eller understöd ur fonder och donationer, relativt flera än på landsbygden.

Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgöras av kommunala pensionstillskott i egentlig mening, vidare kommunala tillskott till invalidunderstöd, till blindhetsersättning, till barnbidrag eller bidragsförskott samt kommunala sjukvårdsbidrag. Sådana understöd hade under år 1943 utgått enbart eller tillsammans med egentlig fattigvård till något mindre än 16 000 familjer, vilket motsvarade 7 % av samtliga understödsfall. På landsbygden kommo knappt 5 000 fall och på städerna 11 000, motsvarande cirka 4 resp. 11 % av hela antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Ifrågavarande lag tillämpas sålunda i mycket begränsad omfattning; i det stora flertalet av rikets kommuner kommer den överhuvud taget icke till användning. Av de absoluta talen för olika län i tab. 5 framgår, att pensionstillskotten endast i Stockholm, Göteborg och Malmö samt inom vissa områden på landsbygden i Uppsala, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län spela någon nämnvärd roll vid sidan av det egentliga fattigvårdsunderstödet. För dessa tre städer och sex län redovisas 11 600 familjer och ensamma personer med understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott, vilket utgör nära $\frac{3}{4}$ av samtliga understödsfall med pensionstillskott i hela riket. På enbart Stockholm och Göteborg kommo över 7 000 familjer och personer med kommunalt pensionstillskott eller dyl.

Under år 1943 liksom föregående år kan man iakttaga en ökad tillämpning av pensionstillskottslagen. Antalet understödsfall med understöd enligt denna lag har sedan nästföregående år ökat i landskommunerna med 200 eller 4 % och i städerna med 700 eller 7 %.

De understöd, som fattigvårdsstyrelserna utdelat ur fonder och donationer, torde vara ofullständigt redovisade och siffrorna äro därför i allmänhet för låga. Så t. ex. föreligga för Stockholms del inga uppgifter angående dylika understöd.

Enligt de föreliggande uppgifterna hade under år 1943 ungefär 4 400 familjer uppburit understöd ur fonder och donationer, som fattigvårdsstyrelserna förvaltat. I städerna fingo ungefär 2 600 familjer dylikt understöd, på landsbygden cirka 1 800. Dessa tal, vilka måste betraktas som minimisiffror, motsvara ungefär 3 resp. 1 % av hela antalet redovisade understödsfall.

På grundval av det representativa materialet meddelas i tab. Ah den procentuella fördelningen av understödsfallen efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper och inom skilda kategorier av understödstagare. Flertalet av de understöd, som utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott, ha haft formen av kommunala tillskott till tilläggspension. Av samtliga understödsfall med tilläggspension hade 12 % uppburit kommunala pensionstillskott, på landsbygden 6 % och i städerna 21 %. Bland övriga understödstagare hade $\frac{1}{2}$ % av understödsfallen åtnjutit understöd enligt pensionstillskottslagen. I flertalet av dessa fall ha understöden haft formen av kommunala sjukvårdsbidrag. Den största andelen understödsfall, i vilka hjälp utgått enligt lagen om kommu-

Tab. Ah. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper.

Representativa undersökningen.

Understödet rättsliga form	Antal familjer av nedanstående typ							Summa familjer	
	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Gifta par el. samboende		Ensamma barn		
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		1943	1942
1. Understödstagare m. tilläggspension.									
<i>Landsbygden.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	5 485	47	7 511	208	2 404	830	—	16 485	16 850
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	95·2	95·7	91·3	95·6	87·9	96·8	—	92·5	93·1
» kommunalt pensionstillskott	3·2	4·3	5·5	2·9	7·8	1·6	—	4·8	4·1
» understöd ur donation	0·6	—	1·3	—	1·6	0·4	—	1·0	0·6
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0·5	—	1·2	1·0	1·7	0·7	—	1·0	1·3
fattigvård o. understöd ur donation	0·5	—	0·7	0·5	1·0	0·5	—	0·7	0·9
<i>Städerna.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	3 190	17	5 740	115	1 287	315	—	10 664	10 631
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	81·9	100·0	70·5	93·9	83·2	94·0	—	76·4	77·5
» kommunalt pensionstillskott	15·4	—	23·5	5·2	12·3	2·8	—	18·9	17·7
» understöd ur donation	0·6	—	2·7	—	1·1	—	—	1·8	1·4
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1·4	—	1·7	0·9	2·0	1·6	—	1·6	1·3
fattigvård o. understöd ur donation	0·7	—	1·6	—	1·4	1·6	—	1·3	2·1
<i>Hela riket.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	8 675	64	13 251	323	3 691	1 145	—	27 149	27 481
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	90·2	96·9	82·3	95·1	86·3	96·0	—	86·2	87·1
» kommunalt pensionstillskott	7·7	3·1	13·3	3·7	9·4	1·9	—	10·3	9·4
» understöd ur donation	0·6	—	1·9	—	1·4	0·3	—	1·3	0·9
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1·0	—	1·4	0·9	1·8	1·0	—	1·3	1·2
fattigvård o. understöd ur donation	0·5	—	1·1	0·3	1·1	0·8	—	0·9	1·4
2. Övriga understödstagare.									
<i>Landsbygden.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	2 267	120	2 470	1 434	996	3 592	78	10 957	12 615
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	99·3	98·4	98·5	98·5	98·8	98·7	100·0	98·7	98·6
» kommunalt pensionstillskott	0·3	0·8	0·2	0·5	0·2	0·0	—	0·2	0·2
» understöd ur donation	0·3	0·8	0·9	0·2	0·6	0·8	—	0·6	0·4
fattigvård o. komm. pensionstillskott	—	—	0·1	0·2	—	0·1	—	0·1	0·1
fattigvård o. understöd ur donation	0·1	—	0·3	0·6	0·4	0·4	—	0·4	0·7
<i>Städerna.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	2 377	69	2 712	1 335	947	2 503	24	9 967	11 732
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	98·6	98·6	95·8	98·1	98·9	98·9	91·7	97·8	98·2
» kommunalt pensionstillskott	0·6	—	0·8	0·5	—	0·3	8·3	0·5	0·4
» understöd ur donation	0·4	1·4	2·0	0·4	0·4	0·3	—	0·8	0·5
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0·2	—	0·3	0·2	0·3	0·2	—	0·3	0·1
fattigvård o. understöd ur donation	0·2	—	1·1	0·8	0·4	0·3	—	0·6	0·8
<i>Hela riket.</i>									
Samtliga understödsfall (1/5)	4 644	189	5 182	2 769	1 943	6 095	102	20 924	24 347
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	99·0	98·4	97·1	98·3	98·8	98·8	98·0	98·3	98·4
» kommunalt pensionstillskott	0·4	0·5	0·5	0·5	0·1	0·1	2·0	0·4	0·3
» understöd ur donation	0·3	1·1	1·5	0·3	0·5	0·6	—	0·7	0·4
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0·1	—	0·2	0·2	0·2	0·1	—	0·1	0·1
fattigvård o. understöd ur donation	0·2	—	0·7	0·7	0·4	0·4	—	0·5	0·8

nala pensionstillskott — liksom även ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning — redovisas för familjer utan barn. Talrikast förekomma dylika understöd bland ensamma kvinnor utan barn.

Understödets totala värde. I det föregående ha uppgifter meddelats angående värdet av den hjälp, som lämnats i form av vård på fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt eller i form av hemunderstöd eller »annan hjälp». Uppgifterna härom redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 3, 4 och 6 i tabellbilagan. En sammanfattning härav lämnas i nedanstående tablå:

<i>Vårdens värde i milj. kr.</i>	Vård på fattigvårds- anstalt	Vård på sjukvårds- anstalt	Hemunder- stöd	»Annan hjälp»	Tillhopa	
					1943	1942
Landsbygden	15·2	13·5	19·0	2·7	50·4	51·2
Städerna	16·6	7·5	30·6	0·8	55·5	55·8
Hela riket 1943	31·8	21·0	49·6	3·5	105·9	.
1942	31·1	21·5	51·1	3·3	.	107·0
<i>Vårdens värde i procent.</i>						
Landsbygden	30·2	26·7	37·8	5·3	100·0	--
Städerna	29·8	13·5	55·2	1·5	100·0	—
Hela riket 1943	30·0	19·8	46·9	3·3	100·0	—
1942	29·1	20·1	47·8	3·0	100·0	—

Vårdens värde skall enligt de till det statistiska formuläret fogade anvisningarna redovisas brutto, d. v. s. utan avdrag för ersättning, som kommu-

Tab. Ai. Av fattigvårdsstyrelserna meddelat understöd fördelat efter understödets rättsliga form och dess beskaffenhet.
Representativa undersökningen.

Understödets rättsliga form	Understödetts uppgivna värde i tusental kr. (1/6)					Samtliga under- stödsformer	
	Vård på fattig- vårds- anstalt	Vård på sjuk- vårds- anstalt	Hem- under- stöd	»Annan hjälp»			
						1943	1942
<i>Landsbygden.</i>							
Enbart egentlig fattigvård	3 003·0	2 638·4	3 545·9	511·3		9 698·6	9 858·3
» kommunalt pensionstillskott . . .	2·1	4·4	144·5	4·3		155·3	128·6
» understöd ur donation	0·9	—	4·0	1·9		6·8	38·0
fattigvård o. komm. pensionstillskott . .	4·3	3·3	46·8	2·7		57·1	68·2
fattigvård o. understöd ur donation . .	3·4	4·9	26·0	1·6		35·9	6·7
Tillhopa	3 013·7	2 651·0	3 767·2	521·8		9 953·7	10 099·8
<i>Städerna.</i>							
Enbart egentlig fattigvård	2 716·6	1 379·7	5 173·6	139·8		9 409·7	9 691·6
» kommunalt pensionstillskott . . .	601·2	30·9	823·9	14·0		1 470·0	1 311·5
» understöd ur donation	—	1·6	24·7	2·0		28·3	81·6
fattigvård o. komm. pensionstillskott . .	12·7	10·0	75·2	5·6		103·5	89·2
fattigvård o. understöd ur donation . .	5·1	1·4	65·0	2·4		73·9	32·6
Tillhopa	3 335·6	1 423·6	6 162·4	163·8		11 085·4	11 206·5
<i>Hela riket.</i>							
Enbart egentlig fattigvård	5 719·6	4 018·1	8 719·5	651·1		19 108·3	19 549·9
» kommunalt pensionstillskott . . .	603·3	35·3	968·4	18·3		1 625·1	1 440·1
» understöd ur donation	0·9	1·6	28·7	3·9		35·1	119·6
fattigvård o. komm. pensionstillskott . .	17·0	13·3	122·0	8·3		160·6	157·4
fattigvård o. understöd ur donation . .	8·5	6·3	91·0	4·0		109·8	39·3
Tillhopa	6 349·3	4 074·6	9 929·6	685·6		21 039·1	21 306·3

Tab. Aj. Understödsfallens fördelning efter fattigvårdsunderstödet totala värde inom olika familjetyper.
Representativa undersökningen.

Familjetyper	Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav (i %) med nedanstående totala understödsbelopp (kr.) per år													Under- stödet totala värde per under- stödsfall kr.
		Under 50 kr.	50— 99	100— 149	150— 199	200— 399	400— 599	600— 799	800— 999	1 000— 1 199	1 200— 1 399	1 400— 1 599	1 600— 1 799	1 800 o. över	
Landsbygden . . .	27 442	14·7	11·9	10·4	7·8	19·3	17·1	7·4	5·2	3·2	1·4	0·7	0·3	0·6	362
1. Tilläggs pensionärer . . .	16 485	10·0	9·7	10·0	8·0	19·3	20·5	8·8	6·4	4·1	1·5	0·9	0·3	0·5	409
<i>Ensam man.</i>															
med 0 barn	5 485	6·7	7·3	8·0	6·0	15·5	28·0	10·4	8·7	5·4	2·1	1·2	0·2	0·5	489
1 o. fl. barn	47	8·5	12·8	12·8	8·5	23·4	12·8	10·6	4·8	2·1	2·1	2·1	—	—	372
<i>Ensam kvinna.</i>															
med 0 barn	7 511	10·7	10·8	11·4	9·2	20·7	17·1	8·5	5·8	3·7	1·2	0·5	0·2	0·2	370
1 o. fl. barn	208	8·2	8·7	7·7	9·1	18·7	22·1	13·0	6·2	4·8	—	0·5	0·5	0·5	425
<i>Äkta makar.</i>															
med 0 barn	2 404	14·7	12·4	11·4	9·5	23·2	15·1	4·9	3·0	2·4	1·0	0·8	0·5	1·1	329
1—2 barn	542	14·2	8·5	8·1	7·4	18·8	19·2	12·2	4·6	2·8	2·0	1·3	0·4	0·5	401
3 o. fl. barn	288	8·3	7·8	5·6	5·2	23·6	15·6	9·7	9·0	3·5	3·1	2·8	2·8	3·5	560
2. Övriga understödstagare . .	10 957	21·7	15·1	11·0	7·5	19·4	11·9	5·4	3·4	1·9	1·1	0·5	0·4	0·7	291
<i>Ensam man</i>															
med 0 barn	2 267	23·0	12·9	9·6	6·7	17·1	16·8	5·7	4·0	2·4	0·8	0·5	0·2	0·2	304
1—2 barn	78	20·5	14·1	15·4	7·7	26·9	10·3	3·8	—	—	—	—	1·3	—	215
3 o. fl. barn	42	21·4	7·1	11·9	—	11·9	21·4	4·8	9·5	4·8	—	2·4	4·8	—	453
<i>Ensam kvinna</i>															
med 0 barn	2 470	21·6	13·8	10·2	6·8	21·1	13·6	6·8	3·2	2·0	1·0	0·1	0·2	0·1	282
1—2 barn	1 120	17·1	13·2	12·1	9·6	26·4	9·2	5·8	3·6	1·3	0·9	0·4	0·3	0·1	277
3 o. fl. barn	314	4·1	8·0	8·9	7·8	23·3	13·7	11·1	9·6	4·5	4·1	1·6	1·9	1·9	543
<i>Äkta makar</i>															
med 0 barn	996	23·6	20·6	12·2	7·1	17·3	9·7	4·0	2·1	1·4	1·4	0·1	0·2	0·3	237
1—2 barn	1 798	26·9	17·9	12·4	8·4	16·5	8·4	3·9	1·8	1·0	1·1	0·6	0·4	0·7	234
3 o. fl. barn	1 794	20·1	16·6	11·4	7·4	18·6	9·5	5·0	3·7	2·4	1·2	0·9	0·8	2·4	341
<i>Ensam barn</i>	<i>78</i>	<i>11·5</i>	<i>17·9</i>	<i>12·8</i>	<i>10·8</i>	<i>29·5</i>	<i>9·0</i>	<i>2·6</i>	<i>5·1</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>1·3</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>254</i>

Städerna	20 631	11·6	8·2	6·3	5·2	17·7	17·4	9·9	9·4	4·5	2·8	2·1	1·5	3·4	540
1. Tilläggs pensionärer	10 664	5·0	3·8	3·9	4·4	20·2	23·9	12·3	11·8	4·3	2·7	2·3	1·8	3·6	623
<i>Ensam man</i>															
med 0 barn	3 191	3·5	2·8	4·0	3·4	16·5	23·8	12·0	15·3	4·4	3·5	2·9	2·3	5·6	707
1 o. fl. barn	17	5·9	—	5·9	—	23·5	11·8	11·8	17·6	11·8	5·9	—	5·8	—	659
<i>Ensam kvinna</i>															
med 0 barn	5 739	5·4	4·0	3·9	4·8	22·8	25·5	12·5	10·8	3·3	2·0	1·7	1·3	2·5	563
1 o. fl. barn	115	1·7	3·5	5·2	4·4	19·1	24·4	12·2	14·8	5·2	4·3	2·6	0·9	1·7	650
<i>Äkta makar</i>															
med 0 barn	1 287	7·1	5·2	3·5	4·7	19·3	19·7	11·8	9·6	7·8	3·5	2·8	2·0	3·5	633
1—2 barn	244	5·3	4·1	2·9	5·7	13·9	10·7	16·0	12·7	10·7	5·8	4·1	2·9	5·7	765
3 o. fl. barn	71	1·4	1·4	2·8	5·6	11·8	18·3	11·3	14·1	5·6	5·6	5·6	7·1	9·9	901
2. Övriga understödstagare	9 987	18·8	12·8	8·9	6·1	15·1	10·5	7·2	6·8	4·6	3·0	1·9	1·1	3·2	452
<i>Ensam man</i>															
med 0 barn	2 377	24·1	10·8	7·3	5·5	12·5	10·7	6·7	7·8	3·9	2·7	1·7	1·1	5·2	475
1—2 barn	53	24·5	15·1	7·6	11·3	9·4	3·8	9·4	7·5	3·8	1·9	3·8	1·9	—	392
3 o. fl. barn	16	25·0	12·5	18·7	—	—	12·5	6·2	6·2	6·3	—	—	6·3	6·3	421
<i>Ensam kvinna</i>															
med 0 barn	2 712	14·0	11·2	8·5	4·7	15·6	12·7	9·7	9·4	6·5	3·6	1·7	0·7	1·7	487
1—2 barn	1 103	12·0	11·1	9·3	7·4	18·2	12·8	8·2	7·1	4·8	4·1	2·8	1·2	1·0	459
3 o. fl. barn	233	6·5	4·7	4·3	3·9	15·9	10·8	10·3	9·1	10·8	6·5	5·6	4·7	6·9	791
<i>Äkta makar</i>															
med 0 barn	947	21·8	15·1	10·0	6·2	15·8	10·1	5·9	3·8	3·8	1·7	2·0	1·6	2·2	380
1—2 barn	1 653	23·9	17·8	10·8	8·4	14·6	7·4	4·5	3·5	2·6	2·0	1·0	0·8	2·7	832
3 o. fl. barn	850	17·1	16·1	10·7	5·8	17·4	6·5	6·1	4·2	3·3	2·6	2·5	1·6	6·1	495
<i>Ensam barn</i>	<i>24</i>	<i>33·3</i>	<i>16·7</i>	<i>4·2</i>	<i>16·7</i>	<i>16·6</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>8·8</i>	<i>—</i>	<i>4·2</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>230</i>
Hela riket	48 073	13·4	10·3	8·7	6·7	18·6	17·2	8·5	7·0	3·7	2·0	1·3	0·8	1·8	438
1. Tilläggs pensionärer	27 149	8·0	7·4	7·6	6·6	19·7	21·8	10·2	8·5	4·2	2·0	1·4	0·9	1·7	493
2. Övriga understödstagare	20 924	20·3	14·0	10·0	6·8	17·4	11·2	6·3	5·0	3·2	2·0	1·2	0·8	1·8	368

nerna erhållit för lämnad vård antingen från vårdtagaren själv (t. ex. i form av folkpension, som kommunen uppburit) eller från annat håll (t. ex. från landstinget eller från andra kommuner). Emellertid torde uppgifterna angående värdet av anstaltsvården, såsom redan framhållits, vara för låga i förhållande till de verkliga kostnaderna. Vad fattigvårdsanstalterna beträffar synas fasta kostnader för anstalterna endast i ringa utsträckning ingå i de uppgivna beloppen. I fråga om sjukvårdsanstalterna torde uppgifterna till största delen avse legosängsavgifterna vid allmänna sjukhus. Följaktligen kunna de föreliggande uppgifterna icke anses utgöra något exakt mått på fattigvårdssamhällenas verkliga kostnader för fattigvården.

Totala värdet av de understöd, som fattigvårdsstyrelserna utgivit under år 1943, uppgick till 106 milj. kr. Sedan 1942 har en minskning av det allmännas kostnader för fattigvården för första gången sedan 1939 ägt rum med i runt tal 1 milj. kr. eller med ungefär 1 %. Såväl landskommunernas som städernas understöds-kostnader ha minskat; i förra fallet med 0·8 och i senare fallet med knappt 0·3 milj. kr. eller i båda fallen med ungefär 1 %. Minskningen belöper sig till största delen till hemunderstöden. En översikt av förändringarna i totala värdet av de understöd, som fattigvårdsstyrelserna utgivit under åren 1923—1943, lämnas i kap. XIII, sid. 102.

Hemunderstödens värde uppgick år 1943 i hela riket till 49·6 milj. kr. eller något mindre än hälften (48 %) av fattigvårdens totala värde. Vården på fattigvårdsanstalt har uppgivits till 31·8 milj. kr. (30 %) och vården på sjukvårdsanstalt till 21·0 milj. kr. (20 %). I städerna var, såsom tablån å sid. 89 visar, hemunderstödens andel av fattigvårdens totala värde väsentligt större än på landsbygden (55 % mot 38 %).

Tab. Ai som grundar sig på den representativa undersökningen, visar hur värdet av det understöd fattigvårdsstyrelserna lämnat, fördelade sig efter såväl understödets rättsliga form som dess beskaffenhet. På sådana understödsfall, i vilka enbart fattigvård i egentlig mening utgått, kom 91 % av understödets totala värde; på understödsfall, i vilka fattigvård utgått jämte pensionstillskott och understöd ur fonder och donationer, kom ungefär 1 %. Understöd enbart enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgjorde nära 8 % av understödets totala värde.

Av tab. Ai framgår vidare, att pensionstillskott och därmed jämförliga understöd på landsbygden utgått huvudsakligen i form av hemunderstöd, i städerna i form av hemunderstöd och vård på fattigvårdsanstalt. Understöd ur fonder och donationer ha nästan uteslutande utdelats såsom hemunderstöd.

Tab. Aj som grundar sig på den representativa undersökningen, ger vid handen, att understödets totala värde under år 1943 understeg 100 kr. för 24 % av samtliga understödsfall. En hjälp understigande 200 kr. per år hade 39 % av de understödda familjerna erhållit, 200—400 kr. 19 % och 400—600 kr. 17 %. Över 600 kr. hade 25 % av samtliga fått och över 1 000 kr. hade tillfallit i det närmaste 10 % av understödsfallen. Bland tilläggs-pensionärerna, vilkas behov av fattigvårdshjälp är mera varaktigt, hade 15 % erhållit mindre än 100 kr., medan bland övriga understödstagare drygt 34 % hade mottagit

tillfällig hjälp understigande detta belopp. Mellan 400—1 000 kr. hade understödet uppgått för 41 % av tilläggspensionärerna, medan motsvarande andel bland övriga understödstagare uppgick till 23 %. Högre understödsbelopp var vanligare i städerna än på landsbygden och likaså bland barnfamiljer än bland familjer utan barn.

XIII. Fattigvårdens omfattning och kostnader m. m. åren 1923—1943.

De hjälpsökande vid fattigvården kunna uppdelas i två stora grupper. Å ena sidan de som mer varaktigt på grund av hög ålder och arbetsoförmåga understöddas av fattigvården, å andra sidan de som erhålla endast tillfällig hjälp med anledning av arbetslöshet eller sjukdom o. dyl. Trots att de varaktigt understödda, som framgått av det tidigare anförda, äro i majoritet, kan dock klienteletets storlek och sammansättning undergå avsevärda förändringar under kortare eller längre perioder. Så växlar t. ex. antalet tillfälligt hjälpta mycket starkt med de ekonomiska konjunkturerna. Andra faktorer som på längre sikt påverka antalet understödstagare vid fattigvården äro vissa fortgående förändringar i näringslivets organisation och lokalisering, den sociala omvårdnadens utbyggnad, såsom folkpensionering, barnbidrag, sjuk- och arbetslöshetsförsäkring, mödrahjälp m. m. Ändringar i fattigvårdsstyrelsernas understödspolitik och i folks benägenhet att söka fattigvårdshjälp liksom strukturella förskjutningar i befolkningens åldersfördelning torde ävenledes ha en viss inverkan på antalet understödstagare.

På grund av ändrade redovisningsprinciper kunna växlingarna i fattigvårdens hjälpverksamhet icke följas längre tillbaka än år 1923, då individuella uppgifter började införskaffas. Genom den utbyggnad av den sociala hjälpverksamheten, som ägde rum under 1930-talet, fick fattigvården alltmer karaktär av supplementär hjälpform, vilket ånyo nödvändiggjorde en omläggning av fattigvårdsstatistiken år 1939. Från början övervägdes möjligheten att åstadkomma en allmän socialvårdsstatistik, omfattande även dem som erhålla understöd eller hjälp av pensionsstyrelsen samt olika kommunala organ, såsom barnavårdsnämnd, arbetslöshetsnämnd m. fl. Det rådande tidsläget och socialregistrets ofullständighet medförde, att programmet inskränktes till att belysa fattigvårdens samband med tilläggspension, barnbidrag och bidragsförskott, vilka äro de viktigaste former av understöd som fattigvårdens understödstagare uppbära vid sidan av den kompletterande hjälpen från fattigvårdsmyndigheterna. Omläggningen av statistiken 1939 ledde även till att familjen i fattigvårdsrättslig mening blev enhet vid redovisningen av understödstagarna i stället för den enskilda personen. De flesta jämförelser rörande fattigvårdsklienteletets omfattning och sammansättning måste därför inskränkas till perioden 1939—1943 och kunna blott i undantagsfall utsträckas till tidpunkten för de individuella uppgifternas införskaffande.

Antal understödda familjer 1939—1943. Totala antalet familjer, som åtnjutit fattigvårdsunderstöd, uppgick 1939 till 274 000. Antalet steg till 279 000 åren 1940 och 1941, men har därefter minskat under åren 1942 och 1943 till 259 000 resp. 240 000. Utvecklingen har emellertid gestaltat sig olika på landsbygden och i städerna, såsom framgår av tab. Ak.

Tab. Ak. Antalet av fattigvården understödda familjer åren 1939—1943.

Å r	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Gifta par		En- samma barn	Samtliga familjer	Därav	
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn			utan barn	med barn
<i>Landsbygden</i>	Absoluta tal									
1939	45 954	1 550	51 993	10 663	18 253	34 135	1 150	163 698	116 200	47 498
1940	44 084	1 248	52 366	9 571	19 274	31 887	726	159 156	115 724	43 432
1941	43 846	1 201	53 020	9 591	19 347	29 931	530	157 466	116 213	41 253
1942	41 083	980	51 658	8 950	18 185	25 748	434	147 038	110 926	36 112
1943	38 728	859	50 122	8 123	16 965	21 882	424	137 103	105 815	31 288
<i>Städerna</i>										
1939	30 260	605	41 368	6 942	12 289	18 463	237	110 164	83 917	26 247
1940	31 790	699	42 606	7 603	14 311	22 484	242	119 735	88 707	31 028
1941	31 467	557	44 286	7 818	15 042	21 700	168	121 038	90 795	30 243
1942	29 860	408	43 734	7 674	13 019	16 789	257	111 741	86 613	25 128
1943	27 585	415	42 453	7 162	11 425	13 963	129	103 132	81 463	21 669
<i>Hela riket</i>										
1939	76 214	2 155	93 361	17 605	30 542	52 598	1 387	273 862	200 117	73 745
1940	75 874	1 947	94 972	17 174	33 585	54 371	968	278 891	204 431	74 460
1941	75 313	1 768	97 306	17 409	34 389	51 631	698	278 504	207 008	71 496
1942	70 943	1 388	95 392	16 624	31 204	42 537	691	258 779	197 539	61 240
1943	66 313	1 274	92 575	15 285	28 390	35 845	553	240 235	187 278	52 957
<i>Landsbygden</i>	Indextal, om antalet understödsfall 1939=100									
1940	96	81	101	90	106	93	63	97	100	91
1941	95	77	102	90	106	88	46	96	100	87
1942	89	63	99	84	100	75	38	90	95	76
1943	84	55	96	76	93	64	37	84	91	66
<i>Städerna</i>										
1940	105	116	103	110	116	122	102	109	106	118
1941	104	92	107	113	122	118	71	110	108	115
1942	99	67	106	111	106	91	108	101	103	96
1943	91	69	103	103	93	76	54	94	97	83
<i>Hela riket</i>										
1940	100	90	102	98	110	103	70	102	102	101
1941	99	82	104	99	113	98	50	102	103	97
1942	93	64	102	94	102	81	50	94	99	83
1943	87	59	99	87	93	68	40	88	94	72

På landsbygden ha understödsfallen successivt minskat sedan 1939 inom samtliga familjetyper. Gruppen gifta par med barn har mellan 1939 och 1943 reducerats med 36 %, medan gruppen gifta par utan barn minskat med blott 7 %. Även inom grupperna ensamma män resp. kvinnor ha barnfamiljerna undergått en avsevärt starkare reduktion än de barnlösa. Detsamma gäller också för städerna med undantag för gruppen ensamma kvinnor. I städerna steg emellertid

understödsverksamheten år 1940 inom samtliga familjetyper på grund av den under detta år stagnerade byggnadsverksamheten och den skärpta handelsavspärrningen. Ökningen var störst inom barnfamiljerna. Understödsverksamhetens konjunktürkänslighet inom dessa familjer framgår också av den starka nedgången i antalet understödda barnfamiljer åren 1942 och 1943 i samband med den osedvanligt goda sysselsättningen inom industrin under dessa år. Att antalet understödda barnfamiljer i så mycket högre grad än övriga familjetyper följer de ekonomiska konjunkturerna, sammanhänger med att försörjarna i förra fallet väsentligen utgöras av yngre och medelålders arbetsföra män, medan understödsfallen i senare fallet till större delen bestå av ensamstående ålderstigna och arbetsoförmögna.

Av barnfamiljerna ha flerbarnsfamiljerna med 3 eller flera barn minskat något mer än ett- och tvåbarnsfamiljerna, såsom framgår av nedanstående beräkningar, utförda på grundval av den representativa undersökningen.

Å r	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Barnfamiljer med			Barnfamiljer med			Barnfamiljer med		
	1—2 barn	3 el. fl. barn	Tillhoppa	1—2 barn	3 el. fl. barn	Tillhoppa	1—2 barn	3 el. fl. barn	Tillhoppa
A b s o l u t a t a l									
1939	28 000	19 000	47 000	19 000	7 000	26 000	47 000	26 000	73 000
1940	26 000	17 000	43 000	23 000	9 000	32 000	49 000	26 000	75 000
1941	25 000	16 000	41 000	22 000	8 000	30 000	47 000	24 000	71 000
1942	22 000	14 000	36 000	18 000	7 000	25 000	40 000	21 000	61 000
1943	19 000	12 000	31 000	16 000	6 000	22 000	35 000	18 000	53 000
Indextal, om antalet barnfamiljer år 1939 = 100									
1940	93	89	91	121	129	123	104	100	103
1941	89	84	87	116	114	115	100	92	97
1942	79	74	77	95	100	96	85	81	84
1943	68	63	66	84	86	85	74	69	73

Antal understödda personer 1923—1943 resp. 1939—1943. Beträffande förfaringsättet vid beräkningen av antalet understödstagare hänvisas till kap. I samt sid. 32. Tab. Al utvisar, hur antalet understödda män, kvinnor och barn förändrats under åren 1939—1943.

På landsbygden har antalet understödda personer successivt minskat med 24 % under perioden 1939—1943. I städerna är motsvarande nedgång blott 13 % beroende på den tidigare konstaterade ökningen av antalet hjälpsökande under åren 1940—1941. Såväl i städerna som på landsbygden har nedgången varit störst för barn och minst för kvinnor. Antalet understödda barn i riket har minskat under hela perioden 1939—1943 från 169 000 till 118 000 eller med 30 %. Antalet vuxna understödstagare har under samma tid först ökat mellan 1939 och 1940 från 356 000 till 366 000 och därefter successivt minskat till 304 000 år 1943 eller med 15 % i förhållandet till 1939.

Hur utvecklingen av antalet understödstagare gestaltat sig från år till år under perioden 1923—1943, framgår av de i diagram II återgivna kurvorna.

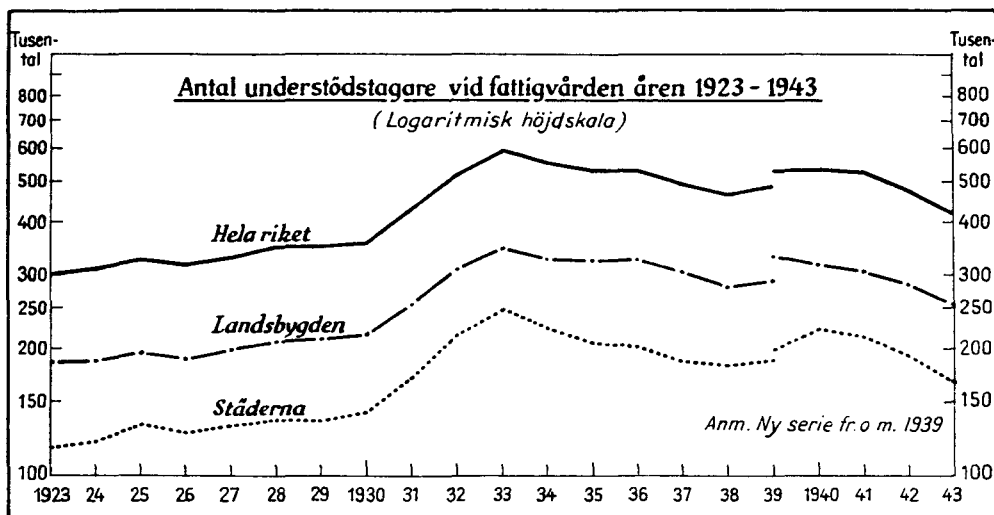
Tab. Al. Antal understödstagare vid fattigvården åren 1939—1943.

Å r	Antal vuxna personer			Antal redovisade barn	Samtliga understödstagare
	Män	Kvinnor	Tillhopa		
<i>Landsbygden</i>	Absoluta tal				
1939	99 892	115 044	214 936	115 147	330 083
1940	96 493	113 098	209 591	105 440	315 031
1941	94 325	111 889	206 214	99 483	305 697
1942	85 996	104 541	190 537	88 893	279 430
1943	78 434	97 092	175 526	76 588	252 114
<i>Städerna</i>					
1939	61 617	79 062	140 679	53 566	194 245
1940	69 284	87 004	156 288	60 662	216 950
1941	68 766	88 846	157 612	57 940	215 552
1942	60 076	81 216	141 292	47 797	189 089
1943	53 388	75 003	128 391	41 525	169 916
<i>Hela riket</i>					
1939	161 509	194 106	355 615	168 713	524 328
1940	165 777	200 102	365 879	166 102	531 981
1941	163 091	200 735	363 826	157 423	521 249
1942	146 072	185 757	331 829	136 690	468 519
1943	131 822	172 095	303 917	118 113	422 030
<i>Landsbygden</i>	Indextal, om antalet understödstagare 1939=100				
1940	97	98	98	92	95
1941	94	97	96	86	93
1942	86	91	89	77	85
1943	79	84	82	67	76
<i>Städerna</i>					
1940	112	110	111	113	112
1941	112	112	112	108	111
1942	97	103	100	89	97
1943	87	95	91	78	87
<i>Hela riket</i>					
1940	103	103	103	98	101
1941	101	103	102	93	99
1942	90	96	93	81	89
1943	82	89	85	70	80

Det är att märka, att uppgifterna om antalet understödstagare efter år 1939 icke äro jämförbara med dem, som hämtats ur de föregående berättelserna angående fattigvården. Såsom tidigare nämnts skiljer sig beräkningen av antalet understödstagare från och med år 1939 från det förfaringssätt, som tidigare tillämpats i fattigvårdsstatistiken, framför allt därigenom att även anhöriga till personer, som erhållit vård på anstalt eller annan personlig hjälp (t. ex. i form av inackordering i enskilt hem o. dyl.), redovisats såsom understödstagare, vilket förut icke varit fallet. För en jämförelse mellan den äldre och den nyare serien angives emellertid i diagrammet för år 1939 antalet understödstagare enligt såväl den äldre som den nya beräkningsmetoden.¹ Man beräknar antalet av ifrågavarande anhöriga, som f. n. i motsats till tidigare in-

¹ Jfr härom Fattigvården år 1940, sid. 38.

Diagram II.

Nombre des personnes secourues par l'Assistance publique pendant les années 1923—1943.

Landsbygden = Campagne. Städerna = Villes. Hela riket = Ensemble du pays.

Nouvelle série à partir de 1939.

räknats bland understödstagarna, till approximativt 50 000. Tager man häsyn härtill, är det antal understödstagare, som redovisas för år 1943, mindre än något tidigare år sedan 1930.

Antal understödstagare i förhållande till folkmängden åren 1939—1943. För bedömning av fattigvårdens omfattning och utveckling är förhållandet mellan antalet understödstagare och folkmängden av särskilt intresse (jfr sid. 36 o. f.). Sätter man antalet av fattigvårdsstyrelserna understödda personer i procent av folkmängden inom olika kommuntyper, får man följande siffror för åren 1939—1943:

Å r	Landskommuner						Städerna	Hela riket
	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industrikommuner	Övriga kommuner	Samtliga landskommuner		
1939	6·3	12·1	8·2	8·4	9·2	8·2	8·5	8·3
1940	5·9	10·9	7·8	8·8	9·0	7·9	9·1	8·4
1941	5·8	10·4	7·4	9·0	8·7	7·7	9·0	8·2
1942	5·2	8·9	6·9	8·3	7·5	7·0	7·9	7·4
1943	4·8	8·2	6·2	7·3	6·9	6·4	6·7	6·5

Även beträffande relationstalen mellan antalet understödstagare och folkmängden framträder den förut konstaterade skillnaden i fattigvårdens utveckling i städerna och på landsbygden, vilket — som nämnts — främst torde orsakas av utvecklingen på arbetsmarknaden, vars växlingar med konjunkturer och säsonger i viss utsträckning återspeglas i hjälpsökandefrekvensen vid fattig-

vården. I fråga om landskommunerna ha relativa antalet understödstagare alltså sedan 1939 successivt minskat i samtliga kommuntyper utom industrikommunerna. Antalet understödstagare ha nedgått från 8·2 % av folkmängden på landsbygden 1939 till 6·4 % år 1943. Denna avsevärda minskning torde framför allt vara en följd av den stora efterfrågan på arbetskraft inom jordbruket och skogsbruket. På grund av handelsavspärrningen och den stagnerande byggnadsverksamheten uppstod däremot i början av kriget en viss arbetslöshet inom industrin, vilket hade till följd att antalet understödstagare i städerna steg från 8·5 % av folkmängden 1939 till 9·1 % år 1940. Under år 1941 var understödsverksamheten i stort sett av samma omfattning som föregående år, men sjönk kraftigt under 1942 och 1943, då den nedgick till 7·9 resp. 6·7 % av folkmängden.

Bakom ovan angivna medeltal dölja sig stora växlingar i understödsverksamhetens omfattning inom olika fattigvårdssamhällen, såsom följande tablå ger vid handen:

Å r	Antal fattig- vårds- sam- hällen	Därav, i %, med nedanstående antal understödstagare per 100 invånare										
		0	0·1- 2	2·1- 4	4·1- 6	6·1- 8	8·1- 10	10·1- 12	12·1- 13	13·1- 14	14·1- 15	15·1 o. där- över
<i>Landsbygden.</i>												
1940	2 398	0·3	10·2	24·5	25·0	18·1	10·4	5·0	1·4	1·3	1·1	2·7
1941	2 398	0·4	10·4	26·4	24·0	17·6	9·9	5·6	1·4	0·9	1·0	2·4
1942	2 397	0·4	12·7	28·6	25·2	15·9	8·6	4·4	1·4	0·8	0·5	1·5
1943	2 391	0·5	15·4	30·3	25·5	14·4	7·8	3·3	0·7	0·7	0·3	1·1
<i>Städerna.</i>												
1940	117	—	—	6·9	25·6	28·2	22·2	8·5	2·6	3·4	—	2·6
1941	117	—	0·9	6·0	29·8	27·4	23·1	8·5	0·9	—	1·7	1·7
1942	119	—	1·7	11·8	32·0	28·5	20·2	4·2	0·8	0·8	—	—
1943	121	—	3·3	17·4	38·0	28·9	9·1	2·5	0·8	—	—	—
<i>Hela riket.</i>												
1940	2 515	0·2	9·7	23·7	25·0	18·6	11·0	5·2	1·5	1·4	1·0	2·7
1941	2 515	0·4	9·9	25·5	24·3	18·1	10·5	5·7	1·4	0·9	1·0	2·3
1942	2 516	0·4	12·2	27·8	25·5	16·4	9·1	4·4	1·4	0·8	0·5	1·5
1943	2 512	0·4	15·0	29·7	26·1	15·1	7·8	3·4	0·7	0·6	0·2	1·0

En tydlig sammanpressning av variationerna i fattigvårdssamhällernas understödsverksamhet kan konstateras efter år 1940. Antalet landskommuner och städer med fler än 6 resp. 8 understödstagare per 100 invånare ha successivt minskat, medan antalet kommuner med lägre understödstagarfrekvens ökat.

Antal tilläggspensionärer m. m. inom fattigvårdsklientelet åren 1939—1943. Sedan fattigvårdsstatistikens omläggning år 1939 föreligger uppgifter, om understödstagarna även åtnjutit tilläggspension (eller invalidunderstöd), barnbidrag eller bidragsförskott. I vilken utsträckning dessa uppgifter kunna användas för belysning av fattigvårdsklienteletets sammansättning m. m., hänvisas till sid. 44 o. f. I omstående tablå belyses växlingarna i antalet tilläggspensionärer och antalet barn med barnbidrag eller bidragsförskott under åren 1939—1943 i förhållande till samtliga vuxna resp. minderåriga understödstagare:

Å r	Antal vuxna understöds-tagare	Därav med tilläggspension		Antal understödda barn	Därav med			
		antal	i % av samtl. vuxna understöds-tagare		barnbidrag		bidragsförskott	
					antal	i % av samtl. understödda barn	antal	i % av samtl. understödda barn
<i>Landsbygden.</i>								
1939	214 936	87 593	40·8	115 147	—	—	—	—
1940	209 591	88 068	42·0	105 440	17 602	16·7	3 492	3·3
1941	206 214	94 917	46·0	99 483	17 309	17·4	3 309	3·3
1942	190 537	94 041	49·4	88 893	16 497	18·6	3 125	3·5
1943	175 526	90 126	51·3	76 588	14 285	18·7	2 684	3·5
<i>Städerna.</i>								
1939	140 679	56 252	40·0	53 566	—	—	—	—
1940	156 288	57 561	36·8	60 662	6 798	11·2	4 903	8·1
1941	157 612	56 879	36·1	57 940	6 209	10·7	4 899	8·5
1942	141 292	57 519	40·7	47 797	6 061	12·7	4 238	8·9
1943	128 391	54 586	42·5	41 525	5 624	13·5	4 216	10·2
<i>Hela riket.</i>								
1939	355 615	143 845	40·4	168 713	—	—	—	—
1940	365 879	145 629	39·8	166 102	24 400	14·7	8 395	5·1
1941	363 826	151 796	41·7	157 423	23 518	14·9	8 208	5·2
1942	331 829	151 560	45·7	136 690	22 558	16·5	7 363	5·4
1943	303 917	144 712	47·6	118 113	19 909	16·9	6 900	5·8

Tilläggspensionärer bestå av ålderstigna och invalider och undergå därför ej lika stora förändringar från det ena året till det andra som fattigvårdsklientelet i dess helhet. Under år med relativt gynnsam försörjning och till följd därav minskning av antalet tillfälliga hjälpsökande vid fattigvården, ökas därför andelen av tilläggspensionärer bland understödstagarna, medan depressionsår medför en minskning av tilläggspensionärernas relativa antal. På landsbygden, där antalet tilläggspensionärer hållit sig omkring 90 000 under åren 1939—1943, har samtidigt deras andel av samtliga vuxna understödstagare ökat från 41 till 51 %. Antalet tilläggspensionärer i städerna har under samma tid fluktuerat omkring 55 000, men deras relativa antal sjönk under början av kriget från 40 % år 1939 till 36 % år 1941 för att därefter återigen stiga till nära 43 % år 1943 i överensstämmelse med den förut påtalade förändringen av industrins efterfrågan på arbetskraft under dessa år.

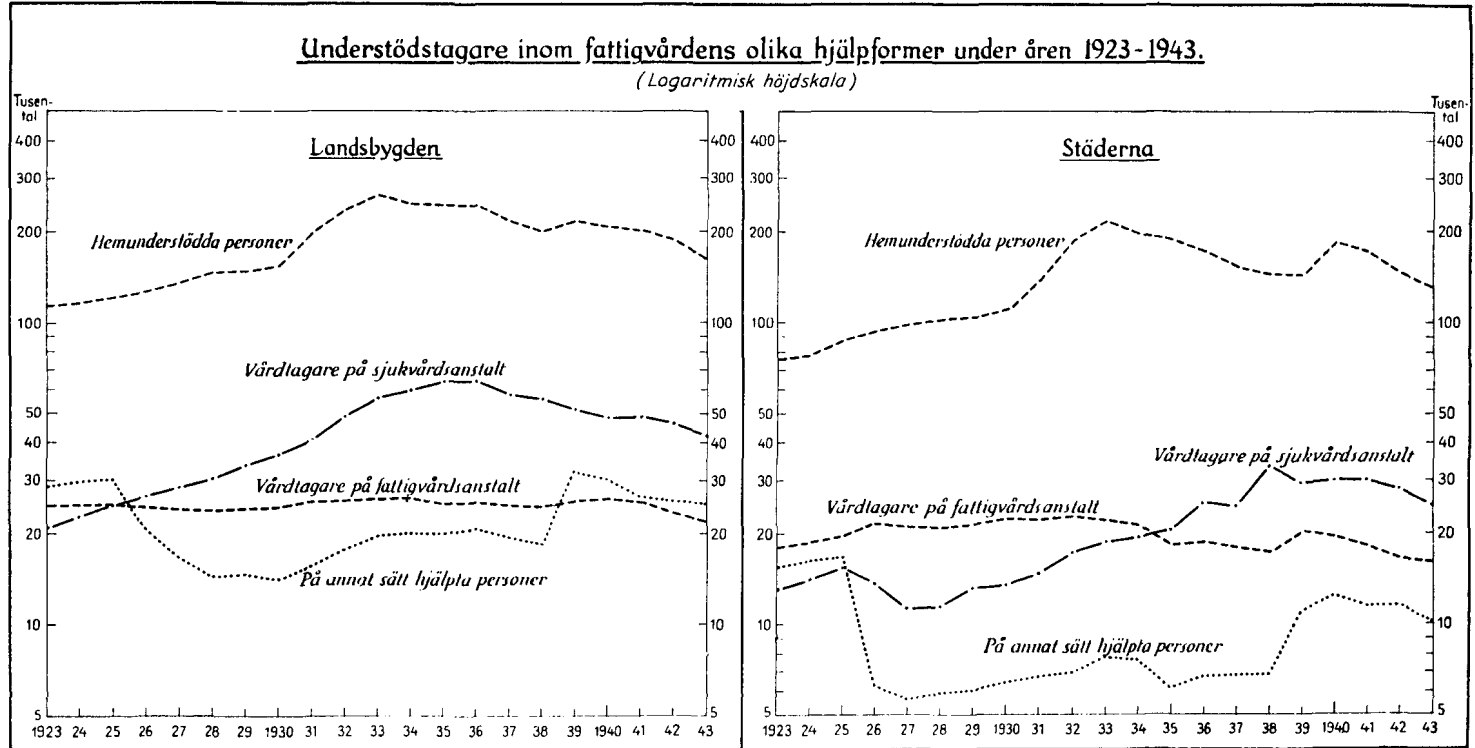
Antalet barn med barnbidrag eller bidragsförskott varierar i stort sett proportionellt med totala antalet understödda barn. En viss eftersläpning framträder dock, varför även andelen av barn med barnbidrag och bidragsförskott i förhållande till samtliga understödda barn ökat något under perioden.

Hjälppformernas utveckling under åren 1923—1943. En översikt av huru utvecklingen av antalet understöds- resp. vårdtagare inom fattigvårdens olika hjälpformer gestaltat sig från år till år under perioden 1923—1943 framgår av de i diagram III återgivna kurvorna. Serierna grunda sig, i vad de avse tiden 1923—1938, på uppgifterna i den översiktstabell, som sammanställts i tab. 1

i tabellbilagan till fattigvårdsberättelsen för åren 1938—1939. För senare år ha siffrorna hämtats ur respektive års fattigvårdsberättelser. Under perioden 1923—1938 ha vissa förändringar vidtagits i fråga om redovisningen av de olika hjälpformerna. Sålunda äro uppgifterna icke fullt jämförbara för tiden före och efter år 1935. De viktigaste förändringarna i redovisningen äro följande. Vårdtagare på ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka ha före år 1935 redovisats såsom intagna på fattigvårdsanstalt; fr. o. m. år 1935 ha de, såvitt avdelningarna varit vederbörligen godkända, upptagits tillsammans med dem, som åtnjutit vård på särskild anstalt för sinnessjuka resp. kroniskt sjuka. Vidare är att märka, att uppgifterna angående personer, vilka erhållit vård på sjukvårdsanstalter, innefatta t. o. m. år 1935 resp. 1937 endast en ringa del av de understödstagare i Göteborg resp. Stockholm, vilka erhållit fri sjukhusvård på fattigvårdens bekostnad. Till sist har fattigvårdsstatistikens omläggning medfört en fullständigare redovisning av de familjeanhöriga till dem, som av fattigvårdsstyrelserna åtnjutit hemunderstöd och »annan hjälp». I stora drag kan man dock med ledning av de i diagrammet återgivna serierna få en uppfattning av de olika hjälpformernas utveckling.

I sin helhet karakteriseras perioden 1923—1943 av att främst hemunderstöden fått en avsevärt ökad omfattning. Under 10-årsperioden 1923—1933 har antalet understödstagare med hemunderstöd ökats år från år, särskilt starkt i arbetslöshetstider såsom under depressionen 1930—1933. Efter år 1933 har de hemunderstöddas antal befunnit sig i en sakta nedgång, endast avbruten av en tillfällig uppgång på landsbygden under 1939 och i städerna under 1940. I nära samband med den öppna fattigvård, som kommunerna meddela i form av hemunderstöd, står den huvudsakligen av fattigvårdssamhällena och landstingen bekostade vården på lasarett, tuberkulossjukhus, vanförestalter och andra anstalter för kroppssjuka. På detta område har under 1920- och 1930-talen ägt rum en stark utbyggnad och en förbättring av vårdmöjligheterna. Antalet personer, som på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad åtnjutit fri sjukhusvård har också — såsom framgår av diagrammet — undergått en avsevärd ökning under årens lopp. Antalet vårdtagare på fattigvårdsanstalterna ha enligt föreliggande uppgifter icke undergått några större växlingar under den tid, som överblickas i diagrammet, utan är för närvarande i det närmaste detsamma, som det var i början av 1920-talet. Fattigvård i andra former än de nu nämnda, sammanfattade under beteckningen »annan hjälp», var tidigare mera vanlig än vad den numera är. Främsta anledningen härtill är den, att utackordering av understödstagare i enskilt hem, vilken i början av 1920-talet förekom i relativt stor omfattning, alltmera avtagit. Särskilt utpräglad är nedgången i utackorderingsfallen under åren 1926 och 1927, vilken förskriver sig från att barnavårdsnämnderna, sedan den nuvarande barnavårdslagen trätt i kraft med ingången av år 1926, övertogo ansvaret för flertalet av de minderåriga barn, som fattigvårdsstyrelserna haft utackorderade. År 1939, då fattigvårdsstatistiken omlades, redovisas åter en ökning av antalet på annat sätt hjälpta personer. Detta torde emellertid bero på att även anhöriga till personer, som

Diagram III.

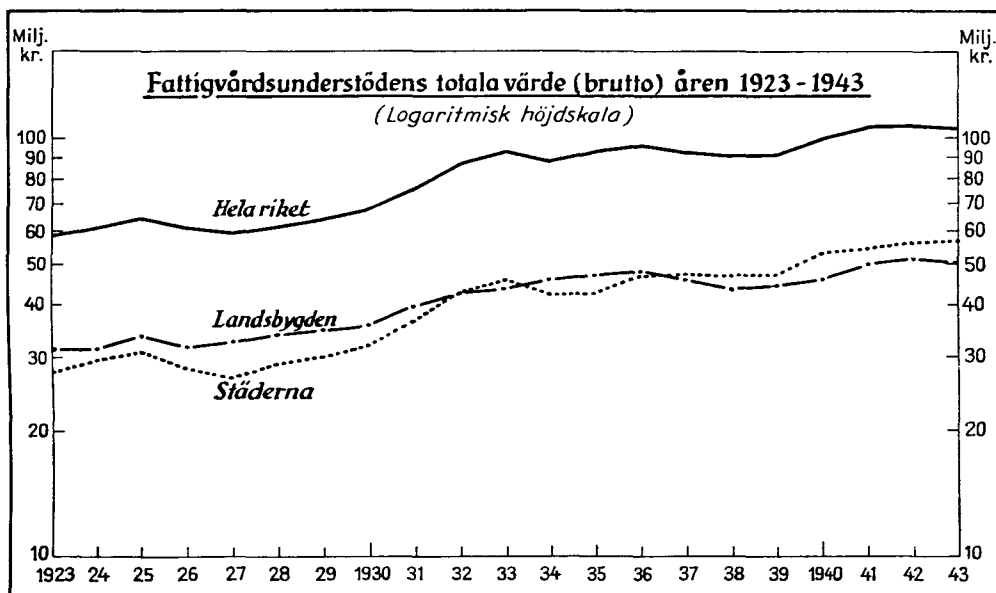
Nombre des assistés sous les différentes formes d'assistance pendant les années 1923—1943.

Landsbygden = Campagne. Städerna = Villes. Hemunderstödda personer = Personnes avec secours à domicile. Vårdtagare på sjukvårdsanstalt = Assistés dans les établissements médicaux. Vårdtagare på fattigvårdsanstalt = Assistés dans les asiles. På annat sätt hjälpta personer = Personnes assistées sous d'autres formes.

erhållit »annan hjälp» redovisats som understödstagare, vilket tidigare icke varit fallet. Möjligt är dock, att man på vissa håll även redovisat under denna hjälpform en del personer, som på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad åtnjutit fri bostad, bränsle eller dylikt och som rätteligen bort redovisas under hemunderstöd.

Fattigvårdsunderstödens totala värde åren 1923—1943. En översikt av förändringarna i totala värdet av de understöd, som fattigvårdsstyrelserna utgivit under åren 1923—1943, lämnas i diagram IV. Värdet redovisas brutto, d. v. s. utan avdrag för eventuell influten ersättning. Beträffande de av fattigvårdsstyrelserna tillämpade värderingsprinciperna hänvisas till sid. 89 o. f.

Diagram IV.

Valeur globale des secours fournis par l'Assistance publique pendant les années 1923—1943.

Landsbygden = *Campagne*. Städerna = *Villes*. Hela riket = *Ensemble du pays*.

Det sammanlagda värdet av all utdelad fattigvård uppgick till 59·0 milj. kr år 1923 och hade år 1943 stigit till 105·9 milj. kr. Omstående tablå innehåller en sammanställning av de redovisade kostnaderna för olika hjälpformer under åren 1939—1943:

Å r	Understödet värde i milj. kr.				
	Vård på fattigvårds- anstalt	Vård på sjukvårds- anstalt	Hem- understöd	Annan hjälp	Tillhopa
<i>Landsbygden.</i>					
1939	12·4	12·5	16·7	2·5	44·1
1940	13·6	12·5	17·1	2·5	45·7
1941	15·0	13·6	19·1	2·4	50·1
1942	15·2	13·8	19·7	2·5	51·2
1943	15·2	13·5	19·0	2·7	50·4
<i>Städerna.</i>					
1939	15·1	8·4	22·0	0·7	46·2
1940	16·8	9·7	26·6	0·7	53·8
1941	15·4	8·0	30·5	0·8	54·7
1942	15·9	7·7	31·4	0·8	55·8
1943	16·6	7·5	30·6	0·8	55·5
<i>Hela riket.</i>					
1939	27·5	20·9	38·7	3·2	90·3
1940	30·4	22·2	43·7	3·2	99·5
1941	30·4	21·6	49·6	3·2	104·8
1942	31·1	21·5	51·1	3·3	107·0
1943	31·8	21·0	49·6	3·5	105·9

Kostnaderna för hemunderstöden ha stigit kraftigt under krigsåren eller från 38·7 milj. kr år 1939 till 51·1 milj. kr 1942. År 1943 understeg utgifterna åter 50-miljonersgränsen. Även utgifterna för anstaltsvården företedde en ökning under perioden. Ökningen hänförde sig främst till vården på fattigvårdsanstalterna.

TABELLBILAGA.

Tab. 1. Fattigvårdssamhällena, fördelade efter folkmängden, länsvis den 1 januari 1943.

L ä n		Antal fattigvårdssamhällen med nedanstående antal invånare																					Summa fattig- vårds- sam- hällen	
		under 250	250—499	500—749	750—999	1 000—1 249	1 250—1 499	1 500—1 749	1 750—1 999	2 000—2 249	2 250—2 499	2 500—2 749	2 750—2 999	3 000—3 999	4 000—4 999	5 000—5 999	6 000—6 999	7 000—7 999	8 000—8 999	9 000—9 999	10 000—11 999	12 000—14 999		minst 15 000
Landsbygd.																								
Stockholms län		6	9	28	10	12	9	7	3	6	4	1	3	6	—	4	1	—	—	—	2	2	—	111
Uppsala		6	22	15	14	5	6	4	1	1	—	5	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	84
Södermanlands		3	14	12	12	13	8	4	6	2	3	3	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	87
Östergötlands		4	22	32	22	18	17	5	4	6	1	1	2	2	5	1	—	—	—	—	2	—	—	144
Jönköpings		4	20	19	18	17	14	7	3	9	5	2	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128
Kronobergs		2	9	8	12	16	6	4	5	7	5	3	2	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	87
Kalmar		1	6	17	10	12	9	9	7	5	6	2	2	8	5	2	—	—	—	—	—	—	—	101
Gotlands		14	42	20	10	1	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91
Blekinge		—	2	1	2	4	2	1	6	—	3	5	2	3	3	1	—	1	1	—	—	—	—	87
Kristianstads		—	17	15	25	20	13	15	14	4	8	4	2	6	3	1	—	—	—	—	—	—	—	147
Malmöhus		23	50	47	31	31	11	13	12	6	1	2	4	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	296
Hallands		—	13	19	15	7	9	6	1	3	6	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86
Göteborgs o. Bohus		—	7	11	12	10	12	10	2	2	5	4	2	2	5	—	1	—	1	—	1	—	—	87
Älvsborgs		18	54	43	29	21	10	9	3	5	5	5	3	5	5	1	1	—	—	—	—	—	—	217
Skaraborgs		41	82	54	35	17	10	5	3	1	2	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	258
Värmlands		—	5	9	6	7	10	11	4	3	3	2	6	8	4	2	5	1	1	—	1	—	—	88
Örebro		1	5	3	2	5	11	3	2	7	1	1	1	6	4	2	1	1	1	—	—	—	—	57
Västmanlands		—	11	7	9	9	7	3	3	—	3	3	—	6	—	3	—	—	—	1	—	—	—	65
Kopparbergs		—	1	—	1	2	1	4	5	3	7	2	1	6	1	5	3	2	4	2	1	—	1	62
Gävleborgs		1	—	2	1	2	2	4	3	4	—	1	3	7	5	3	3	3	2	—	1	2	—	49
Västernorrlands		—	1	1	2	7	2	2	9	1	3	4	3	7	8	3	2	1	2	—	3	2	—	63
Jämtlands		—	3	4	4	9	6	6	3	6	6	1	3	5	1	3	1	—	—	—	—	—	—	61
Västerbottens		—	1	—	—	1	—	—	1	3	—	—	—	3	3	5	2	3	—	3	3	1	1	30
Norrbottnens		—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	3	4	1	2	—	2	3	2	2	—	25
Summa landsbygden		124	396	365	282	246	177	184	101	86	77	59	45	112	57	42	22	12	16	9	16	9	4	2 391
Därav jordbrukskommuner ¹		91	256	185	113	64	40	23	13	10	8	8	7	9	3	1	1	—	1	—	—	—	—	884
skogs		—	2	2	3	6	3	7	6	4	4	—	1	3	5	2	3	1	—	—	3	—	—	55
blandade		33	119	150	120	133	95	66	47	34	30	23	12	33	15	13	7	4	5	7	3	2	—	951
industri		—	4	5	6	7	7	10	11	12	9	9	10	16	5	11	6	2	4	1	7	4	2	148
övriga		—	15	23	40	36	32	28	24	26	26	19	15	51	29	15	5	5	6	1	2	3	2	403
Städer		—	—	—	—	4	4	—	1	4	1	1	7	8	7	11	13	6	2	7	8	11	31	121

¹ Angående de olika kommutyperna se texten sid. 15.

Tab. 2. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal under-

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
L ä n		Hela antalet under- stöds- fall	Därav tillhörande familjetypen										Antal vuxna		Antal barn										
			ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		En- samma barn	män	kvinnor	hem- ma- varan- de ¹	omhän- dertagna av barna- vårds- nämnden												
			utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn																	
Landsbygd.																									
Stockholms län	7 633	2 074	19	2 593	470	1 203	1 252	22	4 548	5 518	3 931	144													
Uppsala	3 292	917	11	1 292	162	496	394	20	1 818	2 344	1 293	44													
Södermanlands	4 522	1 243	18	1 783	230	744	487	17	2 492	3 244	1 850	101													
Östergötlands	6 832	1 937	36	2 612	334	1 057	839	17	3 869	4 842	2 911	100													
Jönköpings	3 179	970	19	1 388	161	289	337	15	1 615	2 175	1 322	29													
Kronobergs	3 450	1 120	25	1 359	164	309	447	26	1 901	2 279	1 617	46													
Kalmar	6 129	1 754	39	2 342	298	783	883	30	3 459	4 306	2 919	79													
Gotlands	977	293	6	330	70	124	145	9	568	669	519	37													
Blekinge	4 476	1 189	26	1 692	241	565	747	10	2 527	3 245	2 620	86													
Kristianstads	4 994	1 544	27	1 920	328	469	690	16	2 730	3 407	2 673	81													
Malmöhus	5 381	1 569	28	2 266	252	661	591	14	2 849	3 770	2 381	112													
Hallands	2 305	764	15	958	85	215	257	11	1 251	1 515	942	24													
Göteborgs o. Bohus	4 596	1 394	26	1 800	212	539	620	5	2 579	3 171	1 830	70													
Älvsborgs	5 311	1 628	33	2 156	254	563	661	16	2 885	3 634	2 217	78													
Skaraborgs	4 286	1 309	34	1 778	206	464	468	27	2 275	2 916	1 630	76													
Värmlands	8 463	2 245	49	3 383	546	1 056	1 165	19	4 515	6 150	4 117	144													
Örebro	5 974	1 642	14	2 619	265	830	596	8	3 082	4 310	1 902	75													
Västmanlands	4 249	1 146	10	1 750	241	604	475	23	2 235	3 070	1 737	88													
Kopparbergs	8 018	2 424	48	2 995	519	942	1 079	11	4 493	5 535	3 604	166													
Gävleborgs	9 045	2 354	76	2 854	743	1 149	1 831	38	5 410	6 577	6 138	213													
Västernorrlands	14 325	3 745	77	4 875	954	1 900	2 740	34	8 462	10 469	8 277	324													
Jämtlands	3 933	1 269	41	1 149	279	434	750	11	2 494	2 612	2 645	86													
Västerbottens	5 570	1 634	46	1 611	380	559	1 330	10	3 569	3 880	4 992	169													
Norrbottens	10 169	2 564	136	2 617	729	1 010	3 098	15	6 808	7 454	12 521	222													
S:a å landsbygden	137 103	38 728	859	50 122	8 123	16 965	21 882	424	78 434	97 092	76 588	2 594													
Städer.																									
Stockholms stad	28 665	8 665	145	12 340	2 185	2 560	2 730	40	14 100	19 815	8 825	820													
Stockholms län	3 750	903	8	1 451	243	499	636	10	2 046	2 829	1 630	83													
Uppsala	1 752	440	4	767	110	198	231	2	873	1 306	663	39													
Södermanlands	2 633	628	3	1 296	141	306	253	6	1 190	1 996	844	70													
Östergötlands	6 629	1 590	20	2 795	354	934	933	3	3 477	5 016	2 552	162													
Jönköpings	2 407	594	8	1 046	170	266	322	1	1 190	1 804	1 008	48													
Kronobergs	662	160	1	275	58	55	112	1	328	500	390	—													
Kalmar	2 579	600	11	1 158	149	337	323	1	1 271	1 967	908	126													
Gotlands	506	134	—	162	50	83	77	—	294	372	240	50													
Blekinge	1 706	443	3	784	129	150	197	—	793	1 260	639	43													
Kristianstads	1 210	325	5	443	101	109	224	3	663	877	726	22													
Malmöhus	10 768	2 684	56	4 123	655	1 310	1 928	12	5 978	8 016	5 440	513													
Hallands	1 721	411	5	764	112	177	250	2	843	1 303	785	31													
Göteborgs o. Bohus	16 779	4 623	64	5 963	1 320	2 049	2 739	21	9 475	12 071	7 963	485													
Älvsborgs	3 370	796	21	1 291	233	404	622	3	1 843	2 550	1 820	110													
Skaraborgs	2 055	458	13	921	123	251	288	1	1 010	1 583	834	29													
Värmlands	2 434	528	7	1 100	213	277	307	2	1 119	1 897	935	61													
Örebro	2 981	797	6	1 268	130	336	443	1	1 582	2 177	1 134	62													
Västmanlands	2 037	546	6	897	113	248	226	1	1 026	1 484	732	36													
Kopparbergs	1 044	283	3	487	57	109	102	3	497	755	336	23													

¹ eller vårdade utom hemmet på fattigvårdens bekostnad.

stödstagare med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn år 1943, länsvis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Hela antalet under- stöds- fall	Därav tillhörande familjetypen							Antal vuxna		Antal barn	
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		En- samma barn	män	kvinnor	hem- ma- varan- de ¹	omhän- dertagna av barna- vårds- nämnden
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
Städer (forts.).												
Gävleborgs län	3 102	763	9	1 351	196	387	392	4	1 551	2 326	1 210	60
Västernorrlands »	1 837	539	6	770	110	158	251	3	954	1 289	707	43
Jämtlands »	512	159	—	201	40	45	67	—	271	353	173	14
Västerbottens »	680	206	—	279	64	49	75	7	330	467	295	5
Norrbottnens »	1 313	310	11	521	106	128	235	2	684	990	736	38
S:a i städerna därav	103 132	27 585	415	42 453	7 162	11 425	13 963	129	53 388	75 008	41 525	2 973
Göteborg	14 745	4 040	59	5 219	1 177	1 813	2 423	14	8 335	10 632	7 011	434
Malmö	5 021	1 207	40	1 900	327	641	904	2	2 792	3 772	2 516	387
Norrköping . . .	4 381	1 014	14	1 833	209	642	668	1	2 338	3 352	1 713	122
Hälsingborg . . .	2 421	604	5	910	153	256	490	3	1 355	1 809	1 347	1
Örebro	1 524	437	4	684	50	180	168	1	789	1 082	428	18
Borås	1 514	327	15	551	121	152	348	—	842	1 172	1 038	86
Linköping	1 297	354	2	526	96	166	153	—	675	941	510	38
Eskilstuna	1 412	332	2	670	85	141	182	—	657	1 078	578	47
Västerås	1 024	276	5	428	65	133	117	—	531	743	403	20
Uppsala	1 498	388	3	641	93	170	202	1	763	1 106	576	33
Gävle	1 636	406	—	751	104	185	188	2	779	1 228	602	34
Jönköping	1 045	289	2	428	65	86	175	—	552	754	502	26
Karlskrona	908	240	—	424	64	76	104	—	420	668	334	23
Karlstad	1 275	259	3	576	120	145	172	—	579	1 013	557	27
Solna	1 472	340	3	483	93	227	326	—	896	1 129	767	48
Halmstad	865	217	5	360	57	89	137	—	448	643	427	30
Karlskoga	904	215	2	307	61	93	226	—	536	687	584	39
Lund	1 297	304	4	512	60	154	263	—	725	989	698	45
Landsbygd och städer.												
Stockholms stad . .	28 665	8 665	145	12 340	2 185	2 560	2 730	40	14 100	19 815	8 825	820
Stockholms län . .	11 383	2 977	27	4 044	713	1 702	1 888	32	6 594	8 347	5 561	227
Uppsala »	5 044	1 357	15	2 059	272	694	625	22	2 691	3 650	1 956	83
Södermanlands » .	7 155	1 871	21	3 079	371	1 050	740	23	3 682	5 240	2 694	171
Östergötlands » .	13 461	3 527	56	5 407	688	1 991	1 772	20	7 346	9 858	5 463	262
Jönköpings » . .	5 586	1 564	27	2 434	331	555	659	16	2 805	3 979	2 330	77
Kronobergs » . .	4 112	1 280	26	1 634	222	364	559	27	2 229	2 779	2 007	46
Kalmar »	8 708	2 354	50	3 500	447	1 120	1 206	31	4 730	6 273	3 827	205
Gotlands » . . .	1 483	427	6	492	120	207	222	9	862	1 041	759	87
Blekinge » . . .	6 176	1 632	29	2 476	370	715	944	10	3 320	4 505	3 259	129
Kristianstads » .	6 204	1 869	32	2 363	429	578	914	19	3 393	4 284	3 399	103
Malmöhus » . . .	16 149	4 253	84	6 389	907	1 971	2 519	26	8 827	11 786	7 821	625
Hallands » . . .	4 026	1 175	20	1 722	197	392	507	13	2 094	2 818	1 727	55
Göteborgs- och Bohus »	21 375	6 017	90	7 763	1 532	2 588	3 359	26	12 054	15 242	9 793	555
Älvsborgs » . . .	8 681	2 424	54	3 447	487	967	1 283	19	4 728	6 184	4 037	188
Skaraborgs » . .	6 341	1 767	47	2 699	329	715	756	28	3 285	4 499	2 464	105
Värmlands » . . .	10 897	2 773	56	4 483	759	1 333	1 472	21	5 634	8 047	5 052	205
Örebro »	8 955	2 439	20	3 887	395	1 166	1 039	9	4 664	6 487	3 036	137
Västmanlands » .	6 286	1 692	16	2 647	354	852	701	24	3 261	4 554	2 469	124
Kopparbergs » . .	9 062	2 707	51	3 482	576	1 051	1 181	14	4 990	6 290	3 940	189
Gävleborgs » . .	12 147	3 117	85	4 205	939	1 536	2 223	42	6 961	8 903	7 348	273
Västernorrlands »	16 162	4 284	83	5 645	1 064	2 058	2 991	37	9 416	11 758	8 984	367
Jämtlands » . . .	4 445	1 428	41	1 350	319	479	817	11	2 765	2 965	2 818	100
Västerbottens » .	6 250	1 840	46	1 890	444	608	1 405	17	3 899	4 347	5 287	174
Norrbottnens » .	11 482	2 874	147	3 138	835	1 138	3 333	17	7 492	8 444	13 257	260
S:a för hela riket	240 235	66 313	1 274	92 575	15 235	28 390	35 845	553	131 822	172 095	118 113	5 567

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Vård på fattigvårdsanstalt							Vård på sjukvårdsanstalt					
Län	Antal vårdtagare				Antal vård-dagar	Vårdens värde kr.	Antal vårdtagare				Antal vård-dagar	Vårdens värde kr.
	män	kvin-nor	barn	till-hopa			män	kvin-nor	barn	till-hopa		
Landsbygd.												
Stockholms län	600	605	2	1 207	353 806	940 768	1 068	1 110	267	2 445	407 163	727 872
Uppsala »	254	272	—	526	155 784	373 352	464	423	51	938	212 265	360 260
Södermanlands »	440	488	1	929	223 169	673 741	637	643	91	1 371	293 269	486 971
Östergötlands »	675	736	14	1 425	421 923	1 029 193	989	869	139	1 997	387 662	657 568
Jönköpings »	241	295	—	536	176 150	414 616	533	468	55	1 056	232 267	457 883
Kronobergs »	327	350	4	681	202 599	438 594	610	589	117	1 316	283 036	492 568
Kalmar »	508	591	4	1 103	323 389	700 228	1 061	996	176	2 233	402 593	719 255
Gotlands »	45	53	3	101	30 325	60 503	209	229	51	489	111 267	190 859
Blekinge »	338	314	6	658	188 454	427 324	624	587	147	1 358	246 624	392 968
Kristianstads »	400	367	13	780	230 283	570 017	864	789	161	1 814	407 503	626 945
Malmöhus »	524	504	14	1 042	320 270	774 117	753	717	116	1 586	436 307	715 855
Hallands »	256	276	1	533	169 463	385 862	368	315	66	749	172 617	291 800
Göteborgs o. Bohus »	369	420	5	794	233 491	527 886	716	660	101	1 477	324 767	534 390
Älvsborgs »	524	622	12	1 158	351 417	861 819	924	886	110	1 920	423 704	683 928
Skaraborgs »	411	461	7	879	265 278	582 847	780	754	111	1 645	323 638	603 543
Värmlands »	675	721	17	1 413	389 366	970 776	973	1 029	201	2 203	418 879	622 238
Örebro »	516	525	7	1 048	272 655	649 520	717	704	62	1 483	285 506	482 462
Västmanlands »	356	356	7	719	202 794	516 954	550	463	71	1 084	230 955	369 425
Kopparbergs »	650	629	5	1 284	326 527	941 956	1 359	1 136	130	2 625	492 147	776 025
Gävleborgs »	591	602	16	1 209	310 419	817 468	1 259	1 275	324	2 858	361 519	638 009
Västernorrlands »	729	803	33	1 565	403 783	1 023 749	1 556	1 382	395	3 333	538 941	886 056
Jämtlands »	358	270	8	636	170 426	456 204	668	571	130	1 369	245 801	403 381
Västerbottens »	376	341	3	720	190 377	455 251	1 018	882	229	2 129	382 164	615 796
Norrbottnens »	466	418	24	908	227 003	656 178	1 510	1 179	648	3 337	515 385	740 187
S:a & landsbygden	10 629	11 019	206	21 854	6 199 151	15 228 923	20 210	18 656	3 949	42 815	8 135 979	13 476 244
Städer.												
Stockholms stad	2 430	1 640	120	4 190	1 095 700	6 773 100	3 400	3 605	405	7 410	1 162 120	2 999 335
Stockholms län	243	270	7	520	124 118	324 070	492	504	140	1 136	160 176	290 130
Uppsala »	138	164	1	303	79 827	259 026	161	152	33	346	60 588	109 046
Södermanlands »	234	213	—	447	118 643	423 145	286	311	36	633	109 518	183 955
Östergötlands »	604	643	4	1 251	282 806	1 212 150	576	651	107	1 334	202 765	357 545
Jönköpings »	174	146	3	323	77 963	269 125	306	276	33	615	125 795	226 721
Kronobergs »	63	85	1	149	37 645	168 063	62	87	18	167	28 444	45 966
Kalmar »	171	159	3	333	80 921	209 918	289	308	41	638	106 678	185 112
Gotlands »	32	34	3	69	15 854	46 969	63	72	21	156	23 139	39 612
Blekinge »	163	177	7	347	83 627	377 851	158	182	20	360	68 764	104 255
Kristianstads »	92	70	27	189	37 459	180 295	159	180	63	402	66 203	122 044
Malmöhus »	975	881	17	1 873	476 222	1 177 311	764	748	214	1 726	296 666	546 406
Hallands »	209	199	—	408	108 582	326 875	137	168	21	326	50 673	85 788
Göteborgs o. Bohus »	1 440	1 017	—	2 457	729 692	1 873 831	1 921	2 019	584	4 524	376 304	753 814
Älvsborgs »	221	273	10	504	131 307	408 771	339	500	148	987	139 083	281 084
Skaraborgs »	139	170	3	312	81 417	224 832	236	320	64	620	84 017	147 211
Värmlands »	190	209	3	402	92 383	258 434	188	259	22	469	83 368	140 871
Örebro »	238	205	—	443	111 276	415 093	346	339	27	712	131 902	217 014
Västmanlands »	216	198	17	431	103 603	398 029	211	206	21	438	89 281	147 809
Kopparbergs »	62	87	2	151	35 616	94 790	157	124	17	298	55 076	96 593
Gävleborgs »	344	277	6	627	134 364	388 611	303	295	10	608	93 691	173 521

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Vård på fattigvårdsanstalt						Vård på sjukvårdsanstalt					
	Antal vårdtagare				Antal vård- dagar	Vårdens värde kr.	Antal vårdtagare				Antal vård- dagar	Vårdens värde kr.
	män	kvin- nor	barn	till- hopa			män	kvin- nor	barn	till- hopa		
Städer (forts.).												
Västernorrlands län	220	204	2	426	122 967	402 497	169	153	37	359	54 999	93 073
Jämtlands „	66	56	4	126	30 278	80 125	59	71	13	143	20 734	37 433
Västerbottens „	47	52	—	99	24 591	73 792	79	88	9	176	27 667	46 866
Norrbottnens „	75	103	—	178	44 301	157 687	138	167	39	344	63 700	103 427
Så i städerna därav	8 786	7 532	240	16 558	4 261 162	16 524 390	10 999	11 785	2 143	24 927	3 681 351	7 534 631
Göteborg	1 297	893	—	2 190	658 813	1 564 457	1 702	1 807	527	4 036	295 907	620 533
Malmö	394	332	4	730	184 010	359 539	372	369	187	928	92 088	206 584
Norrköping . . .	404	462	4	870	180 355	808 845	332	369	89	790	118 709	210 376
Hälsingborg . . .	255	213	—	468	114 888	325 710	165	169	—	334	77 906	131 829
Örebro	147	131	—	278	66 212	266 258	178	176	—	354	72 191	118 187
Borås	102	153	8	263	72 871	195 179	94	229	104	427	54 868	96 609
Linköping	136	102	—	238	61 165	262 484	146	146	4	296	45 355	79 918
Eskestuna	132	93	—	225	55 427	226 076	154	150	21	325	54 167	91 688
Västerås	146	120	17	283	65 296	282 686	110	108	9	227	52 537	84 687
Uppsala	126	139	1	266	71 116	230 340	146	129	29	304	52 386	96 029
Gävle	229	193	—	422	84 438	248 585	150	106	—	256	35 215	64 236
Jönköping	109	90	2	201	43 155	187 308	124	90	8	222	46 536	78 542
Karlskrona	102	120	7	229	49 802	256 653	72	96	—	168	35 778	51 859
Karlstad	105	111	—	216	45 640	107 750	86	115	—	201	34 352	56 595
Solna	93	94	7	194	40 909	109 692	180	197	83	460	55 916	102 101
Halmstad	116	95	—	211	58 526	176 370	57	79	—	136	25 241	44 468
Karlskoga	52	56	—	108	29 098	103 805	116	86	22	224	34 953	56 955
Lund	132	138	4	274	66 450	191 039	86	93	10	189	37 869	64 229
Landsbygd och städer												
Stockholms stad	2 430	1 640	120	4 190	1 095 700	6 773 100	3 400	3 605	405	7 410	1 162 120	2 999 335
Stockholms län	843	875	9	1 727	477 924	1 264 838	1 560	1 614	407	3 581	567 339	1 018 002
Uppsala „	392	436	1	829	235 611	632 378	625	575	84	1 284	272 853	469 306
Södermanlands „	674	701	1	1 376	401 812	1 096 886	923	954	127	2 004	402 787	670 926
Östergötlands „	1 279	1 379	18	2 676	704 729	2 241 343	1 565	1 520	246	3 331	590 427	1 015 113
Jönköpings „	415	441	3	859	254 113	683 741	839	744	88	1 671	358 062	684 604
Kronobergs „	390	435	5	830	240 244	606 657	672	676	135	1 483	311 480	538 534
Kalmar „	679	750	7	1 436	404 310	910 146	1 350	1 304	217	2 871	509 271	904 367
Gotlands „	77	87	6	170	46 179	107 472	272	301	72	645	134 406	230 471
Blekinge „	501	491	13	1 005	272 081	805 175	782	769	167	1 718	315 388	497 223
Kristianstads „	492	437	40	969	267 742	750 312	1 023	969	224	2 216	473 706	748 989
Malmöhus „	1 499	1 385	31	2 915	796 492	1 951 428	1 517	1 465	330	3 312	732 973	1 262 261
Hallands „	465	475	1	941	278 045	712 737	505	483	87	1 075	223 290	377 588
Göteborgs o. Bohus	1 809	1 437	5	3 251	963 183	2 401 717	2 637	2 679	685	6 001	701 071	1 288 204
Älvsborgs „	745	895	22	1 662	482 724	1 270 590	1 263	1 366	258	2 907	562 787	965 012
Skaraborgs „	550	631	10	1 191	316 695	807 679	1 016	1 074	175	2 265	407 655	750 754
Värmlands „	865	930	20	1 815	481 749	1 229 210	1 161	1 288	223	2 672	502 247	763 109
Örebro „	754	730	7	1 491	383 931	1 064 613	1 063	1 043	89	2 195	417 408	699 476
Västmanlands „	572	554	24	1 150	306 397	914 983	761	669	92	1 522	320 236	517 234
Kopparbergs „	712	716	7	1 435	362 143	1 036 746	1 516	1 260	147	2 923	547 223	872 618
Gävleborgs „	935	879	22	1 836	444 783	1 206 079	1 562	1 570	334	3 466	455 210	811 530
Västernorrlands „	949	1 007	35	1 991	526 750	1 426 246	1 725	1 535	432	3 692	593 940	979 129
Jämtlands „	424	326	12	762	200 704	516 329	727	642	143	1 512	266 535	440 814
Västerbottens „	423	393	3	819	214 968	529 043	1 097	970	238	2 305	409 831	662 662
Norrbottnens „	541	521	24	1 086	271 304	813 865	1 648	1 346	687	3 681	579 085	843 614
Så för hela riket	19 415	18 551	446	38 412	10 460 313	31 753 313	31 209	30 441	6 092	67 742	11 817 330	21 010 875

Tab. 4. Hemunderstöd och annan

1	2	3	4	5	6	7	8
L ä n	H e m u n d e r s t ö d				»Annan hjälp»		
	Antal under- stöds- fall	Antal understödsmän inalles	per under- stödsfall	Understödet inalles	Understödet per under- stödsman.	Antal under- stöds- fall	Under- stödet värde kr.
<i>Landsbygd.</i>							
Stockholms län . . .	4 422	37 250	8·4	1 579 329	42·40	1 471	142 307
Uppsala » . . .	1 881	17 518	9·3	500 928	28·60	484	43 797
Södermanlands » . . .	2 363	23 186	9·8	598 364	25·81	885	82 467
Östergötlands » . . .	3 629	34 658	9·6	923 643	26·65	986	96 983
Jönköpings » . . .	1 596	14 671	9·2	388 379	26·47	382	45 211
Kronobergs » . . .	1 486	12 180	8·2	278 734	22·88	593	61 741
Kalmar » . . .	2 972	23 799	8·0	607 898	25·54	1 081	108 197
Gotlands » . . .	312	2 340	7·5	50 232	34·29	273	41 752
Blekinge » . . .	2 488	17 604	7·1	408 565	23·21	1 081	78 356
Kristianstads » . . .	2 416	20 180	8·4	537 086	26·61	848	74 357
Malmöhus » . . .	2 754	21 956	8·0	587 579	26·76	796	75 386
Hallands » . . .	988	8 648	8·8	196 309	22·70	439	44 760
Göteborgs o. Bohus » . . .	2 390	20 358	8·5	630 984	30·99	781	70 839
Älvsborgs » . . .	2 294	19 540	8·5	583 354	29·85	825	98 721
Skaraborgs » . . .	1 738	15 922	9·2	374 678	23·53	788	74 687
Värmlands » . . .	5 246	47 981	9·1	1 173 072	24·45	1 240	124 103
Örebro » . . .	3 771	35 408	9·4	777 309	21·95	916	74 043
Västmanlands » . . .	2 600	24 506	9·4	631 924	25·79	414	41 610
Kopparbergs » . . .	4 641	38 420	8·3	1 070 410	27·86	1 211	122 987
Gävleborgs » . . .	5 706	40 864	7·2	1 136 847	27·82	1 673	155 338
Västernorrlands » . . .	9 521	73 433	7·7	2 382 812	32·45	2 624	406 254
Jämtlands » . . .	1 954	16 491	8·4	605 478	36·72	905	129 322
Västerbottens » . . .	2 512	20 132	8·0	810 622	40·27	1 744	208 050
Norrbottnens » . . .	6 742	51 122	7·6	2 180 577	42·65	2 527	269 135
S:a å landsbygden	76 422	638 167	8·4	19 045 113	29·84	24 967	2 670 403
<i>Städer.</i>							
Stockholms stad . . .	20 435	157 810	7·7	11 732 085	74·34	640	77 420
Stockholms län . . .	2 727	22 408	8·2	875 897	39·09	415	52 166
Uppsala » . . .	1 147	10 787	9·4	492 665	45·67	313	18 159
Södermanlands » . . .	1 595	13 027	8·2	456 460	35·04	450	27 356
Östergötlands » . . .	4 417	34 329	7·8	1 584 703	46·16	1 340	100 556
Jönköpings » . . .	1 600	13 551	8·5	520 259	38·89	439	28 076
Kronobergs » . . .	423	3 147	7·4	124 266	39·49	89	6 525
Kalmar » . . .	1 825	15 700	8·6	521 284	33·20	287	25 031
Gotlands » . . .	308	2 493	8·1	91 517	36·71	94	8 852
Blekinge » . . .	1 087	9 153	8·4	309 576	33·82	382	29 812
Kristianstads » . . .	790	6 472	8·2	242 287	37·44	124	7 435
Malmöhus » . . .	8 056	62 745	7·8	2 853 007	45·47	1 142	84 683
Hallands » . . .	1 140	8 343	7·3	275 875	33·07	146	10 176
Göteborgs o. Bohus » . . .	12 590	99 755	7·9	6 078 759	60·94	800	79 084
Älvsborgs » . . .	2 278	16 304	7·2	662 871	40·66	490	24 481
Skaraborgs » . . .	1 288	11 423	8·9	393 117	34·41	414	31 286
Värmlands » . . .	1 659	14 021	8·5	567 461	40·47	390	22 509
Örebro » . . .	2 045	16 708	8·2	708 270	42·89	533	54 285
Västmanlands » . . .	1 273	9 844	7·7	358 255	36·39	195	11 447
Kopparbergs » . . .	678	4 868	7·2	158 694	32·60	91	7 379
Gävleborgs » . . .	2 167	16 270	7·5	658 268	40·46	347	32 286

hjälp» år 1943, länsvis.

1	2	3	4	5	6	7	8
H e m u n d e r s t ö d						»Annan hjälp»	
L ä n	Antal under- stöds- fall	Antal understödsmän.		Understödet's värde kr.		Antal under- stöds- fall	Under- stödet's värde kr.
		inalles	per under- stödsfall	inalles	per under- stödsman.		
Städer (forts.).							
Västernorrlands län . .	1 152	8 817	7·7	365 340	41·44	242	23 070
Jämtlands » . .	255	2 020	7·9	93 722	46·40	202	13 709
Västerbottens » . .	357	2 967	8·3	147 554	49·73	143	14 460
Norrbottnens » . .	780	6 203	8·0	342 135	55·16	286	27 011
S:a i städerna	72 072	569 165	7·9	30 614 327	53·79	9 994	817 254
därav							
Göteborg	11 130	88 420	7·9	5 674 861	64·18	505	60 641
Malmö	4 045	34 436	8·5	1 629 720	47·33	694	35 150
Norrköping	3 012	21 093	7·0	1 062 908	50·39	1 056	78 286
Hälsingborg	1 793	11 968	6·7	619 211	51·74	42	20 337
Örebro	1 019	8 786	8·6	389 900	44·38	231	34 345
Borås	1 092	6 440	5·9	290 709	45·14	180	5 840
Linköping	891	7 651	8·6	350 724	45·84	180	15 224
Eskilstuna	879	6 753	7·7	258 663	38·30	225	15 387
Västerås	556	5 079	9·1	198 841	39·15	133	5 478
Uppsala	981	9 178	9·4	436 200	47·53	181	11 894
Gävle	1 150	8 746	7·6	399 182	45·64	104	14 385
Jönköping	718	5 259	7·3	241 502	45·92	129	9 386
Karlskrona	557	4 386	7·9	155 953	35·56	175	17 453
Karlstad	978	8 253	8·4	360 278	43·65	52	3 778
Solna	1 058	7 663	7·2	351 459	45·86	123	14 314
Halmstad	595	4 278	7·2	138 737	32·43	92	7 456
Karlskoga	638	4 436	7·0	210 333	47·42	196	13 250
Lund	959	6 112	6·4	223 239	36·52	76	4 407
Landsbygd och städer.							
Stockholms stad . . .	20 435	157 810	7·7	11 732 085	74·34	640	77 420
Stockholms län . .	7 149	59 658	8·3	2 455 226	41·16	1 886	194 473
Uppsala » . .	3 028	28 305	9·3	993 593	35·10	797	61 956
Södermanlands » . .	3 958	36 213	9·1	1 054 824	29·13	1 335	109 823
Östergötlands » . .	8 046	68 987	8·6	2 508 346	36·36	2 326	197 539
Jönköpings » . .	3 196	28 222	8·8	908 638	32·20	821	73 287
Kronobergs » . .	1 909	15 327	8·0	403 000	26·29	682	68 266
Kalmar » . .	4 797	39 499	8·2	1 129 182	28·59	1 368	133 228
Gotlands » . .	620	4 833	7·8	171 749	35·54	367	50 604
Blekinge » . .	3 575	26 757	7·5	718 141	26·84	1 463	108 168
Kristianstads » . .	3 206	26 652	8·3	779 373	29·24	972	81 792
Malmöhus » . .	10 810	84 701	7·8	3 440 586	40·62	1 938	160 069
Hallands » . .	2 128	16 991	8·0	472 184	27·79	585	54 936
Göteborgs o. Bohus » . .	14 980	120 113	8·0	6 709 743	55·86	1 581	149 923
Älvsborgs » . .	4 572	35 844	7·8	1 246 225	34·77	1 315	123 202
Skaraborgs » . .	3 026	27 345	9·0	767 795	28·08	1 202	105 973
Värmlands » . .	6 905	62 002	9·0	1 740 533	28·07	1 630	146 612
Örebro » . .	5 816	52 116	9·0	1 485 579	28·51	1 449	128 328
Västmanlands » . .	3 873	34 350	8·9	990 179	28·83	609	53 057
Kopparbergs » . .	5 319	43 288	8·1	1 229 104	28·39	1 302	130 366
Gävleborgs » . .	7 873	57 134	7·3	1 795 115	31·42	2 020	187 624
Västernorrlands » . .	10 673	82 250	7·7	2 748 152	33·41	2 866	429 324
Jämtlands » . .	2 209	18 511	8·4	699 200	37·77	1 107	143 031
Västerbottens » . .	2 869	23 099	8·1	958 176	41·48	1 887	222 510
Norrbottnens » . .	7 522	57 325	7·6	2 522 712	44·01	2 813	296 146
S:a för hela riket	148 494	1 207 332	8·1	49 659 440	41·06	34 961	3 487 657

Tab. 5. Antal understödstagare med tilläggs pension, antal barn i understödsfallens fördelning med avseende på

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
L ä n	Antal understöds- tagare med tilläggs- pension	Antal barn i under- stödda familjer med barn- bidrag	bi- drags- för- skott	enbart fattigv.- under- stöd	enbart kom- munalt pensions- tillskott	enbart under- stöd ur fond el. donation	fattigvård och kom- munalt pensions- tillskott	fattig- vård och under- stöd ur fond etc.	Till- hopa
<i>Landsbygd.</i>									
Stockholms län	4 968	603	123	7 483	37	52	17	44	7 633
Uppsala »	2 513	284	27	2 856	261	5	151	19	3 292
Södermanlands »	3 472	386	71	4 384	86	16	—	36	4 522
Östergötlands »	5 099	618	110	6 640	149	13	6	24	6 832
Jönköpings »	2 362	390	30	3 057	52	58	—	12	3 179
Kronobergs »	2 496	433	42	3 381	27	13	2	27	3 450
Kalmar »	4 112	633	84	6 056	2	17	2	52	6 129
Gotlands »	621	127	22	924	32	16	1	4	977
Blekinge »	3 134	508	110	4 428	—	32	—	10	4 470
Kristianstads »	3 525	554	119	4 803	103	52	3	33	4 994
Malmöhus »	3 939	398	56	5 094	155	77	26	29	5 381
Hallands »	1 764	177	26	2 228	14	48	—	15	2 305
Göteborgs o. Bohus »	3 128	379	58	4 478	81	26	2	9	4 596
Älvsborgs »	3 568	415	63	5 055	149	62	18	27	5 311
Skaraborgs »	3 149	351	57	4 082	68	94	19	23	4 286
Värmlands »	5 794	661	148	7 513	714	89	115	32	8 463
Örebro »	4 256	292	70	5 302	363	100	125	84	5 974
Västmanlands »	3 134	316	98	4 000	143	52	6	48	4 249
Kopparbergs »	5 302	609	142	7 572	239	39	139	29	8 018
Gävleborgs »	4 869	980	358	8 551	264	33	148	49	9 045
Västernorrlands »	8 481	1 496	376	13 261	737	214	97	16	14 325
Jämtlands »	2 428	543	116	3 708	124	52	16	33	3 933
Västerbottens »	3 082	1 123	106	5 558	12	—	—	—	5 570
Norrbottens »	4 930	2 009	272	9 987	163	2	14	3	10 169
S:a & landsbygden	90 126	14 285	2 684	130 401	3 975	1 162	907	658	137 103
<i>Städer.</i>									
Stockholms stad . .	12 210	575	1 325	22 970	5 695	—	—	—	28 665
Stockholms län	2 121	150	112	3 727	19	2	1	1	3 750
Uppsala »	1 152	110	53	1 229	484	—	39	—	1 752
Södermanlands »	1 527	122	42	2 411	10	133	1	78	2 633
Östergötlands »	4 103	386	214	6 174	52	298	16	89	6 629
Jönköpings »	1 616	252	74	2 083	148	77	18	81	2 407
Kronobergs »	431	98	31	662	—	—	—	—	662
Kalmar »	1 577	148	122	2 521	—	34	—	24	2 579
Gotlands »	213	51	31	497	—	—	—	9	506
Blekinge »	945	96	77	1 599	28	—	32	47	1 706
Kristianstads »	707	81	65	1 163	47	—	—	—	1 210
Malmöhus »	5 185	621	497	8 688	1 361	346	237	136	10 768
Hallands »	1 108	156	49	1 494	14	95	—	118	1 721
Göteborgs o. Bohus »	8 924	1 269	880	14 878	1 496	2	371	32	16 779
Älvsborgs »	1 769	216	108	3 162	131	—	13	64	3 370
Skaraborgs »	1 279	109	38	2 003	17	21	2	12	2 055
Värmlands »	1 592	210	112	2 136	87	165	46	—	2 434
Örebro »	1 799	171	57	2 470	119	186	153	53	2 981
Västmanlands »	1 448	176	70	1 787	105	80	7	58	2 037
Kopparbergs »	619	64	18	805	71	110	42	16	1 044
Gävleborgs »	1 870	200	106	2 879	54	159	1	9	3 102

understödda familjer med barnbidrag eller bidragsförskott samt
understöddets rättsliga form år 1943, länsvis.

115

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
L ä n	Antal under- stöds- tagare med tilläggs- pension	Antal barn i under- stödda familjer med barn- bidrag	bi- drags- för- skott	enbart fattigv.- under- stöd	enbart kom- munalt pensions- tillskott	enbart under- stöd ur fond el. donation	fattigvård och kom- munalt pensions- tillskott	fattig- vård och under- stöd ur fond etc.	Till- hoppa
<i>Städer (forts.).</i>									
Västernorrlands län	1 088	119	64	1 728	54	33	21	1	1 837
Jämtlands „	274	45	9	498	14	—	—	—	512
Västerbottens „	349	80	39	665	15	—	—	—	680
Norrbottens „	680	119	23	1 313	—	—	—	—	1 313
Så i städerna	54 586	5 624	4 216	89 542	10 021	1 741	1 000	828	103 132
därav									
Göteborg	7 726	1 107	785	13 128	1 241	1	353	22	14 745
Malmö	2 375	287	358	4 024	846	—	151	—	5 021
Norrköping	2 561	251	140	4 027	3	276	10	65	4 381
Hälsingborg	1 295	192	87	2 116	70	207	13	15	2 421
Örebro	1 032	80	40	1 175	22	164	126	37	1 524
Borås	729	93	53	1 494	—	—	—	20	1 514
Linköping	867	81	61	1 213	49	20	5	10	1 297
Eskilstuna	742	83	31	1 327	4	65	—	16	1 412
Västerås	771	103	53	912	105	—	7	—	1 024
Uppsala	962	85	43	975	484	—	39	—	1 498
Gävle	963	95	65	1 483	—	153	—	—	1 636
Jönköping	648	116	22	933	73	30	2	7	1 045
Karlskrona	546	46	26	899	1	—	8	—	908
Karlstad	837	112	79	1 093	32	140	10	—	1 275
Solna	766	57	55	1 471	—	1	—	—	1 472
Halmstad	558	60	28	756	14	48	—	47	865
Karlskoga	339	67	13	849	41	11	—	3	904
Lund	764	65	22	958	79	101	53	106	1 297
<i>Landsbygd och städer.</i>									
Stockholms stad . .	12 210	575	1 325	22 970	5 695	—	—	—	28 665
Stockholms län	7 089	753	235	11 210	56	54	18	45	11 383
Uppsala „	3 665	394	80	4 085	745	5	190	19	5 044
Södermanlands „	4 999	508	113	6 795	96	149	1	114	7 155
Östergötlands „	9 202	1 004	324	12 814	201	311	22	113	13 461
Jönköpings „	3 978	642	104	5 140	200	135	18	93	5 586
Kronobergs „	2 927	531	73	4 043	27	13	2	27	4 112
Kalmar „	5 689	781	206	8 577	2	51	2	76	8 708
Gotlands „	831	178	53	1 421	32	16	1	13	1 483
Blekinge „	4 079	604	187	6 027	28	32	32	57	6 176
Kristianstads „	4 232	635	184	5 966	150	52	3	33	6 204
Malmöhus „	9 124	1 019	553	13 782	1 516	423	263	165	16 149
Hallands „	2 872	333	75	3 722	28	143	—	133	4 026
Göteborgs o. Bohus „	12 052	1 648	938	19 356	1 577	28	373	41	21 375
Älvsborgs „	5 337	631	171	8 217	280	62	31	91	8 681
Skaraborgs „	4 428	460	95	6 085	85	115	21	35	6 341
Värmlands „	7 386	871	260	9 649	801	254	161	32	10 897
Örebro „	6 055	463	127	7 772	482	286	278	137	8 955
Västmanlands „	4 582	492	168	5 787	248	132	13	106	6 286
Kopparbergs „	5 921	673	160	8 377	310	149	181	45	9 062
Gävleborgs „	6 739	1 180	464	11 430	318	192	149	58	12 147
Västernorrlands „	9 569	1 615	440	14 989	791	247	118	17	16 162
Jämtlands „	2 702	588	125	4 206	138	52	16	33	4 445
Västerbottens „	3 431	1 203	145	6 223	27	—	—	—	6 250
Norrbottens „	5 610	2 128	295	11 300	163	2	14	3	11 482
Så för hela riket	144 712	19 909	6 900	219 943	13 996	2 903	1 907	1 486	240 235

Tab. 6. Det totala värdet av understöd, som meddelats av fattigvårdsstyrelserna år 1943, samt dess procentuella fördelning på olika understödsformer, länsvis.

123456						123456					
Län	Vårdens totala värde 1 000 kr.	Därav, i %, för				Län	Vårdens totala värde 1 000 kr.	Därav, i %, för			
		vård på		hem- un- der- stöd	»an- nan- hjälp»			vård på		hem- un- der- stöd	»an- nan- hjälp»
		fattig- vårds- anstalt	sjuk- vårds- anstalt					fattig- vårds- anstalt	sjuk- vårds- anstalt		
Landsbygd.						Städer (forts.).					
Stockholms län	3 390	27.7	21.5	46.6	4.2	Västernorrlands l.	884	45.6	10.5	41.3	2.6
Uppsala »	1 278	29.2	28.2	39.2	3.4	Jämtlands »	225	55.6	16.4	41.8	6.2
Södermanlands »	1 842	36.6	26.4	32.5	4.5	Västerbottens »	283	26.2	16.6	52.3	4.9
Östergötlands »	2 707	38.0	24.3	34.1	3.6	Norrbottnens »	630	25.1	16.3	54.3	4.3
Jönköpings »	1 306	31.8	35.1	29.7	3.4	S:a i städerna	55 491	29.8	13.5	55.2	1.5
Kronobergs »	1 272	34.5	38.7	21.9	4.9	Göteborg . . .	7 921	19.7	7.8	71.7	0.8
Kalmar »	2 136	32.8	33.7	28.5	5.0	Malmö	2 231	16.1	9.2	73.1	1.6
Gotlands »	373	16.1	51.2	21.4	11.3	Norrköping . .	2 160	37.5	9.7	49.2	3.6
Blekinge »	1 307	32.7	30.1	31.3	5.9	Hälsingborg . .	1 097	29.7	12.1	56.4	1.8
Kristianstads »	1 809	31.5	34.7	29.7	4.1	Örebro	809	32.9	14.6	48.2	4.3
Malmöhus »	2 153	35.9	33.3	27.3	3.5	Borås	588	33.2	16.3	49.5	1.0
Hallands »	919	42.0	31.8	21.3	4.9	Linköping . . .	708	37.0	11.3	49.6	2.1
Göteb. o. Bohus »	1 764	29.9	30.3	35.8	4.0	Eskilstuna . . .	592	38.2	15.5	43.8	2.5
Älvsborgs »	2 228	38.7	30.7	26.2	4.4	Västerås	572	49.5	14.8	34.8	0.9
Skaraborgs »	1 636	35.6	36.9	22.9	4.6	Uppsala	774	29.7	12.4	56.3	1.6
Värmlands »	2 890	33.6	21.5	40.6	4.3	Gävle	726	34.3	8.8	55.0	1.9
Örebro »	1 983	32.8	24.3	39.2	3.7	Jönköping . . .	517	36.2	15.3	46.8	1.7
Västmanlands »	1 560	33.1	23.7	40.5	2.7	Karlskrona . . .	482	53.3	10.8	32.4	3.5
Kopparbergs »	2 911	32.4	26.6	36.8	4.2	Karlstad	529	20.4	10.8	68.0	0.8
Gävleborgs »	2 748	29.8	23.2	41.4	5.6	Solna	578	19.0	17.7	60.9	2.4
Västernorrlands »	4 699	21.8	18.9	50.7	8.6	Halmstad	367	47.9	12.0	37.9	2.2
Jämtlands »	1 574	27.7	25.6	38.5	8.2	Karlskoga	384	27.1	14.8	54.7	3.4
Västerbottens »	2 090	21.8	29.5	38.8	9.9	Lund	483	39.5	13.3	46.2	1.0
Norrbottnens »	3 846	17.1	19.2	56.7	7.0	Landsbygd och städer.					
S:a å landsbygden	50 421	30.2	26.7	37.8	5.3	Stockholms stad .	21 582	31.4	13.9	54.4	0.3
Städer.						Stockholms län	4 932	25.6	20.7	49.8	3.9
Stockholms stad .	21 582	31.4	13.9	54.4	0.3	Uppsala »	2 157	29.3	21.7	46.1	2.9
Stockholms län	1 542	21.0	18.8	56.8	3.4	Södermanlands »	2 933	37.4	22.9	36.0	3.7
Uppsala »	879	29.5	12.4	56.1	2.0	Östergötlands »	5 962	37.6	17.0	42.1	3.3
Södermanlands »	1 091	38.8	16.9	41.8	2.5	Jönköpings »	2 350	29.1	29.1	38.7	3.1
Östergötlands »	3 255	37.2	11.0	48.7	3.1	Kronobergs »	1 617	37.5	33.4	24.9	4.2
Jönköpings »	1 044	25.8	21.7	49.8	2.7	Kalmar »	3 077	29.6	29.4	36.7	4.3
Kronobergs »	345	48.7	13.3	36.0	2.0	Gotlands »	560	19.1	41.1	30.7	9.1
Kalmar »	941	22.3	19.6	55.4	2.7	Blekinge »	2 129	37.8	23.4	33.7	5.1
Gotlands »	187	25.1	21.4	48.7	4.8	Kristianstads »	2 361	31.8	31.7	33.0	3.5
Blekinge »	822	46.0	12.7	37.7	3.6	Malmöhus »	6 814	28.6	18.5	50.5	2.4
Kristianstads »	552	32.6	22.1	43.9	1.4	Hallands »	1 618	44.0	23.4	29.2	3.4
Malmöhus »	4 661	25.3	11.7	61.2	1.8	Göteb. o. Bohus »	10 550	22.8	12.2	63.6	1.4
Hallands »	699	46.8	12.3	39.5	1.4	Älvsborgs »	3 605	35.3	26.7	34.6	3.4
Göteb. o. Bohus »	8 786	21.3	8.6	69.2	0.9	Skaraborgs »	2 432	33.2	30.9	31.6	4.3
Älvsborgs »	1 377	29.7	20.4	48.1	1.8	Värmlands »	3 879	31.7	19.7	44.8	3.8
Skaraborgs »	796	28.2	18.5	49.4	3.9	Örebro »	3 378	31.5	20.7	44.0	3.8
Värmlands »	989	26.1	14.3	57.3	2.3	Västmanlands »	2 476	37.0	20.9	40.0	2.1
Örebro »	1 395	29.7	15.6	50.8	3.9	Kopparbergs »	3 268	31.7	26.7	37.6	4.0
Västmanlands »	916	43.4	16.2	39.1	1.3	Gävleborgs »	4 001	30.1	20.3	44.9	4.7
Kopparbergs »	357	26.6	26.9	44.5	2.0	Västernorrlands »	5 583	25.6	17.5	49.2	7.7
Gävleborgs »	1 253	31.0	13.9	52.5	2.6	Jämtlands »	1 799	28.7	24.5	38.9	7.9
						Västerbottens »	2 373	22.3	27.9	40.4	9.4
						Norrbottnens »	4 476	18.2	18.8	56.4	6.6
						S:a för hela riket	105 912	30.0	19.8	46.9	3.3